

YENİ ÇAĞ

- **XX:** Viyetnam halkının utkusu ve bunun uluslararası önemi
- **D. Kunayev:** Yüzyıllarca geri kalmışlıktan gelişmiş sosyalizme doğru
- **V. Yaruzelski:** Sosyalist toplumda ordunun rolü
- **XX:** Demokratik birlik-savaşında komünistler
- **XX:** İşçi sınıfı ve bağlaşıkları
- **E. Lagadinova:** Toplumsal ilerleme kriteriyumu olarak kadınların durumu
- **J. Pittman:** Burjuva hürriyetlerinin beşliği olmaktan devlet-tekel kapitalizmine doğru
- **Y. Prajski:** Çağımızın gerçeklikleri ve emperyalizmin politikası
- **XX:** Komünist ve İşçi partileri hakkında kısa bilgiler

Özel sayfalar

- **XX:** TKP Merkez Komitesinin bildirisi
- **A. Saydan:** Yeni gelişmeler, yeni kazanımlar

7(133)

Temmuz

1975

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Viyetnam halkının utkusu ve bunun uluslararası önemi

Viyetnam halkı tarihsel bir utku kazandı. Uzun yoksulluk, can ve kan kaybı yılları artık geride kaldı; önce Fransız emperyalizmine, sonra da Amerikan emperyalizmine ve yerli uşaklarına karşı 30 yıl süren savaş tarihi geçti.

Kahraman Güney Viyetnam yurtseverlerinin ve tüm Viyetnam halkının kazandığı şanlı utkunun sevincini bütün dünya komünistleri, anti-emperyalist ilerici güçleri paylaşıyorlar. Bunu sosyalizmin utkusu olarak, ulusal bağımsızlığın, demokrasi ve barışın utkusu olarak selâmlıyor ve benimsiyorlar.

Uluslararası komünist ve işçi hareketi, Viyetnam savaşçılarına yardımı daima kendi can dâvası saydı. Komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı Uluslararası Danışma Toplantısı'nın bütün komünistlere, bütün anti-emperyalist güçlere hitabeden Viyetnamla ilgili çağrısında şöyle deniliyordu: «Eylem birliğinin birinci hedefi *kahraman Viyetnam halkını her bakımdan desteklemektir.*» (1) Danışma Toplantısı, o zaman, Güney Viyetnam Ulusal Kurtuluş Komitesi MK'nin ileri sürdüğü Güney Viyetnam Probleminin Çözümü Programı'nı tamamiyle destekledi ve «Viyetnama bağımsızlık, özgürlük ve barış!» çağrısını kabul etti. Kardeş partiler, Viyetnam yurtseverlerinin kesin bir utkuya ulaşacaklarını öngörüyor ve bu utkunun «emperyalist dikta ve zorbalık politikasına karşı savaşılan halkların mevzilerinin sağlamlaşması bakımından ilkesel önemi»ni belirtiyorlardı. (2)

Hayat, kardeş partilerin, Viyetnam olayları ve Viyetnam halkının yürüttüğü savaşın perspektifleri üzerindeki derin tahlilinin doğru olduğunu gösterdi. Bu değerlemenin dışında kesinlikle söylenebilecek olan şudur:

(1) «Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı.» Moskova, 1969, s. 33.

(2) Yine orada, s. 34.

Viyetnamda 1975 yılı ilkbaharında olup bitenler tarihsel bakımdan mantıklı bir sonuçtu. Yabancı süngülere ve politik teröre dayanan, Paris Anlaşmaları'nı kabaca çiğniyen halk düşmanı ihanet rejiminin çürüyüp gitmesi kaçınılmazdı. Fakat elde edilen utku bununla da ölçülemeyecek kadar büyük bir önem taşıyordu. Viyetnam iki dünya arasındaki topyekûn savaşta emperyalist sistemin uğradığı tarihsel yenilgiler zincirinin bir halkasını oluşturuyordu. Viyetnam, ulusal kurtuluş hareketine karşı yöneltilen yeni-sömürgecilik stratejisinin kaçınılmaz tarihsel başarısızlıkları zincirinin bir halkasıydı.

Emperyalizm, silâhlı müdahale yoluyla, Asyada sosyalizmin köprü başlarından birini ortadan kaldırmaya, Viyetnam halkının, bütün Çin-Hindi halklarının barış, özgürlük ve ilerilik yolunu kesmeye, ulusal kurtuluşa yönelik devrimci hareketi vermeye yeltendi; sosyalist ülkelerin ve bütün anti-emperyalist güçlerin dayanışmasının ne derece dayanıklı olduğunu yoklamak istedi.

Son yıllarda, ABD'nin saldırganlığının ekonomik gerekçeleri de gitgide su yüzüne çıktı. Güney Viyetnamda eylemlerini artıran Amerikan tekelleri bu memleketi yeni-sömürgecilik yöntemli bir sömürü kaynağına döndürmek istiyorlardı. Ve Amerikan tekelleri bu çabalarında Viyetnam kıyılarından petrol çıkarma, ülkenin büyük sayıda ve ucuz işgücünden yararlanma düşüncelerine dayanıyorlardı.

Bütün bu plânlar sahiplerinin başında paralandı. Gerek Viyetnam topraklarında eski egemenliğini canlandırmak isteyen Fransız sömürgeciliğinin sürekli savaşı, gerek ABD'nin ve çeşitli memleketlerden devşirme yardımcıların dolaysız silâhlı müdahalesi, gerekse savaşı «Viyetnamlaştırma» dedikleri kurnazlık, yani Asyalıları Asyalılara karşı kışkırtma ırksal stratejisi emperyalizmi başarıya ulaştıramadı.

Amerikan emperyalizmi harp makinesinin olanca gücüyle Viyetnama çullandı. Amerikan resmi verilerine göre, ABD'nin Viyetnam savaşında yalnız dolaysız harcamaları 141 milyar doları geçti. Amerikan hava kuvvetleri Viyetnam, Laos ve Kamboçya'ya 7 milyon tondan fazla bomba (Batılı bağlaşıkları İkinci Dünya Savaşı'nda bütün cephelerde kullandıklarının 3,5 misli), 100 bin tondan fazla da defolian ve diğer zehirli maddeler attılar. 1968 yılı sonunda Birleşik Amerikanın Viyetnamdaki askeri birlikleri sayıca 585 bin kişiyi buluyordu. Bütün Viyetnam savaşı boyunca Amerikan saldırganları 56 bin ölü, 300 bin yaralı verdiler, 8 binden fazla da uçak ve helikopter kaybettiler.

Viyetnamın utkusu, her şeyden önce büyük evlâdı Ho Şi Min'in ideallerinden esinlenip güç alarak, üç cephede, askersel, politik ve diplomatik cephelerde savaşı ustalıklı bağdaştıran Viyetnam halkının gösterdiği özveri ve yiğitliğin utkusudur, destansal kahramanlığın utkusudur. Bugün

Marksizmle her hangi bir ilişiği olmıyanlar bile, şu gerçeği kabul ediyorlar: Viyetnam devrimcileri, yığınlar tarafından en geniş ölçüde desteklenmeselerdi, uğrunda savaştıkları dâva kendi yurttaşlarının kafalarında yüce bir ulusal irade olarak simgeleşmeseydi, sadece silâhlı savaşla utkuya ulaşamazlardı. Güney Viyetnamın kesin kurtuluşunu, kurtuluş ordusu ileri hareketinin kukla Tiyyö rejimine ve Amerikalı efendilerine karşı Güney Viyetnam ahalisinin ayaklanmasıyla bağdaştırılması olayı çabuklaştırdı. Dünya tarihinde eşsiz bir olay olarak Güney Viyetnam Cumhuriyeti Geçici Devrimci Hükümeti'nin daha utkunun elde edilmesinden önce en az kırk devlet tarafından tanınması uluslararası arenada yurtseverlerin dâvasının başarıyla bütünleşiyordu. Geçici Devrimci Hükümetin ve Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti hükümetinin diğer birçok biçimde yürüttükleri diplomatik eylem de bu başarının oluşmasına yardım etti.

Utkunun elde edilmesinde Kuzey ile Güney arasındaki sağlam birlik çok büyük bir rol oynadı. Güney Viyetnam yurtseverlerinin, kurtuluş savaşı içinde Kuzey'e, sosyalist Viyetnam devletine dayandıkları bir gerçektir. Bütün Demokratik Viyetnam Cumhuriyeti halkının dövizini, Kuzey'de sosyalizmin kurulması ve Güney yurtseverlerine her bakımdan yardım edilmesi idi. «Her şey Güney'e, her şey utku için!» belgisi, bu çağrı, Demokratik Viyetnam'ın her yurttaşını esinliyor, kanatlandırıyordu. Bunun ne büyük bir gerilim gerektirdiği herkesçe biliniyor. Fakat şanlı Viyetnam Emekçiler Partisi'nin yönettiği VDC halkı, insanüstü bir direnç gücü gerektiren bu gerilime dayandı ve sosyalist düzen bu utkuya temel oldu.

Bütün bunlar şu büyük gerçeği doğruluyor: Günümüzde tarihsel akış üzerinde kesin ve belirleyici etkiyi emperyalizm değil, sosyalizm yapmaktadır; emperyalizm ve gericiлик güçlerinin halklarca yürütölen ulusal kurtuluş ve sosyal ilerilik hareketini ezme denemeleri son çözümde başarılsızlağa hükömlüdüdür.

Viyetnam'da elde edilen utku, sosyalist ölkelerin gösterdikleri eylemsel, savaşkan dayanışmanın da utkusudur. Savaşan Viyetnam halkının bu ölkelerden ve öncelikle Sovyetler Birliğinden güçlü bir destek ve yardım gördüğü herkesçe bilinmekte, takdirle karşılanmaktadır ve halklar bunu hiç bir zaman unutmıyacaklardır. Hitler faşizmi üzerinde kazanılan utkunun 30. yıldönümü münasebefiyle, VDC ve VEP yöneticileri ile Güney Viyetnam Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Geçici Devrimci Hükümeti yöneticilerinin Sovyet devlet ve parti yöneticilerine gönderdikleri kutlama mesajında belirtildiği üzere, Viyetnam halkı, Viyetnam devriminin ulaştığı utkunun, Sovyetler Birliği, diğer kardeş sosyalist ölkeler ve bütün ilerici insanlık tarafından gösterilen büyük, etkin ve etraflı yardım ve destekle bütünleştiğini tam bir bilinçle kavramaktadır. Viyetnam halkı ve yöneticileri, bu çok değerli yardım ve desteğe şükran duygularını belirtiyor ve bunu daha iyi bir gelecek için savaşta yurtseverleri kanatlandıran bir

sınıfsal dayanışma ifadesi olarak kabul ediyorlar. Viyetnam halkının büyük önderi Ho Şi Min, Viyetnam halkının elde ettiği bütün utku ve başarıların kaynağının Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi olduğunu, Sovyet halkının İkinci Dünya Savaşı yıllarında kazandığı utku olduğunu her fırsatta belirtiyordu. Ve Ho Şi Min, Alman faşizmi ile Japon militarizminin yenilmesi sonucunda oluşup gelişebilen dünya sosyalist sisteminin rolüne büyük bir değer veriyordu.

Viyetnamda elde edilen utku, bütün dünya ilerici kamuoyunun savaştan Viyetnam halkıyla dayanışmasının gücünü, etkinliğini ve büyük moral-politik önemini doğruladı. Fransız halkının Viyetnamdaki «yüzkızcı harp»e karşı gösterdiği direnişin simgesi haline gelen Raymonda Dien ve Anri Marten gibi adlar belleklerden silinmiş değildir ve daima hatırlanacaktır. Birleşik Amerika içinde gelişen harp aleyhtarı hareketin atılımı da unutulmaz izler bıraktı ve bu memleket yönetici çevrelerinin bir bölümüyle daha gerçekçi görüş mevzilerine geçmesine bir yere kadar yardım etti. Stokholm, Berlin ve Paris'te yapılan dünya çapında Viyetnamla dayanışma toplantıları, Viyetnam yurtseverlerini desteklemeyi ve onlara yardımcı amaçlıyan birçok somut aksiyon parlak sayfalar olarak tahihe geçti. Viyetnam halkının destansal savaşını destekleme hareketi zamanımızın en yığinsal hareketi haline gelerek, yeryüzünün bütün ülkelerini kapladı ve politik yaşamın önemli bir etkeni oldu.

Kardeş partilerin 1969 yılı Danışma Toplantısı'nın çağrısı işte böylece somut eylemlere dönüştürüldü. Bu eylemlerin canı ve kanı, bu örgütsel çalışmanın devrim gücü her yerde komünistlerdi. Ve bugün dünyada esinini ilerilik ve barış ideallerinden alan hiç bir toplumsal hareketin komünistlerin dışında veya komünistlere karşı oluşamayacağı bir kez daha ispatlandı. Danışma Toplantısı bunu şöyle belirtti: «Komünist ve işçi partileri halkların hürriyetini savunma bayrağını ne kadar azimle yükseltiyor ve emperyalist saldırı politikasına karşı savaşın öncü gücü oluyorsa, halk yığınlarının anti-emperyalist hareketi de o kadar daha geniş ölçüde ve etkinlikle gelişiyor.» ⁽³⁾

Viyetnam halkının yürüttüğü silâhlı savaşın başarıyla sona ermesi, dünya güçler oranında sosyalizm, demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyal ilerleme yararına oluşan köklü değişimleri yansıtıyor ve oluşan yeni denge aynı yönde daha ileri değişmelere yardım ediyor. Ve Viyetnam yurtseverlerinin elde ettikleri utkunun uluslararası önemini de her şeyden çok bu olay belirliyor.

Bu utkunun dünyaya neler kazandırdığı sorusuna şöyle cevap verebiliriz: Dünya devrim sürecinin gelişmesi, halkların kendi yazgılarına

⁽³⁾ «Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı.» Moskova, 1969, s. 50.

buyruk olma hakkına, komünistlerin öteden beri dört elle tutup savundukları bu hakka sahip olma azimlerini bir kez daha ortaya koyuyor. Bu istem, yüzden fazla Asya, Afrika ve Lâtin Amerika devletinin emperyalizme karşı yürütegeldikleri çokyanlı ve dirençli savaşın özüne nasıl sinmişse, Viyetnam halkının, Laos ve Kamboçya halklarının savaşının temelinde de öylece yer etmişti. Viyetnam yurtseverlerinin üstün gelmesi, dünyanın en güçlü emperyalist devletin giriştiği silâhlı müdahalenin başarısızlığa uğratılması, ulusların kendi yazgılarını kendileri belirleme Leninci prensipinin simgeleştiği söz konusu hakkın tanınması ve pekişmesi dâvasına büyük bir pratik katkıdır.

Viyetnamın tamamıyla kurtuluşuna kavuşması, ulusal kurtuluş kesimi ülkelerinde ve öncelikle Güney-Doğu Asyada sosyal ilerleme dâvası bakımından olağanüstü büyük bir önem taşıyor. Son otuz yıl içinde, Viyetnamın sahne olduğu kanlı savaşın akışı boyunca, bu ülke yöneticilerinin defalarca belirttikleri gibi, devrimci süreçler aralıksız olarak devam etti, iki devrim yanyana (Kuzey'de ulusal kurtuluşçu sosyalist, Güney'de ulusal kurtuluşçu demokratik devrim) yürütüldü ve geliştirildi. Viyetnam yurtseverlerinin savaşının gerçekten halkçı ve yığınsal karakterini belirliyen de buydu. İşte, Güney Viyetnamda yapay olarak kapitalist ilişkileri ege-men kılma çabasına girişen ve ülkede «Amerikan yaşam tarzı»na özenen tamamen halktan kopuk bir asalaklar zümresi yaratmak isteyen ABD emperyalizmi strateji uzmanları bunu da öngörememiş ve anlayamamışlardı.

Viyetnamdaki çarpışmaların sonucu, ulusal kurtuluş hareketinin bugün yeni bir safhaya girişini, ulusal kurtuluştan sosyalizme geçişini belirliyen süreçlere önemli bir katkıdır.

Nihayet, Viyetnam halkının kesin utkusunun, uluslararası gerginliğin azaltılması koşullarında elde edilmiş, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist topluluk ülkelerinin barış taarruzu başarılarıyla sınıksı bağlı olarak sağlanmış olması da en az bu saydıklarımız kadar önemlidir. Bu utku, barış, içinde yanyana yaşama prensiplerine dayanılarak yaratılan toplumsal-politik havanın, halkların barışı amaçlıyan birleşik ve yığınsal hareketlerinin kendi yazgılarını belirlemede serbest olmak isteyen ülkelerin ulusal oluşmasına yardım ettiğini ortaya koymaktadır.

Bir yandan, Çin-Hindi'nde bir harp ocağının ortadan kaldırılması da, uluslararası havanın daha öteye doğru iyileştirilmesi için elverişli koşullar yaratıyor. Saygon'un kurtarılması, barış içinde yanyana yaşama politikasının üstün gelmesini, buna karşı duranların yenilgiye uğratılmasını belirliyor; uluslararası gerginlikte yumuşama ve barış için savaşanların gücünü daha da artırıyor. Çin-Hindi'nde, tüm Asya kıtası ölçüsünde güvenliğin sağlanlaştırılmasına elverişli yeni önkoşullar yaratan tarihsel değişiklikler 'bu savaşa büyük bir katkı oluyor.

Askersel baskıya dayalı emperyalist politikayı yenilgiye uğratma olanağı Viyetnam için önemli bir derstir. Dünya halkları bunu iyi anlıyorlar. Bu tür emperyalist politikanın yenilgiye uğratılabileceğini, artık (politik hesaplarında hâlâ askersel güce dayanmak isteyen «değişmez, adam olmaz» tipler kalmakla beraber) emperyalist memleketlerin yönetici çevreleri de bir yere kadar anlamaya başlıyorlar. «Değişmez, adam olmaz» dediğimiz tipler, Viyetnamdaki askersel müdahalenin «yetersiz» olduğu teranesini tutturuyor ve ellerine en küçük bir fırsat geçer geçmez, hem aynı bölgede, hem de yeryüzünün diğer kesimlerinde yeniden kuvvet politikası uygulamalarına girişmekten geri durmayacaklarını gizlemiyorlar. Bunların kurusıkı tehdit olmadığını, bu tiplerin her an harekete geçmeye hazır bulunduklarını, hürriyetine kavuşan Kamboçya'ya karşı ABD'nin 1975 Mayısı ortasında giriştiği silâhlı aksiyon apaçık gösterdi.

Ne var ki, uluslararası ilişkilerde gerçekliğin ağır ağır, fakat güvenle üste çıkmaya başladığı görülüyor. Çin-Hind'i'nde meydana gelen yeni durum buna da büyük ölçüde yardım edecektir.

Viyetnam yurtseverlerine bu utku çok pahalıya mal oldu. Viyetnam halkı iki milyondan fazla ölüden, milyonlarca da yaralı, sakat, göçmen ve öksüzden oluşan büyük bir can kaybına uğradı ve maddi kayıp olarak da geride yanmış yıkılmış kentleri ve köyleriyle, çoraklaşan ovaları ve ormanlarıyla korkunç bir yıkıma uğrayan yurt toprakları kaldı. Viyetnam halkının metaneti, kahramanlığı ve kesim utkuya olan sarsılmaz güveni, emperyalizme karşı, barışın korunması için, halkların sömürü ve ezgiden kurtarılması için yürütülen savaşta daima parlak bir örnek olacaktır.

Bugün Viyetnam halkının hayatında yeni bir sayfa açılmış bulunuyor. 15 Mayıs günü Hanoy'da ve Saygon'da (şimdi Ho Şi Min adını taşıyan başkentte) memleketin kesin kurtuluşu münasebetiyle yapılan mitinglerde VDC ve Güney Viyetnam Cumhuriyeti Geçici Devrimci Hükümeti yöneticilerinin belirttikleri gibi, şimdi, Viyetnam halkı, yine kazanılan dâva kadar büyük, fakat artık barış koşulları içinde çözülecek nice sorunlarla karşı karşıyadır. Hanoy mitinginde VEP MK Politbüro üyesi ve VDC Başbakanı Fam Van Dong şunları belirtti: «Şimdi, yeni durum ve yeni sorunlar, Kuzey'de sosyalizm kuruluşuna değerli bir katkıda bulunmak, VDC'ni her alanda güçlendirmek, kahraman Güney Viyetnam halkına karşı kutsal borcumuzu yerine getirmeye devam etmek ve tüm memleketin devrimci temeli olma ününü tamamen hak edebilmek üzere, bizim bulunduğumuz memleket kesiminin büyük bir hızla geliştirilmesini gerektiriyor. Mayıs ayında «Hür Saygon» gazetesinin yazdığı gibi, Geçici Devrimci Hükümet'in politikası, halkçı niteliğine yaraşık, halka hizmet edecek bir egemenlik kurulmasını ve bu egemenliğin sağlamaştırılmasını, ülkede yeni hayatın kurulmasını amaçlıyor. Ve Başkan Ho Şi Min'in yüce emelini, yani barışçı, birleşik, bağımsız, demokratik ve boyuna serpilip gelişen

Viyetnam'ın kurulması idealini gerçekleştirmek için gerekli koşulları yaratmak üzere pratik çalışmalar yapıyor.»

Komünist ve işçi partileri ve dünyanın bütün ilerici güçleri Viyetnam halkına bu yolda başarılar dilemektedirler. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi yazı kurulu üyeleri olan Avrupa ve Amerika, Asya ve Afrika komünist ve işçi partileri temsilcileri de bu dileklere candan katılıyorlar. Viyetnam halkının haklı dâvasının üstün gelmesi bizim kalplerimizi de kıvanç ve gönençle dolduruyor. Bizler, Güney Viyetnam yurtseverlerinin, memleketi yeni, demokratik temeller üzerinde kalkındırmada başarılı olmalarını diliyoruz. Bütün Viyetnam halkının ulusal birlik, barış ve sosyal ilerleme yolunda başarılı adımlar atmasını diliyoruz. Ve evvelce, savaş yıllarında olduğu gibi, şimdi, barış çağında da, Viyetnam halkının, sosyalist ülkeler tarafından, uluslararası komünist ve işçi hareketi, ulusal kurtuluş hareketi ve yeryüzünün bütün anti-emperyalist, ilerici güçleri tarafından kendisine gösterilen ve gösterilecek olan kesin destek ve eylemsel yardıma güvenebileceğinden emin bulunuyoruz.

Yüzyıllarca geri kalmışlıktan gelişmiş sosyalizme doğru

Dinmuhammed Kunaev

*SBKP Merkez Komitesi Politbüro üyesi
ve Kazahıstan Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri*

Büyük Ekimbr dünya tarihinde yeni bir çağın başlangıcı oldu. Bu devrim insanlık uygarlığının yazgısında sosyalizme doğru tümel ve kalımlı bir dönüm yarattı, memleketimizde eski dünyanın kalıtımını kesinlikle ortadan kaldırdı, komünizm prensipleri temeli üzerinde toplumu yeniden kurmada ilk kesin adımı attı.

Orta Asya ve Kazahıstan, halklarının büyük bir mutluluğu olarak, bu dönüşümün dışında kalmadı. Tersine, tarih getirdi ki, bu halkların büyük Rus halkıyla elele vererek gayet parlak ve eşsiz bir gelişme yoluna koyulduklarına bütün dünya tanık oldu. Bu yolda geçilen sayılı yıllar, birkaç toplumsal gelişme devrini içerdiği için, sosyal-politik anlam ve önemi bakımından sözün tam anlamıyla yüzyıllara eşittir. Çarlık Rusyasının eski kenar bölgeleri emekçilerinin tuttıkları bu devrim yolu, onlara, bir kuşağın yaşamından daha kısa bir süre içinde, feodalizmin gerilik ve bilgisizlik karanlığından çıkarak gelişmiş sosyalist topluma doğru geçme olanağı verdi.

Çetin savaşıla geçen devrim yılları, çözümü Sovyetler Birliğinin doğu bölgeleri halklarının yazgısını belirleyecek önemde birçok karmaşık sorun ortaya çıkardı. Bu bölgeler emekçileri, Rus proletaryasıyla mı, yoksa sırtlarını her boydan ve soydan Avrupalı ve Asyalı gericilere dayamış olan «kendi» feodalleriyle mi elele yürüyeceklerdi? Anti-feodal demokratik devrim ödevleri yerine getirildikten sonra, kapitalist gelişme safhası atlanarak, sosyalist devrim sorunlarının çözümüne geçilmesi olanağı var mıydı? Hangi sosyalist gelişme yolu, tek ve ayrı bir devlet çerçevesinde mi, yoksa sosyalist cumhuriyetlerin devletsel birliği birleşimi içinde bir gelişme mi bu halkların menfaatlerine en uygun olabilirdi? Bu sorunlardan başka, daha sonra, bir de sosyalizm kuruluşunun özellikleri ve çokuluslu ülkede komünizmin maddi-teknik temelini yaratmaya geçiş sorunu ortaya çıktı.

Sömürge ezgisinden kurtulan ve sosyal ilerleme yoluna koyulan halklar bütün bu sorunlarla veya bunların bir bölümüyle karşı karşıya gelmişlerdir ve daha da gelecektir. Dünyada artık vaktiyle geri bırakılmış ülkelerin gelişme problemlerinin çözümünde başarıların ve hataların ürünü halinde oluşan önemli bir deney birikimi vardır. Sovyetler Birliğinin doğu

bölgeleri halkları, dünya tarihinde ilk olarak en sürekli ve bizce en başarılı deneyi gerçekleştirdiler. Biz artık, gelişme halindeki ülkelerin gerek ilk ağızda, gerekse sonradan çözmeleri gereken problemlerin neler olduğunu kendi pratiğimizden biliyoruz. Ve partimiz, her tarihsel safhanın özelliklerini dikkate alarak hareket ettiği için, Kazahistan örneğini, yani ilk çokuluslu sosyalist devlet çerçevesi içinde bütün bu karmaşık problemlerin nasıl çözüldüğünü geçilen tarihsel yolu izliyerek anlatmanın ilgi uyandıracığı kanısındayız.

1.

Yeni koşullarda hemen ortaya çıkan en büyük sorun, devrim Rusyası'yla (daha sonra da diğer Sovyet cumhuriyetleriyle) ilişki sorunuydu. Bilindiği üzere, Rus İmparatorluğu çokuluslu ülkeldi. Ezgi altına aldığı halklar genel nüfusun yarısını aşkındı. Kenar bölgelerinde, Orta Asya ve Kazahistan'da, kıyasıya bir ulusal ve kolonyal ezgi hüküm sürüyordu. Çarlık, step (bozkır) kesiminin (Kazahistan vaktiyle bu adla anılıyordu) asıl halkını kendi öz adından bile yoksun etmişti. Rus emperyalizmi Doğu bölgelerinde ataerkil-feodal ilişkileri elden gelen bütün tedbirlerle koruyordu. Göçebe ve yarı-göçebe hayvancılıkta, az gelişmiş tarımda gayet ilkel araçlar kullanılıyordu. Örneğin, Kazahistan'da (Rus köyleri de içinde) köy ekonomisi «maddi temel»i, 318 bin saban, 229 bin at koşumlu pulluk ve 271 bin ağaç tırmıktan oluşuyordu. Memleketin şurasına burasına serpilmiş durumdaki hafif endüstri küçük zanaatçılık ve yarı-zanaatçılık kuruluşlarından ibaretti. Ağır endüstrinin gelişmesi yapay olarak engelleniyordu. V. İ. Lenin'in dediği gibi: «Yabancı halkları ezme ve soyma olanlığı ekonomik durgunluğu yoğunlaştırıyor, çünkü üretim güçlerinin geliştirilmesi yerine, çoğu kez, başka soydan olanlar'ın yarı-feodal yöntemlerle sömürülmesi başlıca gelir kaynağı oluyor.»⁽¹⁾

Kazahistan'da sayıca küçük işçi sınıfının durumu çok ağırdı. İşgünü 14–16 saat sürüyordu. Gündelikler düzensiz ödeniyordu. Örneğin, Karaganda maden kömürü ocaklarında iki-üç ayda bir para veriliyordu. Kazah işçiler en düşük ücretle çalıştırılıyordu. Kazah proletaryası ekonomik ve politik haklardan büsbütün yoksundu.

Kazahistan ve Orta Asya emekçileri, bir yandan, bu kenar bölgelerinde oluşan Rus işçi sınıfının da «kendi» burjuvazileri tarafından, tıpkı yerli köylülerin «kendi» feodalleri tarafından sömürüldüğü gibi sömürüldüklerini görüyorlardı. Ezilen halklar kurtuluş savaşına giriştikleri zaman, çarlıkla Rus halkını elbette bir tutmuyorlardı. Rusyanın en iyi evlâtları da, ezilen halkların haklarını daima savunuyor, çarlığın sömürgeci politikasını çiddetle yeriyorlardı. Büyük Rus devrimci-demokratlarından A. İ. Hertsen, Rusya ile hükümetini birbirine karıştıranın hata olacağını, Kışlık

(1) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 26, s. 318.

Saray'ın tüm Rusya, hattâ tüm Petersburg sayılamıyacağını yazıyor ve ezilen halklara şöyle diyor: «Öteki Rusya sizleri kardeş olarak selâmlıyor, sizlere el veriyor...» (2)

Kazakistan emekçileri Rus devrimcilerinin çağrısına karşılık verdiler. Öyle ki, Rusyada önemlice diyebileceğimiz her devrimci olay, ulusal kenar bölgeler üzerinde de dolaysız bir etki yapıyordu. Orta Asyada ve Kazakistan'da devrime kadarki güçlü ulusal kurtuluş hareketlerinden biri olan ve Kazah halkının Amangeldi Imanov, Alibi Cangildin, Tokaş Bokin ve diğerleri gibi şanlı oğullarının önderliğinde patlak veren 1916 anti-feodal ayaklanması, gerçekte, Rusyada Şubat Devrimi ve Büyük Ekimbr Sosyalist Devrimi'yle birleşti.

Dünya tarihinde ilk defa olarak ortaya konulan sorun, yani anti-feodal demokratik devrimden derhal sosyalist devrime geçme sorunu da pratik bakımdan daha az karmaşık değildi. Tek tek halkların kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçmeleri olanağı fikrini ilk kez K. Marks ve F. Engels ileri sürmüşlerdi. Bu düşünceyi Lenin düzgün bir teori haline getirdi ve gerikalmış bölgeler halklarının sosyalist dönüşümler yolu boyunca ilerlemeleri olanağının birçok önkoşuldan ileri geldiğini belirtti.

Birincisi, emekçi delegeleri sovyetleri fikri, hâlâ feodal ve yarı-feodal bağımlılık koşulları altındaki köylüler için çok uygun, akla yakın ve tamamen erişilebilir olup, bu köylüler tarafından gerektiği gibi de değerlendirilebilir. V. İ. Lenin, onların bu fikri iyice benimsiyeceklerini belirtir ve «bunu hayata da geçirebilirler» der, (3)

İkincisi, Rusyanın vaktiyle geri bırakılmış ulusal kenar bölgeleri halkları, eğer daha gelişkin ulusların zafere ulaşan devrimci proletaryası, Sovyet hükümeti kendilerine elden geldiğince politik, ekonomik ve kültürel yardımda bulunacak olursa, kapitalist gelişme safhasını geçmekten alabilirler.

Üçüncüsü, bu halkların, sosyalizme götüren yol boyunca birkaç ara aşamadan geçmeleri gereklidir. Bu aşamaların içeriğini ve karakterini de şu veya bu halkın sosyalist gelişme düzeyi belirler. Onların özelliklerini dikkate almanın, sosyal dönüşümler genel prensiplerini ulusal kenar bölgelerin somut koşullarına ustalıkla uygulamanın büyük önemi de bundan ileri gelmektedir.

Lenin, Türkistan ve benzerleri gibi gerikalmış bölgelerde komünist taktiğinin nasıl uygulanacağı sorununu pratiğin artık ortaya koymuş olduğunu belirtiyordu. Buralarda, örneğin aıla (Orta Asya köyü) ve kışlaklarda (oba), işçi ve asker delegeleri sovyetleri'nin yanısıra köylü ve dehan sovyetleri, tek tük de soy sovyetleri kurulduğu görüldü.

(2) A. İ. Hertsen. Eserler, c. 7, M., 1958, s. 358.

(3) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 41, s. 244.

Kazakistan'ın ve Orta Asyanın kapitalist olmayan yoldan gelişmesinde, memleketimizin öncü ulusları işçi sınıfının yardımı en büyük rolü oynadı. Bu yardım kenar bölgeler halklarının devrime katılmalarını hızlandırdı. Sovyet halklarının ve her şeyden önce büyük Rus halkının kardeşçe yardımlarıyla, Özbekler, Kazahlar, Türkmenler, Tacikler, Kırgızlar ve Karakalpaklar, kısa bir tarihsel süre içinde sosyalist uluslar olarak sağlamlaştılar, ekonomi ve kültürde eşi görülmedik bir kalkınma sağladılar, gelişmiş çağdaş uluslar düzeyine ulaştılar. L. Brejnev, «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin 50. yıldönümü» konulu raporunda, eski dünyanın yıkılması, sömürücü düzenin çökmesi, proletarya diktatörlüğünün kurulması ve üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyetin yerleşmesinin, sonunda iç savaşa dökülen çetin bir sınıf savaşıyla beraber yürüdüğünü belirtti.⁽⁴⁾ Bu savaşı, büyük bir maddi üstünlüğe sahip bulunan sömürücüler ve dünya burjuvazisi dayatmışlardı. Fakat Rusya emekçileri karşı-devrimin birleşik kuvvetlerine Oktobr'dan sonra daha da sağlamlaşan proletarya dayanışmasının büyük gücüyle karşıkoymuşlardı.

Sovyet egemenliğinin halk yığınları tarafından desteklenmesi, Kazakistan ve Orta Asyada savaşın sonucu bakımından belirleyici bir rol oynadı. Buna, sahteci «tek Türk ulusu» sloganı bayrağı altında toplanarak Doğu halklarını Rusya Sovyet Sosyalist Federasyonu'ndan koparmaya çalışan milliyetçilerin baltalama eylemleri engel olamadı. Peki, bütün engellere karşın, proletarya enternasyonalizmi fikirlerinin bu geri bırakılmış kenar kesiminde güvenle kendine yol açabilmesinin sebebi ne olabilirdi? Bunun sebebi, her şeyden önce Rusya işçi sınıfının, Bolşevik Partisinin doğru ve isabetli politikasıydı. Rusya işçi sınıfı ve Bolşevik Partisi, memleketimiz halkları arasında gerçek hak eşitliğine dayanan ilişkiler kurulmasına, özellikle eskiden ezgi gören ulusal kenar kesimleri halklarının hak eşitliğinin sağlanmasına çalışıyorlardı. V. İ. Lenin'in girişimiyle kabul edilen «Rusya Halklarının Hakları Deklârasyonu (15 Kasım 1917), «Bütün Rusya ve Doğu Müslüman Emekçilerine» çağrısı (3 Aralık 1917), «Sömürülen Emekçi Halkın Hakları Deklârasyonu» (25 Ocak 1918) ve Sovyet iktidarının diğer belgeleri bütün halkların eşitlik ve egemenliğini, ayrılmak da dahil olmak üzere kendi yazgılarına buyrukluk hakkını tanıyor, bunları eylemde garanti ediyor, her türlü ulusal ve dinsel ayrıcalık veya sınırlamalara son veriyordu.

V. İ. Lenin'in 1919 Kasımında Türkistan komünistlerine yazdığı mektup, partinin Doğu'daki ödevlerini belirleyen bir program belgesidir. Lenin bu mektubunda şunları belirtiyordu: «Türkistan halklarıyla doğru ve düzgün ilişkiler kurulmasının, abartmasız diyebiliriz ki, çok büyük bir evrensel-tarihi önemi vardır. Tüm Asya için ve dünyanın bütün sömürgeleri için, milyonlarca insan için, Sovyet İşçi-Köylü Cumhuriyeti'nin şimdiye dek ez-

(4) Bak: L. İ. Brejnev. Lenin'in yolunda, c. 4, M. 1974, s. 42–43.

giden göz açamamış ve geri bırakılmış halklarla olan ilişkisinin pratik bir önemi olacaktır.» ⁽⁵⁾ Ve Lenin'in bu sözleri bugün de güncelliğini korumaktadır.

Sovyet iktidarının «Bütün Rusya ve Doğu Müslüman Emekçilerine» çağrısında, özlük bakımından derin bir enternasyonalizmi içeren bu belgede şöyle deniliyordu: «Bundan böyle, sizin inanış ve âdetlerinizin, ulusal ve kültürel kurumlarınızın serbestlik ve dokunulmazlığı tanınmaktadır. Ulusal hayatınızı serbestçe ve engelsiz olarak düzenleyiniz. Sizin buna hakkınız vardır. Sizin haklarınızın da, bütün Rusya halklarının hakları gibi, devrimin ve devrim organlarının, işçi, asker ve köylü delegeleri sovyetlerinin olanca gücüyle korunup savunulduğunu biliniz!» ⁽⁶⁾

Savaşın bitiminden sonraki barışçıl kuruluştaki atılan ilk adımlar, ekonomik, kültürel ve sosyal sorunların, tek devlet birliği çerçevesi içinde, tek tek ve izole cumhuriyetlerde olduğundan çok daha başarıyla çözülebileceğini gösterdi. Bu durum, cumhuriyetlerin gönüllü olarak birleşmeye karar vermelerine yol açtı. 1922 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulması, proletarya enternasyonalizminin büyük etkisi olarak, SBKP'nin politik bilgeliğinin parlak belirtisi olarak, bütün kardeş cumhuriyetlerin ekonomik ve kültürel kalkınmasına güçlü bir atılım kazandırdı, dünyanın ilk işçi-köylü devletinin iç düzeninin ve uluslararası tutunma yerlerinin sağlamlaşmasına yol açtı.

Kazakistan ve Orta Asya'da Ekim Devrimi'ni izleyen ilk yıllardaki olayların analizi, dolayısıyla birçok ülke için bugün de güncel olan sonuçlar çıkarılmasına olanak veriyor. Bu sonuçların en önemlisi, proleter olmayan emekçi yığınlarının devrimci işçi sınıfıyla (aynı zamanda diğer ulusların işçileriyle) bağlaşmasının ulusal kurtuluş savaşı ve sosyalist devrimin yazgısı bakımından önemli bir rol oynadığıdır. Rusya işçi sınıfıyla bağlaşma, Orta Asya ve Kazakistan halklarına, devrimin burjuva-demokratik aşaması ile sosyalist aşamasının arasını bir an önce kapatma olanağı verdi. Bu aşamanın birincisinden ikincisine geçiş bir hayli çabuklaştı. Bu da, kendi başına, sosyalist devrimin Rusyadaki başarısının pekişme ve gelişmesine yardım etti.

2.

Sosyalist devrimin etkisi ve SSCB'nin kurulmasıyla, ulusal sorunun çözümü işi pratik bir ödev oldu. O zamana kadar dünya tarihinde çokuluslu devletler kurulması olayları görülmemiş değildi. Ama bunlar, ulusların eşitsizliğinden, bağımlı durumda bırakılan kimi halkların ezilip sömürülmesinden doğan çelişkiler yüzünden ergeç batıp gidiyordu. Ulusal sorunun gerçek çözümü, eşit haklı ulusların politik, ekonomik ve kültürel ba-

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 39, s. 304.

⁽⁶⁾ «Pravda» gazetesi, 5 Aralık (22 Kasım) 1917.

kımlardan etrafli gelişmesini gerektiriyordu. İşte Komünist Partisi ve Sovyet devleti, SSCB'nin kurulmasından sonra da bu gelişmeyi hızlandırma sorunu üzerinde çabalarını yoğunlaştırdı.

Orta Asya halkları, başlangıçta, SSCB bileşimine, birleşik Türkistan Cumhuriyeti olarak giriyorlardı. Bu Türkistan Cumhuriyeti, Özbek, Tacik, Türkmen, Kırgız halklarını ve Kazah halkının bir bölümünü kapsıyor ve birleştiriyordu. Bu halkların yalnız dilleri ve ulusal görenekleri değil, sosyal-ekonomik gelişme düzeyleri de birbirinden çok ayrıydı. Sosyalizm kuruluşu boyunca, bu halkların her biri, genel sorunlardan başka, kendi özel sorunlarıyla de karşılaşılıyorlardı.

Tarihte ilk defa olarak, bu Orta Asya halk grupları konglomeratından birçok eşit haklı Sovyet cumhuriyeti oluştu. Böylece, Özbekistan, Türmenistan, Tacikistan, Kırgızistan cumhuriyetleri doğdu. Ayrıca da bir Kazakistan Cumhuriyeti kuruldu. Bu, uçsuz bucaksız yörelerde ulusal sorunun pratik çözümünün inandırıcı bir kanıtı, Komünist Partisinin uluslara kendi yazgılarına buyruk olma hakkı tanıyan program prensipinde ne kadar ardıcıl olduğunu gösteren başarılı uygulamalardan biriydi.

Ne var ki, halklar arasında dostluk ve işbirliği ilişkilerinin yerleşip sağlamlaşması için, önce onların eylemde ekonomik ve kültürel eşitsizliğinin giderilmesi gerekiyordu. V. İ. Lenin bu sorunun tam çözüm yolunu şöyle işaretlüyordu: «Baskı altında tutan veya geçerli deyimiyle «büyük» ulusun enternasyonalizmi, yalnız ulusların biçimsel eşitliğini gözetmekten ibaret olmamalı, aynı zamanda hayatın içinde eylemde oluşan eşitsizliğin, baskı yapan ulus tarafından, büyük ulus tarafından giderilmesini de kapsamalıdır.» (7) İşte, geri bırakılmış bölgeler halklarının, kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçmeleri döneminde partimizin bütün eylemi Lenin'in bu fikrinden güç alıyordu. Parti her şeyden önce halk ekonomisinde geçmişin ekonomik eşitsizliğinin giderilmesine olanak veren ve bir yandan da SSCB halklarının ortak menfaatlerine uygun olan büyük tedbirler alınması gereğinden hareket ediyordu.

Sovyet düzeni, çarlıktan yalnız son derece gerikalmış bir ekonomi değil, aynı zamanda en sağlıksız ve bozuk biçimde bir üretim güçleri dağılımı devraldı. 1913 yılında sanayi üretiminin % 75'i Orta Rusya'nın yalnız dört bölgesinde üretiliyordu. Bunun yanı sıra, Orta Asya ve Kazahistanda ya pım sanayiinin göreceli payı ancak % 1,8'i buluyordu.

Partimiz sosyal ilişkileri devrimci temeller üzerinde yeniden kurarken, sanayileşme ve köy ekonomisini kolektifleştirme döneminde yeni toplum düzeninin maddi-teknik temelini yaratırken, tüm Sovyet ülkesinde kültür devrimini örgütlerken, öncelikle eskiden geri bırakılmış ulusal kenar böl-

(7) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 45, s. 359.

gelerinin geliştirilmesini öngören bir siyaset hattını sistemli ve sapmasız bir çabayla uyguluyor, buralardaki ekonomik ve kültürel kalkınma temposunun memleket ölçüsündeki kalkınma ortalamasından daha yüksek olmasına dikkat ediyordu. Bu tutum, Partinin XV. Kongresi (1927) tarafından onaylanan birinci beşyillik plânı hazırlama direktiflerinde, daha sonraki beşyilliklerle ilgili parti kararlarında daha somut olarak dile getiriliyordu.

Orta Asya ve Kazakistan cumhuriyetlerinde sanayileşme, köy ekonomisini kolektifleştirme ve kültür devrimi dâvaları başarıyla gerçekleştiriliyordu. Bunlar daha harpten önceki dönemde birer sanayi-tarım ülkesi haline gelmişlerdi. Hayat, V. İ. Lenin'in şu fikrini doğruladı: Sosyalist üretim öyle bir temeldir ki, bunun üzerinde, devlet demokratik örgütüyle bağdaştırılmak suretiyle, «en küçük ulusal sürtüşmeleri, en küçük ulusal güvensizlikleri *pratikte* kesinlikle giderme tedbirleri de gelececek, ulusların daha çabuk yakınlaşma ve birleşmeleri olanağı yaratılacaktır.»⁽⁸⁾

Kazakistan halk ekonomisinde sanayiın göreceli payı, 1920 yılında % 6,3'ten 1940 yılında % 60'a çıktı. Bu eskiden baskı ve ezgi altına alınan halkların eylemsel eşitsizliğine son verme sorununun Kazakistan için artık genel hatlarıyla çözüme kavuşturulduğu anlamına geliyordu.

Kazakistan'ın çokuluslu memleketimizin bütün halklarından, öncelikle büyük Rus halkından gördüğü yardım, endüstriyel gelişmesinde çok büyük bir rol oynadı. Bu cümleden olarak, Moskova ve Leningrad emekçileri Kazakistan üzerinde onursal şefliği, yani ona arkadaşça yardım yükümünü üstleniyorlardı. Donbas madencileri Karaganda havzasının yaratılmasına, Baku ve Grozni petrol işçileri de Ural-Emben petrol kaynaklarının işletilmesine yardım ediyorlardı. Kazakistan'daki sayısız yeni inşaat yerleri ve kuruluşlar için memleketin her yanından araç, gereç ve donatım yardımı geliyordu.

Kazakistan Cumhuriyetinin endüstriyel gelişmesi boyunca emekçilerimizin üretime geniş ölçüde katılımı sağlanıyor, işçi sınıfı ulusal kadroları ve bilimsel-teknik aydınlar kadrosu yetiştiriliyordu. Moskova, Leningrad, Harkof, Donbas, Bakû, Sverdlovsk ve diğer büyük sanayi şehirleri işçi, mühendis ve teknisyenleri, Kazakistan Cumhuriyetinin endüstriyel gelişmesine teknik deney ve bilgileriyle katkıda bulunuyorlardı. Birçok Kazah işçisi doğrudan doğruya Rusya Federasyonu, Ukrayna ve diğer Sovyet cumhuriyetleri sanayi kuruluşlarında ihtisas yapıyor ve vasıflarını yükseltiyorlardı. Kazakistan'da ulusal işçi sınıfının oluşma ve gelişmesi sosyalizm kuruculuğunun en önemli sonucuydu.

Orta Asya ve Kazakistan cumhuriyetlerinin köy ekonomilerinde çok büyük değişimler oldu. Devrimden sonra milyonlarca yoksul köylü ilk defa

(8) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 30, s. 22.

olarak toprağa kavuştu. Bunun özellikle Özbekistan ve Kırgızistan için yalnız ekonomik bakımdan değil, aynı zamanda politik bakımdan büyük bir önemi vardı. Daha öteye, Lenin Kooperatif Plânı gereğince ve yerel özelliklere göre tarihsel iki paralel sorun çözüme kavuşturuldu, yani ferdi özel çiftçi ocakları kolektifleştirildi ve göçebelikten yığınla konumlu yayaşama geçiş gerçekleştirildi.

Köy ekonomisinin sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasında, hızlı sanayi kalkınması, devletin sürekli parasal yardımları, sovhozların, makine kiralama, makine-traktör ve ot biçme makineleri istasyonlarının yaratılması, her türden kooperatiflerin geliştirilmesi büyük bir rol oynadı. Komünistler, ırgatları ve yoksul köylüleri örgütlemeye, orta köylüleri de onların etrafında kümeleştirmede, ağaları-beyleri izole etmede ve daha sonra da tom kooperatifleştirme temeli üzerinde bunların bir sınıf olarak varlığına son vermede kesin bir rol oynadılar. Örneğin, Kazahiston emekçi köylüleri arasında, 20,5 bin köylü komünist, 30 bini aşkın komsomol (Komünist Gençler Birliği üyesi) örgütleyici ve politik çalışmalar yaptılar. Parti Merkez Komitesi çok deneyli parti işçilerini ve sanayi kuruluşlarından nice deneyli komünistleri bunlara yardımcı olarak gönderdi.

Sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmesi boyunca, işçi sınıfı ile kolhoz köylülerinin bağlaşımı daha çok sağlamlaştı. Cumhuriyetimizde 1 milyondan fazla özel çiftçi ocağı kolхозlarda birleşti ve sosyalizm yoluna koyuldu. Kolhoz düzeninin köyde yeni üretim ilişkilerini hayata geçiren utkusu, tüm yaşam tarzını kökten değiştirdi. İnsanın insanı sömürmesini doğuran sosyal nedenler kesinlikle ortadan kaldırıldı.

Tarihsel deney, en önemli amaçlarından biri sosyalist kültürü yaratmak ve oluşturmak olan kültür devriminin sosyalizm ve komünizm kuruluşu için genel yasallık olduğunu doğruladı.

Sovyet egemenliğinin ilk yıllarında geniş ve etkili tedbirlerle okuma-yazma bilmezliği giderme çalışmalarına girişildi; 1930 yıllarına doğru da Orta Asya cumhuriyetlerinde ve Kazahistan'da genel zorunlu ilk öğrenim uygulamasına geçildi. Bunun yanı sıra birçok üniversite ve teknik okul açıldı. Yavaş yavaş, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi fikirleriyle eğitilen bir Sovyet ulusal aydınları zümresi oluşmaya başladı. Biçim bakımından ulusal özce sosyalist Kazah, Özbek, Tacik, Kırgız, Türkmen vb. halkları kültürü serpilip gelişti. Sosyalizm emekçi yığınlarının önünde yalnız mânevi değerlere geniş ölçüde erişme olanakları açmakla kalmadı, aynı zamanda onları dolaysız kültür yaratıcıları haline getirdi.

L. İ. Brejnev yoldaş, V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümü konulu raporunda şunları belirtti: Lenin'in sosyalizm kuruluşu plânı, evrensel-tarihi önemde sorunların çözümüne bilimsellik, komple biçimde ve gerçekçi olarak yaklaşım örneğidir. Bu plân sosyal yapının bütün katlarını, yani hem üretim güçlerinin geliştirilmesini, hem toplumsal ilişkilerde dönüşüm

yapılmasını, hem de insanların mânevi dünyasının yeniden kurulmasını kapsıyordu.»⁽⁹⁾

Bu plânın etkinliği ve sonuçlarının sağlamlığı, Sovyet yurttaşlarının, bütün ulus ve halk gruplarının, topyekûn sosyalist yurt savunmasına, özgürlük ve bağımsızlığı savunmaya giriştikleri ve faşizm üzerinde tarihsel utkunun kazanılmasına çözümleyici bir katkıda bulundukları Büyük Anayurt Harbi yıllarında olanca açıklığıyla kendini gösterdi. Harp yılları içinde Kazahistan da cepheye yüzbinlerce asker gönderdi; cumhuriyetimizin Komünist Partisi ve Komsomol bileşiminin üçte ikisi Sovyet Ordusu saflarında görev aldılar.

Kazahistanda meydana getirilen askersel birlikler bütün kesin çarpışmalara katıldılar. Bunlar arasında İ. V. Panfilov'un komutası altında Moskova çevresi savaşlarına katılan ve büyük yararlıklar gösteren 316. Avcı Tümeni (8. muhafız tümeni) vardı. Bu tûmenden 28 kişinin ölümsüz kahramanlıkları Sovyet halkının şanlı savaş tarihi sayfalarına geçti.

Beşyüzden fazla Kazah «Sovyetler Birliği Kahramanı» oldu. Tek sözle, Kazahistan, diğer cumhuriyetlerle beraber, cephegerisinde de ödevini yaparak, düşman üzerinde utkunun kazanılmasına önemli bir katkıda bulundu.

Sovyet halkının Hitler faşizmi üzerindeki etkisi, Sovyet yurttaşlarının moral-politik birliğinin, Sovyet yurtseverliğinin ve proletarya enternasyonalizminin en parlak belirtisi, SSCB halkları arasındaki sarsılmaz dostluğun ifadesidir. Emperyalizmin vurucu gücü sıfatıyla faşizmin sosyalist uluslar arasına kama sokma çabalarında başarısızlığa uğratılmış olması, ulusal sorunun sosyalistçe çözümünün ilkesel sağlam bir temele dayandığını, Leninci ulusal politikanın doğruluğunu, çokuluslu Sovyet devletinin dayanıklılığını bir kez daha ortaya koydu.

3.

Memleketimizin bütün halkları, tekvücut bir birlik meydana getirmelerinin ne büyük sonuçlar verdiğine, yarınlara doğru ne geniş olanaklar açtığına uzun yılların yaşamsal deneyiyle iyice inanmış bulunuyorlar. Uygulama, sosyalist ulusal ilişkilerde gelişmenin, tüm sosyalist toplumsal gelişmede olduğu gibi, çeşitli aşamalardan geçtiğini gösterdi. Sosyalizmin temellerinin kurulmasını nasıl gelişmiş sosyalist toplumun yaratılması izliyorsa, ulusal sorunun sosyalistçe çözümünden, ulusların hak eşitsizliğinin giderilmesinden sonra da, temelli sosyalist ulusal ilişkilerin geliştirilmesi, ulusların daha fazla yakınlaşmaları geliyor.

Sosyalizmin daha önceki aşamasına özgü olan üretim ilişkileri ve objektif ekonomik kanunlar gelişmiş sosyalizm aşamasında da aynı karakter-

⁽⁹⁾ L. İ. Brejnev. Lenin'in yolunda, c. 2, M. 1970, s. 565.

terde devam eder. Fakat bir yandan, SBKP XXIV. Kongresine sunulan MK eylem raporunda da belirtildiği üzere, bugün SSCB ekonomide, sosyalist toplumsal ilişkilerde, kültürde ve geniş halk yığınlarının bilinçlenmesinde eşi görülmedik bir düzeye ulaşmış bulunmaktadır.

Birincisi, bütün Sovyetler Birliği ekonomisi şimdi yüksek bir düzeydedir. Bugün buna karşılıklı olarak birbirine bağlı bir halk ekonomisi kompleksi gerçekleştirilerek ulaşıyor. Bu kompleks içinde, cumhuriyetlerin halk ekonomileri bir genel plân gereğince tüm ülkenin ve ayrı ayrı her cumhuriyetin menfaatine olarak geliştiriliyor.

İktisadi ilişkilerin gelişmesi ulusların daha fazla yakınlaşmaları için olağanüstü önemli bir etken haline geliyor.

İkincisi, sınıfsal ve ulusal uzlaşmaz zıtlık giderilmiş bulunuyor. Bütünyle toplum, her ulus ve her halk grubu tek tipten bir sosyal bünyeye sahiptir. Bu sosyal bünye, işçi sınıfı, kolhozcu köylüler ve emekçi aydınlardan oluşuyor.

Üçüncüsü, Sovyetler Birliği devletsel örgütü ile cumhuriyetlerin ulusal devlet örgütünün demokratik santralizm, sosyalist federalizm ve Sovyet sosyalist demokrasisi ilkeleri temeli üzerinde sarsılmaz bir birlik halinde etraflı biçimde gelişmesi güven altına alınmış bulunuyor. Şu veya bu Birlik Cumhuriyetinde her hangi bir sorunun politik-hukusal çözümünün kendine özgü oluşu ulusların tekvücut bir topluluk meydana getirmelerine engel olmak şöyle dursun, buna yardım ediyor.

Dördüncüsü, bilimi, tekniği ve kültürü geliştirme çalışmalarına bütün uluslardan emekçilerin aktif olarak katılmalarını sağlamak üzere gerekli koşullar yaratılmış bulunuyor. Sosyalist ulusların ve halk gruplarının kültürlerinin yükselmesi, yakınlaşması ve karşılıklı olarak zenginleşmesi mânevî hayatımızın ayırtıcı vasfını oluşturuyor.

Beşincisi, gelişmiş sosyalizmin kurulmasıyla, Marksizm-Leninizm, sosyalist enternasyonalizm ve halklar arasında dostluk ideolojisi yerleşip pekiyor; maddi ve mânevî değerler değiş tokuşu, kadro değiş tokuşu süreçleri hızla geliyor; etkileşme, halkların hedeflerinde, yaşam tarzlarında enternasyonalleşme değişik biçimlerde artıyor ve güçleniyor. Bugün her cumhuriyetin emekçileri çokuluslu bir topluluk oluşturuyor ve bu toplulukta ulusal özellikler bir bütün halinde Sovyet sosyalist çizgi ve geleneklerle organik biçimde bağdaştırılıyor.

Sosyalizmin önceki aşamalarına kıyasla büyük nitel ve nicel değişimler, gelişmiş sosyalist toplumu geliştirme ve yetkinleştirmenin ayırtıcı vasfını oluşturur. Bununla birlikte, çokuluslu ülkede bu sürecin kendi özellikleri vardır.

Üretim güçlerinin coşkun gelişmesi temeli üzerinde üretim ilişkileri de

daha fazla gelişti. Bu gelişme, sosyalist mülkiyetin her iki biçiminde üretimi toplumsallaştırma düzeyinin hissedilir derecede yükselişinde, bu biçimlerin yavaş yavaş birbirine yaklaşmasında kendini gösteriyor. Bunun yanısıra, SSCB halkının sınıfsal bileşiminde ilerici değişimler oluyor. Bugün genel nüfus içinde işçi ve hizmetlilerin payı, 1939'da % 50,2'den 1970 yılında % 79,5'e yükselmiş bulunuyor. Burada belirtmemiz gereken önemli bir sosyal süreç de şudur: Köyden kente, aynı zamanda yeni açılan bölgelere ve yeni inşaat yerlerine yönelik nüfus hareketi, cumhuriyetlerin ekonomik gelişme düzeylerinin eşitlenmesi gibi hususlar, cumhuriyetler arasında geniş ölçüde kadro değiştokuşuna yol açtı. Bunun sonucu olarak, her bir cumhuriyetin halkı çokuluslu bir nitelik aldı. Kazahistanda bu oluşum büyük bir açıklıkla kendini gösterdi.

İşçi sınıfı sosyalist ilişkiler sisteminde başlıca üretim gücüdür ve yönetmenlik rolü oynamaktadır. Bilimsel-teknik ilerleme temeli üzerinde ve iki sosyalist mülkiyet biçiminin yakınlaşmasıyla, sınıfsız komünist topluma geçişin önemli koşulu olarak işçi sınıfı da kolhozcu köylüler ve aydınlarla yakınlaşıyor. Sosyalist demokrasi her bakımdan gelişiyor. Halkın geçimi durmadan iyileşiyor ve gönenci artıyor. 1973 yılında halkın reel gelirleri 1940 yılındakine kıyasla 4,5 defa artmış bulunuyor.

Ülkenin bütün başarıları, tümüyle, büyük birliğimizi oluşturan çokuluslu kolektifin birleşik irade ve artak çabalarının sonucudur. Her Sovyet cumhuriyetinin ekonomik hayatı, bütün devlet çapında tek plânlamaya, yani yerel koşulların özelliklerini ve tüm toplumun menfaatlerini dikkate alan merkezsiz plânlamaya bağlıdır. Her cumhuriyetin ekonomisi, birleşik bütünün organik bir parçası olarak, tüm Sovyetler Birliği ekonomisiyle sınıklı bağlı olmadan, eylembirliği ve etkileşme olmadan normal bir gelişme gösteremez.

Bir cumhuriyette emekçiler tarafından yaratılan maddi değerler, bütün kardeş cumhuriyetlerin, tüm Sovyet halkının edinimi oluyor. Bunun içindir ki, her cumhuriyet, diğer kardeş cumhuriyetlerin başarılı ekonomik gelişmesiyle candan ilgileniyor. Bunu, örneğin, 20 küsur yıl önce başlıyan yoz toprakları uyandırma ve Kazahistandaki çorak araziye işlenir hale getirme hareketi boyunca tanık olduğumuz sargın çalışmalar yeterli bir açıklıkla ortaya koyuyor. Ünlü Kazah yazarı Muhtar Auezov, yoz topraklara yerleşmiş olanların, buraya, daha önceki göçmenler gibi, sayısız gereksemeler içinde kıvranarak, topraksızlığın ve çarlık Rusyasına özgü diğer yoksunlukların çilesini çekmek için gelmediklerini yazıyor. Ve burada onları karşılıyan artık eski sömürge diyarı değildir. Uçsuz bucaksız yoz toptaklıklara gelenler, en yeni teknikle donatılmış sosyalist ekonomi kurucularıdır; Sovyet ülkesinin yüksek bilinçli oğulları ve kızlarıdır. Onlar yoz toprakları uyandırmak, verimli hale getirmek için ellerinden geleni yaptılar. Destansal çalışmalarla uyandırılan yoz topraklar, böylece, dünya

tarım tarihine eşsiz bir olay olarak geçti. Şaşılacak kadar kısa bir süre içinde, 42 milyon hektar dolayında yoz topraklığa (25 milyon hektarı Kazahistanda) hayat verildi. Kazahistan emekçileri, cumhuriyetimizin parti örgütünün başında L. Brejnev yoldaşın bulunduğu, tüm ekonomi ve kültürün çöşkun bir gelişme gösterdiği o zamanları unutmuyorlar ve unutmıyacaklardır.

Yoz topraklığın uyandırılması sadece ekonomik önem taşımakla kalmıyordu. Bu destansal başarı, işçi sınıfı ile kolhozcu köylüler arasındaki sarsılmaz bağlaşmanın büyük gücünü, SSCB kardeş halkları arasındaki büyük dostluk ve yardımlaşmanın gücünü de bir kez daha gösterdi. Yoz topraklıkları uyandırma girişimi, gerçek bir emek ve enternasyonalizm eğitimi okulu oldu. L. İ. Brejnev yoldaş, 15 Ağustos 1973'te Alma Ata'da yaptığı konuşmada bunu şöyle belirtti: «Yoz toprakların uyandırılması, işlenir hale getirilmesi, Sovyet halkının kayda değer ve kahramanlığa eşit bir emek başarısıdır.» ⁽¹⁰⁾ Gelişmiş sosyalizmi kurma döneminde, yoz toprakların uyandırılması, yalnız Kazahistan emekçileri için değil, aynı zamanda tüm Sovyet halkı için, sosyalist ulusların ortak bir hedefe varmak üzere elele verip hârikalar yaratmalarının en parlak örneklerinden biri oldu.

4.

Komünizmin maddi-teknik temelini yaratma sorunu, bu dev boyutlu sorunun çözümü, ulusal ilişkilerin aynı ilerici nitelikte daha öteye doğru geliştirilmesini gerektiriyor. Bütün insanlığın deneyi, geçmişte olduğu gibi, bugün de, uluslar arasındaki ekonomik bağların karakterinin onların ilişkilerine nasıl kesinlikle damgasını vurduğunu bir kez daha gösteriyor.

Dünyada, yirminci yüzyılda, Orta Asya ve Kazahistanın vaktiyle çözdükleri sosyal-ekonomik sorunların (sömürge ezgisinden henüz kurtulan bir gerikalmış ülkenin ekonomi ve kültürünü hızla geliştirme sorunları) hemen hemen aynısı olan problemleri çözme zorunluğuyula karşı karşıya gelen epey ülke vardır. Bu ülkelerin birçoğu, aynı zamanda Sovyetler Birliğinin Doğu cumhuriyetleri, zengin doğal kaynaklara sahiptirler. Fakat bu onların problemlerini kolaylaştırmıyor, tersine daha da karmaşık hale getiriyordu. Zira emperyalist tekellerin bu ülkeleri el altında tutma çırpınışları artıyordu. Bu ülkelerin ancak son yıllarda kendi doğal servetlerini yabancı bağımlılıktan kurtarmaya muvaffak oldukları görülüyor. Ama her biri, bugün de, gerikalmışlığı gidermek gibi, doğal servetlerine kendi halklarının yararına gerçekten (yalnız politik-hukuksal bakımdan değil, aynı zamanda ekonomik bakımdan) sahip olmak gibi, gayet karmaşık ve zor bir sorunun çözümüyula karşı karşıya bulunuyorlar. Gerek azgelişmiş

⁽¹⁰⁾ L. İ. Brejnev. SSCB'nin tarımsal politika sorunları ve Kazahistanda yoz topraklıkların uyandırılması. M., 1974, s. 333.

Ülkelerin nice uzmanlarının gelişmiş kapitalist devletlerce ayartılması, gerek bu ülkelerin ithal ettikleri donatının ve tüketim malları fiyatlarının haddinden fazla artırılması, gerekse diğerk birçok emperyalist baskı araçları bu sorunun çözümüne engel oluyor. Bu engellemeye, aşdaş tekniğinin gelişmesinin büyük ölçülerde üretim ve uluslararası entegrasyon gerektirmesiyle ilgili bazı objektif problemler de ekleniyor.

Sovyet Orta Asyası ve Kazahistan halkları, bütün bu problemlerin çözüm çaresini, diğerk Sovyet umhuriyetlerinin işçi sınıfıyla bağlaşmayı ve sosyalist uluslar arasındaki birliğı güçlendirme yolundan yürümekte buldular. Kazahistanın ağdaş gelişmesi bu yoldan yürümenin ne kadar yararlı ve verimli olduğunu kanıtlıyor. Eskiden büsbütün çorak olan nice boz topraklar bugün gayet verimli ekonomik bölgelere döndürülmüş, alabildiğine zengin toprak ürünleri ve yeraltı servetleri tamamıyla halkın hizmetine verilmiş bulunuyor. şimdi birçok kollara sahip olan Kazahistan sanayii, memlekette 1913 yılında üretilenden 196 kat fazla; harpten önce 1940 yılına kadar üretilenin de 25 misli kadar mal üretiyor. Bugünkü Kazahistanda, 30 günden az bir süre içinde, 1950'de bütün yıl boyunca üretilenden fazla sanayi malı çıkarılıyor. Yalnız sekizinci beşyılık döneminde (1966–1970), Kazahistanda, nice büyük fabrika ve işletmeleriyle, çeşitli maden ocakları, kanalları ve ulaştırma örgüsüyle 15 yeni modern şehir kuruldu.

Kazahistan, hiç de ülkenin diğerk bölgelerine hammadde sağlama ro-lyle sınırlı kalmadan, toplumsal işbölümünde yaraşık bir yer alıyor. Kazahistanda yüksek vasıflar gerektiren yapım sanayii kolları hızla gelişiyor. Cumhuriyetimizin makine yapımı sanayiinde, içinde bulunduğumuz beşyılıktaki ortalama yıllık üretim artış hızı % 16'yı buldu. Elektrik enerjisi üretim artışı, 1970 yılındakine kıyasla, 1974'te % 48'e ıktı. Kimya sanayii de yüksek tempolarla gelişiyor. Bu beşyılık plân döneminin dört yılında madeni gübreler üretimi 2,7 defa arttı.

Kazahistan sanayiinin bu dev adımına koşut olarak, sanayiinin yapısında da köklü nitel değişimler gerçekleştirildi ve üretim teknolojisi yetkinleştirildi.

Üretim fonlarını yenileme tempoları bakımından, cumhuriyetimiz, ülke içinde nde gelenler arasındadır. Bütün sanayi fonlarının üçte ikisinden fazlası 1965 yılından sonra sağlanmış bulunuyor. Halk iktisadiyatında teknik ilerlemeyi belirleyen kollarda temel fonlar en hızlı tempolarla yenileniyor. Kazahistan, SBKP XXIV. Kongresinin bütün kararlarını başarıyla yerine getirerek, her şeyden önce enerji üretimini, renkli madenler endüstrisini, demir-elik sanayiini, yakıt, kimya, makine yapımı sanayiini, hafif endüstriyi ve besin sanayiini hızlı tempolarla geliştiriyor. Bugün Kazahistan markalı mallar ve ürünler dünyanın 70 ülkesinde, özellikle EYK yesi ülkelerde biliniyor, rağbet görüyor.

Teknik ilerleme cumhuriyetimizin köy ekonomisine gitgide artan bir güvenle giriyor. Köy ekonomisindeki başarılarımız, özellikle, bütün memleket köy ekonomisi için yeni gelişme aşamasının başlangıcı olan SBKP MK Mart (1965) Plenumu'ndan sonra, hissedilir derecede arttı. Mart Plenumu'nun, Parti XXIII. ve XXIV. Kongreleri kararlarının yerine getirilmesi, SBKP MK Politbürosu ve şahsen L. İ. Brejnev yoldaş tarafından cumhuriyetimize her alanda gösterilen paha biçilmez sürekli destek ve pratik yardımlar, Kazahistanı memleketin Doğu kesiminin büyük hububat ambarı ve yüksek gelişimli hayvancılık bölgesi haline getirdi, cumhuriyet ekonomisinin, bilim ve kültürünün her bakımdan kalkınmasına yardım etti. Cumhuriyetimizin yıllık ortalama hububat üretimi 1961–1965 yıllarında 14,5 milyon tondan, 1971–1973 yıllarında (SBKP XXIV. Kongresi direktiflerinde öngörülen düzeyi de aşarak) 25,9 milyon tona yükseldi. Kazahistanda diğer birçok köy ekonomisi kollarında da buna benzer büyük başarılar elde edildi.

SBKP XXIV. Kongresi tarafından belirlenen ödevlerin yerine getirilmesindeki söz götürmez başarılar, yalnız yüksek gelişimli maddi-teknik temelin varlığıyla değil, aynı zamanda cumhuriyetimizin bütün ekonomi kollarında yeteri kadar yüksek vasıflı uzmana (973 bin) ve büyük sayıda bir bilginler ordusuna (30 bin) sahip olmasıyla açıklanabilir. Kazahistan Bilimler Akademisi ve yüzlerce bilimsel araştırma enstitüsü tarafından başarıyla yürütülmekte olan araştırmalar, mikro-organizmadan uzaya kadar, alabildiğine geniş bir diyapazon gösteriyor.

Üretim gelişmesi ve bilimsel-teknik ilerleme bakımından Kazahistan için bu söylediklerimiz, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan gibi Orta Asya cumhuriyetleri için de tamamiyle geçerlidir. Örneğin, Özbekistan bugün 100'ü aşkın kollariyle irili-ufaklı 1.200 fabrika ve işletmeden oluşan gayet güçlü bir endüstriye, ekonomileri yıldan yıla güçlenen yüksek derecede makineleşmiş büyük kolhoz ve sovhozlara sahip bir cumhuriyet haline gelmiş bulunmaktadır.

Sosyalist ekonominin rolü, Sovyet uluslarının karşılıklı ilişkilerinin daha da sağlamlaşması, eylembirliği ve etkileşmelerinin artması sayesinde, karakterlerindeki ortak komünist çizgilerin iyice belirlenmesi sayesinde çok daha fazla artacaktır. Bu olanak, üretimi tüm memleket çapında toplumsallaştırmayı gitgide daha yüksek düzeye çıkaran çağdaş ekonomik gelişmeden ileri gelmektedir.

Ulusal sosyalist kültürlerin daha öteye geliştirilmesi, yakınlaştırılması ve karşılıklı olarak zenginleştirilmesi, bunların enternasyonal temelini sağlamlaştırılması şimdiki aşamada toplumsal gelişmemizin çok önemli bir özelliğidir. Halklarımızın gitgide daha çok zenginleşen ve çeşitlenen kardeş kültürleri arasında değişik biçimli karşılıklı yaratıcı ilişkiler buna hizmet etmektedir. Kazah okuyucuları diğer Sovyet yazarlarının yapıtlarını

tanıyor, memleketin ünlü yazarlarının en iyi yapıtlarını kendi dillerinde okuyabiliyorlar. Bir yandan Kazah yazar ve şairlerinin birçok yapıtı da SSCB halklarının dillerine çevriliyor.

Emekçilerin sınıfsal ve ulusal ezgiden kurtuluşu, tek sosyalist ekonomi ve kültürün yaratılması savaşında, uluslar arasında temas ve işbirliği için bir ortak dil objektif gereksinimi doğdu ve giderek arttı. Memleketimizin bütün ulusları ve halk grupları bu gereksinme için gönüllü olarak Rus dilini seçtiler. Rusça, böylece, Sovyet halklarının karşılıklı temas ve tek-vücut birleşme aracı, anayurt ve dünya kültürünün en iyi başarılarına ulaşma aracı oldu.

Memleketimiz emekçilerinin sosyalizm ve komünizmi kurma yolundaki ortak savaşının başlıca sonuçlarından biri, yeni tarihsel insan topluluğu olarak Sovyet halkının meydana gelmesidir.

Tek, birleşik Sovyet halkı, üretim araçlarına ulusça sahip olma, ekonomik, sosyal-politik ve kültürel hayatta birlik, Marksist-Leninist ideolojide, işçi sınıfının menfaatleri ve komünist ideallerinde birlik temeli üzerinde oluştu.

Sovyet halkı, SSCB halklarının hepsine ve tek tek her birine özgü olan bütünün simgesidir. Enternasyonal olanla ulusal olan arasındaki organik karşılıklı ilişki bunda ifadesini bulmaktadır. Sovyet halklarının hayatında enternasyonalleşme süreci, Sovyet toplumunun ekonomik ve sosyal birlik ve bütünlüğü temeli üzerinde günden güne daha çok gelişmekte, bütün Sovyetlere özgü enternasyonal çizgiler oluşmaktadır.

Sovyet insanları, milliyetçilikten, şovinizmden, başka halklara karşı ırksal nefret ve düşmanlıktan tamamen uzak ve ulusal üstünlük, ulusal kapanıklık ve sınırlılık gibi sağlıksız ve kötücül duygu ve tutumlardan büsbütün azattılar.

Komünizm dâvasına bağlılık, sosyalist yurtseverlik ve enternasyonalizm, yüksek emekseverlik ve toplumsal-politik aktiflik, sömürü ve ezgiye, ulusal ve ırksal kör inanç ve ön yargılara katlanmasızlık, bütün ülkelerin emekçileriyle sınıfsal dayanışma Sovyet insanına özgü karakter çizgileridir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz tarihsel deney, yalnız teorik değerini değil, dolaysız pratik değerini de korumakta olan birçok ibret dersini içeriyor. Ne de olsa, bunların hepsine kaynak olan bir ana ibret dersi vardır. Bu da, ulusal sorunun, ancak sosyalizmi kurmanın temel toplumsal sorun olduğu ve bunun işçi sınıfı partisinin yönetmenliği altında çözülmekte olduğu koşullarda çözüme kavuşturulabileceği gerçeğidir. Marksizm-Leninizmin bu en önemli yargısı, bugün yüz milyonlarca insanın pratiğiyle doğrulanmaktadır.

Ulusal sorunun çözümüne ilişkin Leninci prensiplerin tümel bir önemi

vardır. Sosyalist kuruluş ve ilerleme yolunu tutmuş olan ülkelerin öncü güçleri, bu prensipleri kılavuz edinmektedirler. 1969 yılında Alma Ata'da yapılan ve V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümüne hasredilen Uluslararası Sempozyum'a katılan birçok Asya ve Afrika ülkeleri delegeleri, söylevlerinde, bu fikirlerin olağanüstü sosyal-politik içeriğinin değerini, güncelliğini ve kalımlı önemini özellikle belirtmişlerdir.

1976 Şubatında SBKP'nin olağan XXV. Kongresi yapılacaktır. Bu kongre, komünizmin maddi-teknik temelinin bundan sonraki kuruluşuna ilişkin sorunları ve memleketimizde toplumsal gelişmenin bütün yanlarını ve yönlerini belirleyecektir. Kongre çalışmalarına, partimizin sosyalist ulusları daha öteye doğru geliştirmeye, birbirlerine daha çok yaklaştırmaya yönelik daimi politik hattı da yansıtacaktır. Ardıcıl olarak gelişen bu objektif süreç, SSCB'de ulusal ilişkilerin esas gelişme çizgisidir.

SBKP, ulusal ilişkileri geliştirmenin bütün sorunlarını, proletarya enternasyonalizmi, sosyalist enternasyonalizm görüşlerinden hareket ederek çözmeye çalışıyor. Orta Asya ve Kazakistan halklarının yüzyıllar yılı gerikalmışlıktan çıkarak en ilerici ve âdil toplum doruklarına yönelme bakımından olağanüstü zengin deneyi buna en parlak biçimde tanıklık ediyor. Tarih, toplumumuzun komünizm yönündeki ileri hareketi boyunca parti tarafından belirlenmiş olan bütün hedeflerin pratik bakımdan ulaşılabilir hedefler olduğunu inandırıcı biçimde ortaya koymuş bulunuyor.

Sosyalist toplumda ordunun sınıfsal rolü

Orgeneral Voytseh YARUZELSKI

PBİP MK Politbüro üyesi
ve Polonya Halk Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanı

Uluslararası ilişkilerde harbi aradan çıkarma istek ve emeli, ilk devletsel belgesi Sovyet iktidarının Barış Buyruktusu olan sosyalizmin sınıfsal özlüğünden ileri geliyor. Bütün dış politika (ilkönce dünyanın ilk ve biricik sosyalist devletin, sonra da kardeş sosyalist ülkeler topluluğunun dış politikası), değişmeksizin ve sapmaksızın hep bu amacı güdüyor. Fakat bu amaca ulaşmak, yeryüzünün nice geniş kesimlerinde kapitalizmin egemen olduğu koşullarda, özellikle bunun en saldırgan (emperyalist) biçiminin egemen olduğu koşullarda, hiç de kolay iş değildir. V. İ. Lenin, sosyalist devrimin önce ayrı bir veya birkaç memlekette üstün gelmesi olanağını temellendirirken, bu utkunun karşı-devrim iç güçlerinin açacağı bir vatandaş harbi tehlikesi ve aynı zamanda «diğer memleketler burjuvazisinde sosyalist devletin utkusal proletaryasını bozguna uğratma açık isteği»ni doğurabileceğini öngörüyordu. (1)

Tarihin akışı, bilindiği gibi, Lenin'in bu öngörülerinin isabetini, aynı zamanda devrimin kazanımlarını savunma ve devrimin silâhlı birliği olarak yeni, sosyalist tipten ordunun yaratılması gereğini tamamiyle doğruladı. Sovyetler Birliği Lenin'in bu vasiyetlerini ardıcıl biçimde yerine getirerek, Vatandaş Harbi'nde karşı-devrimi ve yabancı silâhlı müdahalesini yenilgiye uğrattı, emperyalist, faşist saldırıları püskürttü, başarısızlığa uğrattı.

Sosyalist topluluk kardeş ülkelerinin ve bütün dünya ilerici güçlerinin geçenlerde 30. yıldönümünü büyük törenlerle kutladıkları 1945 yılı utkusu, Avrupada ve tüm dünyada yeni güçler oranının temeli oldu. Bu aynı zamanda, emperyalizmin moral-politik yenilgisiydi; onun ilk sosyalist devlete karşı yıllar yılı uyguladığı strateji tamamen başarısızlığa uğradı. Faşizmin ezilmesi, Sovyet Ordusu'nun kesin rolü oynadığı bu utku, SSCB'nin sonrasız olarak izole durumdan çıkmasına yol açtı. Avrupanın ve diğer kıtaların birçok ülkesinde devrimsel dönüşümler için elverişli koşullar meydana geldi. Kapitalizmin egemenlik alanı daraldı. Sosyalist devletler topluluğu yaratıldı. Böylece, barış içinde yanyana yaşama politikasının maddi temeli sağlamlaştı.

Kazanılan utkunun üzerinden geçen otuz yıl, sosyalist devletlerin barış için mücadele yıllarıdır. Harpten sonra, emperyalizm, birçok memlekette

(1) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 30, s. 133.

ilerici toplumsal süreçleri durdurmaya çalışarak, yeni bir taarruza girişti. Komünizmi «püskürtme» doktrinini kılavuz edinerek «soğuk harp»e başladı. «Soğuk harp» atom şantajını da içeriyor, dünyayı harp uçuşumu kenarına getiren krizler yaratıyor, bazı sosyalist ülkelere ve aynı zamanda ulusal kurtuluş hareketlerine ve sosyal hareketlere karşı çeşitli müdahalelere kalkışıyordu. Bu koşullarda barış mücadelesi büyük çabalar gerektiriyordu. Bu çabalara Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler koşuldular. Durum ve koşullar, bu ülkelerin savunu gücünü ayakta tutmak için daimi bir dikkat gerektiriyor, bu cümleden olarak bir Avrupa sosyalist devletleri askersel-politik bağlaşması yaratılmasını zorunlu kılıyordu. Bu bağlaşma sosyalist ülkelerin barışçı politikasının oluşmasına ve ardıcılıkla uygulanmasına temel olmalıydı. (2)

Bugün, bu politikanın gerçekten eylemsel ve etkili olduğunu saptama olanağına sahip bulunuyoruz. Sosyalizm, uluslararası işçi sınıfının ve bütün ilerici güçlerin desteğiyle, insanlara (yalnız sosyalist ülkelerde değil, tüm Avrupada) en değerli şeyi verdi, yani barışı sağladı. Kıtamızda otuz yıldır toplar susuyor. Başlıyan ve iyi ümitler veren süreçler başarıyla devam ediyor. Gerginliğin azalmasının sürekli ve dönüşsüz bir süreç halini alması olanağı artıyor. Ama bütün bunlar otomatikman oluvermiyor. Sürekli ve âdil bir barış kurma yolu güçlüklerle doludur. Birçok koşulun varlığından başka, sosyalist topluluk ülkelerinin savunu gücünün de artırılması gerekiyor. Harpten sonraki otuz yıl boyunca tanık olduğumuz çetin ve bazan dramatik olaylar bu gerekliliği doğruluyor.

Demek oluyor ki, sosyalist ülkelerin barışsever politikası ile savunu politikaları arasında sıkı bir bağ vardır. Savunu politikası kompleks karakterlidir. Bunun özlüğü, savunu yetisinin temellerini geliştirme ve güçlendirmedir. Bu temeller de, halkın politik-toplumsal bilinci, ekonomik potansiyel, devlet egemenliği ve her şeyden önce ihtisas gerektiren önemli bir savunu halkası olarak sosyalist silâhlı güçler gibi öğelerden oluşur. Sosyalist silâhlı güçler özlük ve ödevleri bakımından sömürücü devletler ordularından büsbütün ayrıdır, zira sosyalist devlet ilkesel bakımdan sömürücü devletten ayrılmaktadır.

Tarihte emekçi yığınlarının menfaatlerine hizmet eden ilk ordu, kurtuluşlarına kavuşan işçi ve köylülerin ordusu, Sovyet Ordusu'ydu. Bu ordu bugün de bu niteliğini koruyor. Daha sonra kurulan bütün yeni tip ordular, hep onun yardımından yararlanmış, onun savaş deneyinden, onun

(2) Bu iş yirmi yıl önce, 14 Mayıs 1955'te yapıldı. Avrupa devletlerinin kıtada barış ve güvenliği sağlama konulu toplantısında Varşova Antlaşması Örgütü meydana getirildi. Bu örgütün kurulması kaçınılmaz bir zorunluktu, çünkü başlıca kapitalist memleketler 1949'da saldırgan NATO askersel-politik blokunu meydana getirmişler ve buna daha sonra FAC'de canlandırılan Alman militarizmi de katılmıştı.

büyük doktriner-öğretimsel, örgütsel-teknik ve düşünsel-eğitsel başarılarından esin almışlardır ve almaktadırlar.

Genel yasallıkların gözetilmesine dayanan bu başarılar, Avrupada Sovyet silâhlı güçlerinden sonra yeni tipten ilk düzenli ordulardan biri olan Polonya Halk Ordusu'nun kurulmasında örnek hizmeti gördü. Polonya komünistleri, baştanbaşa Sovyet deneyinden yararlanarak, bu deneyi kendi somut koşullarımıza uyguladılar. Diğer sosyalist orduların kurulmasında da bu böyle oldu.

Polonya Ordusu meydana getirilirken temelde başlıca üç etken rol oynadı. Bunlar bu ordunun bütün daha sonraki gelişmesini de belirledi.

Birinci etken, ateşli yurtseverlik, köklü hürriyetsever ve ilerici geleneklerdi. Polonya ulusal silâhlı güçleri, büyük kayıplara uğrayan, fakat bağımsızlık uğrundaki savaşına hiç bir zaman ara vermiyen halkın ordusu olarak örgütlendi. Bu halk, dalgalandırdığı savaş bayraklarına yurtsever ve enternasyonalist «özgürlüğünüz ve özgürlüğümüz için» şiarını çoktan yazmıştı. Onun kurtuluşçu coşku ve emellerini Marks ve Engels yüksek bir takdirle kaydetmişlerdi; Lenin de Polonyanın bölüşülmesi antlaşmalarını yırtıp atan Sovyet iktidarının ilk burultularından biriyle bu coşku ve emelleri hararetle desteklemişti.

Yurtseverlik ve ilericilik gelenekleri, halk ordusu erine düşen iki yanlı (ulusal kurtuluşçu ve devrimci) ödevin, yani bağlaştığı olan Sovyet eriyle omuz omuza savaşarak faşistleri yenme, memleketi kurtarma, Berlin'i ele geçirme savaşına katılma, aynı zamanda yeni halk egemenliğinin dayanağı olma, eski toplum düzeni kalelerinin yerle bir edilmesine aktif olarak katılma, yeni, sosyalist Polonyanın oluşması için sınıf savaşı yürütme ödevinin yerine getirilmesine yardım etti.

İkincisi, Polonya Halk Ordusunun komünistler tarafından kurulmuş, onların ideolojik ve örgütsel çalışmalarıyla meydana getirilmiş olmasıydı. Durumun Marksist-Leninist analizi temeli üzerinde, parti, memleketin kurtarılmasını ve yeni düzenin kurulmasını öngören bir somut program hazırladı, iç ve dış politikasında ulusal-kurtuluşçu etkeni sınıfsal-enternasyonalist etkenle birleştirdi.

Üçüncüsü. Polonya Halk Ordusunun kuruluş ve gelişmesinin, bağlaşıklık Sovyet devletinin ideolojik ve örgütsel yardımına, kadro yardımına, maddi yardımlarına bağlı olarak gerçekleştirilmesi idi. Netekim, Sovyet komutanları Polonya tümenlerinin ve ordularının kurulmasında önemli bir rol oynadılar. Polonya komutanlarıyla birlikte bu tümen ve orduları savaşlara götürdüler, beraberce kan döktüler ve beraberce can verdiler. Sovyet sosyalist sanayii bu birliklere de silâh ve donatım sağlıyordu. Nihayet, silâhlı güçlerimizin yeni tipten bir ordu olarak oluşması üzerinde, Sovyet Or-

dusu'ndaki durum, Sovyet komünistlerinin deneyi ve kişisel örnekleri etki yapıyordu.

Polonya ve Sovyet askerlerinin savaş ateşlerinden geçen silâh arkadaşlığı, Polonya-Sovyet dostluğunun derin anlamını da yansıtan yüksek bir enternasyonalizm biçimidir. Marksist-Leninist ideolojiye dayanan, ikili ve çokyanlı çeşitli işbirliği biçimleri içinde durmadan pekiştirilen bu arkadaşlık ve kardeşlik, silâhlı güçlerimizin ve tüm halkımızın tarihsel bakımdan çok önemli bir ulaşımıdır. Biz, bundan doğan deneyi, diğer bağlaşıklık ordularla dostluk ve işbirliğimizi güçlendirme yolunda da başarıyla kullanıyoruz.

Sosyalist devletin bir organı olarak halk ordusunun sanıfsal özlüğü, yerine getirmekte olduğu işlevlerde kendini gösteriyor. Bu işlevleri, hem Marksizm-Leninizm bilimsel prensipleri, hem de toplumsal-tarihsel gerçeklik, yani uluslararası ilişkilerin somut oluşumu ve sosyalist devletlerin iç gelişme kanunları belirliyor. Sosyalist ordunun işlevleri sosyalist devletin işlevlerini özel bir surette yansıtıyor. Başlıca iki işlev vardır; Birincisi, uluslararası ilişkilerin durumundan doğan dış işlev; ikincisi sosyalist toplumun hayatında kendini gösteren çağdaş anlamlı iç işlev. Bunların her biri kompleks karakterlidir.

Dış işlev, öncelikle, sosyalist düzenin ve emekçilerin devrimci kazanımlarının dış sınıf düşmanına karşı savunulmasını kapsar. V. İ. Lenin ilk sosyalist devletin yaratıldığı tarihsel anlarda işte bu işlevin önemini özellikle belirtiyor, örgütlü ve güçlü bir ordu olmadan devrimin savunulamayacağını ve devrimin tam etkisi için ordunun gerekli olduğunu ispat ediyordu.

Sosyalist ordunun dış işlevinin bir diğer ögesi de yurt bağımsızlığının savunulmasıdır. Bu ödev birincisiyle birleşir, zira emekçilerin ulusal ve sınıfsal hedefleri ayrılmaz biçimde birbirine bağlıdır. Bundan ötürü, memlekete karşı girişilen her hücum, aynı zamanda onun sosyalist düzenine karşı saldırıdır ve bunun tersi de doğrudur. Ulusal ve devrimsel hedeflerin bu birliği, her sosyalist ülkenin kendi gelişme programını sosyalizmin genel gelişme programıyla, kendi güvenliğini tüm sosyalist dünyanın güvenliğiyle özdeşleştirmesi olayından ileri geliyor. Ve bu ulusal ve devrimsel enternasyonalist hedef birliği temeli üzerinde sosyalist yurdu savunma teori ve pratiği oluşuyor, halkın silâhlı gücü olarak sosyalist ordunun rolü belirleniyor. Sosyalist ülkeler, kendi özlükleri gereği olarak, saldırıganlığa ve başka halkların egemenliğini zedelemeye yönelik hertürlü niyete yabancıdırlar. Bu ülkeler daima barış istiyerek, barış için çalışarak, silâhlı güçlerini koruyor, ordularını sırf kendi sınırlarını ve sosyalist düzeni savunmak için eğitiyor ve donatıyorlar.

Sosyalist ordunun dış işlevinin üçüncü ögesi genel barışın güven altına alınmasıdır. Tarihsel olarak gelişen ve günümüzde iyice belirgin olan bu

öğenin bütün dünya insanları için önemi vardır. Sosyalist orduların ve özellikle Sovyet Ordusu'nun gücü, emperyalist çevrelerin saldırgan niyetlerine başarıyla set çekiyor. Sosyalist devletlerin ortak dış politika eyleminin, uluslararası alandaki barışçı girişimlerinin yanısıra, bu askersel güç, dünya barışının korunması bakımından en önemli etkenlerden biridir. İkinci Dünya Savaşı sırasında, sosyalist ordunun dış işlevinin bu genel kapsamlı karakteri, Sovyet Ordusu'nun yüce kurtarıcı misyonunda, birçok Avrupa halkını ve bu arada Polonya halkını faşizmin boyunduruğundan, dünyayı ölümcül bir tehlikeden kurtarmasında özellikle kendini gösterdi. O zaman Polonya Halk Ordusu da kurtarıcılık ödevini yerine getirmeye çalışıyordu. Yeni, halkçı Polonya silâhlı güçlerinin Hitlercilere karşı verilen ölüm-kalım savaşına katılması, yalnız memleketimizin kurtarılmasına yardımcı olmakla kalmadı, aynı zamanda kardeş Çekoslovakyanın kurtarılmasına ve Alman halkının faşizmin boyunduruğundan azotlanmasına da enternasyonal bir katkı oldu. Bizler, güney Polonyanın bazı kesimlerinde Çekoslovak silâhlı birliklerinin savaşını, çeşitli uluslardan komünist ve anti-faşistlerin Polonya direniş hareketine katılımını daima şükranla anıyoruz.

Bugün sosyalist devletler orduları, ortak hedefler ve bağlaşıklık silâh arkadaşlığıyla bağlı dış işlevlerini yerine getiriyorlar. Varşova Paktı bu hedef ortaklığının politik ve örgütsel biçimidir. Bu pakt, barışın ve Avrupa güvenliğinin sağlamlaştırılmasında yararı olan, bunu isteyen, bu uğurda çalışan her ülkeye açıktır.

Polonya Halk Ordusu er ve subaylarının barış ve hürriyet dâvasına hizmet eden birçok sorumlu enternasyonal ödevleri yerine getirmeleri sosyalist ordunun dış işlevinin yeni bir belirtisi oldu. Polonya Halk Ordusu erleri, uzun yıllar, Kore'de barışın gözetimiyle görevli Tarafsız Ülkeler Komisyonu'na katıldılar, Çin-Hindi'nde de uzun süre böyle bir ödevi yerine getirdiler. Bugün Yakın-Doğuda görev alan BM silâhlı güçlerine Polonya Halk Ordusu'ndan da düzenli bir birlik katılıyor. Askerlerimiz dış ülkelerde sosyalist ordu adına saygı kazanıyor ve dünya kamuoyunda olumlu izlenimler uyandırıyorlar.

Sosyalist ordunun öteki işlevi, iç işlevi özel bir karakter taşır. Bunun da birçok yönleri vardır ve hepsi de tarihsel bir değişime uğramaktadır. İlk dönemde bu işlev temelde halk egemenliğinin iç sınıfsal düşmana karşı savunulmasından ibaretti. Yeni düzenin sağlamlaşması, sosyalist toplumun oluşması ve politik, ideolojik-moral entegrasyonu bu ödev yavaş yavaş kaybolup gitti. Kaldı ki, bu entegrasyona, aynı zamanda işçi-köylü bağlaşıklarının güçlenmesine ordu da esaslı bir etken olarak yardım ediyor, zira ordunun halkla ilişkisi, toplumsal-eğitsel eylemi, toplumun ilerici, yurtsever güçlerinin sağlamlaşmasının en önemli yanlarından biridir.

Yeni tipten ordunun halkın hayatına, sosyalizm kuruluşuna katılımı ve

bunun somut biçimleri, hem dünyanın ve memleketin toplumsal-politik durumuna, hem de ordunun kendi iç gelişme derecesine bağlıdır. Daha harp yılları içinde ve harpten birkaç yıl sonrasına kadar, Polonya Ordusu, iç gericiliğe karşı yeni, sosyalist iktidarı savunuyor, yeni, demokratik devlet organizminin yaratılmasına ve gelişmesine politik katkıda bulunuyor, genel toprak reformu ve sanayiın millileştirilmesi kararları gibi ilk devrimci uygulamaların gerçekleştirilmesine katılıyordu. Ordu daha o zamanlar toplumda politik bilincin oluşmasına yardım ediyor, sosyalizm davasının aktif ve sadık bir propagandacısı olarak çalışıyordu. Harpten sonraki yıllarda Polonya Ordusu'nun iç hayata katılımı, memleketin mayın ve bomba kalıntılarından temizlenmesi, taşıt ve ulaştırmanın canlandırılması gibi büyük işlerde, sanayi kuruluşlarının onarımına ve yeniden işletmeye açılmasına yardımda, yıkıntıların ortadan kaldırılmasında, yüzüstü kalmış arazinin ve yoz topraklıkların işlenmesinde ifadesini buluyordu.

Şimdi, sosyalist gelişme kanunlarının eylemi sonucu olarak, iç işlevin ağırlık noktası, her şeyden önce düşünsel-eğitsel, örgütsel-teknik ve bilimsel-ekonomik ödevlerin yerine getirilmesi üzerine geçti büsbütün. Polonya Ordusu'nun ekonomik ve toplumsal yaşam ana doğrultularında gelişme süreçlerine ve bu arada büyük ve karmaşık ekonomik-teknik uygulamalara katılımı gitgide daha aktif ve çökyanlı bir nitelik alıyor.

Memleketi geliştirme çalışmalarına asker-bilim işçileri, yani çeşitli teknik dalları, tıp, yönetim örgütü vb. uzmanları ve aynı zamanda toplum-bilim'ci askerler, yani toplumsal-eğitsel pratiğin teorik temellerinin işlenmesine ve propaganda edilmesine, sosyalizm kuruluşu gereksemelerine cevap veren bir düşünsel-politik bilincin, yurtseverlik duygu ve düşünce-sinin, kültürün, töre ve ahlâkın oluşmasına aktif olarak katılanlar gitgide daha büyük katkılarda bulunuyorlar.

Her yıl, askerlik hizmeti kendileri için gerçek yurttaşlık eğitimi okulu olan binlerce yedek, ordu saflarından ayrılıyor ve üretim alanına, toplumsal hayatın diğer kollarındaki çalışmalara katılıyor. Bunlar daha yüksek mesleksel bilgiye, örgütsel alışkanlıklara sahip, düşünsel bakımdan olgun, disiplinli yurttaşlar, askeri hizmet süresince edindikleri bilgileri toplumun gelişmesine uygulayan insanlardır. Demek oluyor ki, Halk Ordusu yalnız tüketici değil, aynı zamanda sosyalist toplumsal değerleri yaratan güçlerden biridir.

Ordunun sosyalist karakteri memleketin sosyalist gelişmesiyle atbaşı giderek güçlenir. Askerlerin toplumsal-politik hayata katılımı, ekonomi alanında birçok yardımcı ödevleri yerine getirmeleri, şehir ve köy emekçileriyle, gençlikle, kurtuluş savaşı ve devrim emektarlarıyla çeşitli biçimlerde günlük yığınsal temas pratiği, tümüyle, memleketin koşullarını ve gereksinmelerini tanımaya, askerlerin bilincinde sosyalist düşünsel gerekçelerin oluşmasına yardım ediyor.

Sosyalist orduların dış ve iç işlevleri ayrı ayrı belirmez; bunlar birbirine örölür, birbirini koşullandırır, ayrılmaz bir bütün halinde dinamik olarak gelişir. Ve yeni tipten ordunun güç kaynakları, varlığının ve gelişmesinin yasallıkları bu iki işlevle sınıksız bağlıdır.

Sosyalist ordunun politik yönetmeni partidir. «Bizim Halk Ordumuz partinin eseridir. Ona parti adamları hayat vermişlerdir. Çehresini partinin fikirleri oluşturmaktadır. Gelişme yönünü partinin politikası belirlemede ve bunun gerektirdiği maddi ve toplumsal koşulları yaratmaktadır.» ⁽³⁾ Memleketin güvenliğini ve savunma yetisini düşünsel-politik, teknik-ekonomik ve askersel bakımlardan durmadan güçlendirmek, halkın yönetici gücü sıfatıyla partinin izlediği politikanın en önemli ödevlerinden biridir. Parti sosyalist silâhlı güçlere sürekli ve kesintisiz bir özen gösteriyor. PBİP yönetimi ve şahsan E. Gerek yoldaş, Polonya Halk Ordusu'nun problemlerine dikkatle eğiliyor, onunla ilişkilerini canlı tutuyorlar.

Orduda komutanlar, politik görevliler, bütün komünistler, parti kararlarının dolaysız uygulayıcılarıdır. Sosyalist ordunun bütün halklarında genel tüzük hükümleri gereğince kurulan parti örgütleri ve parti organları eylem göstermektedir. Polonya Ordusu'nda bu örgüt ve organlar, askeri kadroların $\frac{0}{0}$ 60'ından fazlasını, bu arada subayların $\frac{0}{0}$ 85'ini, alay komutanlarının ve daha yüksek rütbelilerin de $\frac{0}{0}$ 100'ünü kapsamaktadır. Komünistler çalışmalarında Parti Tüzüğü'nü kılavuz edinmekte, davranış ve eylemlerinde yalnız görev bakımından değil, aynı zamanda parti bakımından sorumluluk taşımaktadırlar.

Sosyalist silâhlı güçlerde, özel olarak yetiştirilen ve parti organları ile organik biçimde bütünleşen görev yetkilerine sahip bir politik cihaz eylem gösterir. Orduda, görevli hizmet erlerini ve kadro bileşimi temsilcileri olan gençleri birleştirici toplumsal örgüt sıfatıyla Ordu Sosyalist Gençlik Birliği de eylemektedir.

Kadro politikası, bunun düşünsel ve örgütsel prensipleri silâhlı güçlerde partinin yönetmenlik rolü belirtisi ve aracıdır. Parti Polonya Halk Ordusu'nun yönetsel ve politik kadrosu sorununa, bunların nicel ve nitel gelişmesine daima büyük bir dikkat göstermektedir. Zira silâhlı güçlerin savaş kabiliyeti ve devlet savunma sistemi içindeki rolü kadro bileşimine, bunun moral-politik niteliklerine ve hazırlığına bağlıdır.

Sosyalist ordu kadrolarının sınıfsal yapısı, orduda ve tüm toplumdaki büyük sosyal, mesleki ve kültürel yükseliş dinamiğini inandırıcı biçimde gösteriyor. Orduda işçi-köylü gençliğin akını Polonyanın savunma yetisini artırdı, memleket silâhlı güçlerini halk yığınlarıyla sıkıca bağladı ve yeni tipten ordu işlevlerinin onlar tarafından yerine getirilmesini garantiledi. Bugün bu gençlerin birçoğu yüksek rütbeli subaydır, yüksek

⁽³⁾ Edward Gierak, O wojsku i obronności. Warszawa, M.O.N., 1975, s. 62.

öğrenimlidir, uzmandır. Askersel öğretimin dinamik gelişmesi, Polonya Ordusu'nda bütün subay kadrosunun halk aydınları toplumsal öncü aktifiyle bir hizaya gelmesine yol açtı. Ordu içinde yüksek öğrenimli kadro oranı hayli büyüktür ve san zamanlarda süratle atmaktadır. (4) Githide daha büyük sayıda subay kadrosu temsilcileri geniş mesleki ilgi ve zengin bilgileriyle göze çarpıyorlar. Bu durum, bilimde memleket savunma ve gelişmesi yararına daha büyük başarıları ulaşılmasına olanak veriyor.

Yeni tipten ordunun kadro bileşimine girmek yalnız bir meslek seçiminden ibaret olmayıp, aynı zamanda ve belki de her şeyden önce bir politik belirti, bilinçli bir düşünsel-moral tutum seçimi, hayatta ve emekte hedef seçimidir. Böyle bir ordunun kadro mensubu komutanı, yalnız bilgili bir uzman olmakla kalmaz. O aynı zamanda partiye ve halk iktidarına sadık bir sosyalizm dâvası savaşçısıdır. Hiç bir zaman asker yığınının yalıtık bir elitin üyesi değil, askerler arasında sosyalist devletin temsilcisi ve aynı zamanda onların yurttaşlık yükümlerinin ifadesisidir.

Bununla ilgili olarak şu nokta da belirtilmeye değer: Bazı burjuva çevreleri ideolojik mücadele çerçevesi içinde sözümona bir konverjans teorisi yayıyorlar. Bunun yandaşları, bilimsel-teknik devrimin insanın davranışında düşünsel gerekçe aramaktan vazgeçilmesine, ve daha somut olarak, sosyalist ordu subay kadrosunun yavaş yavaş apolitik teknokratlar haline getirilmesine yol açacağı ümidindedirler. Bu gibi teoriler bizim gerçekliğimizin kayasına çarptıkça tuzla buz oluyor, sosyalist ordu mensuplarının aktif ve ilerici çehresiyle karşı karşıya geldikçe tam bir iflâsa uğruyor.

Marksist-Leninist öğretisi silâhlı güçlerin eyleminin teorik temelidir. Sosyalist savunma doktrini de, orduda eğitim-öğretim de buna dayanır. Bu olgu da partinin yönetmenlik rolünü yansıtır. Bizim kabul ettiğimiz «Her subay yetişkin bir Marksist olmalıdır» devizi, kadro bileşiminin Marksist-Leninist bilgice yüksek düzeyde olmasına gösterilen özenin ifadesidir. Bu istem, öğrenim ve özöğrenimden, okullardan'kurslardan, seminerlerden ve bu arada silâhlı güçler içinde gayet yaygın Marksizm-Leninizm gece üniversitelerinden oluşan geniş bir sistemle gerçekleştiriliyor.

Sosyalizmin en büyük zenginliği insandır, insanın sosyalist bilinci, aktifliği ve davranış konularıdır. Komünistlerin anlayışına göre, ordunun politik durumu, askerin düşünsel-moral çehresi savaşım hazırlık ve yetisinin temelidir ve bu daima böyle olacaktır. Bunlar her dâvanın başarıya ulaştırılmasında kesin etkisi olan etkenlerdir. Sosyalist ordu erlerinin bi-

(4) Polonya kara kuvvetlerinde artık bütün subayların % 50'si, hava ve deniz kuvvetlerinde % 70 kadarı yüksek öğrenimlidir.

linici, düşünsel-politik ve moral görüşleri, bu ordunun kökeni, sınıfsal karakteri ve hedefleri gibi objektif bir temele dayanır ve onların sübjektif ifadesini oluşturur. Polonya Ordusu erlerinin eğitimi sistemi, ulusal tarihimizin kalımlı ilerici ve devrimci değerlerine, özellikle faşizme karşı savaşım geleneklerine, aynı zamanda sosyalizm kuruculuğu çağdaş ve perspektif problemlerine yönelmeyi öngören bu sistem, yurtseverlik duygularının derinleşme ve kökleşmesine yardım ediyor. Yurtseverlik eğitimi enternasyonalist eğitimden ayrılamaz. Bu hususta Sovyetler Birliği ile dostluk, Sovyet Ordusu ve diğer sosyalist ülkeler orduları ile silâh arkadaşlığı idealleri ve aynı zamanda bağımsızlık uğrunda savaşan halklarla, bütün dünya emekçileriyle dayanışma özel bir rol oynuyor.

Orduda disiplin durumu er ve subayın sosyalist çehresinin bir oluşma belirtisi ve sonuçlarından biridir. Askerlerin politik bilincine dayanan bu disiplin, sosyalist devlet silâhlı güçlerinin önündeki ödevlerin yerine getirilmesinde gereken etkinliği sağlıyor.

Yeni tipten ordunun özel çizgilerinden biri de demokratizmdir. Silâhlı güçlerde kapıların yüksek bilgi ve yükümlere ardına kadar açık oluşu ve bunlara erişebilmesi için işçi-köylü gençliğe gösterilen aktif destek bu demokratizmin temelidir. Bu demokrasi aynı zamanda iç mekanizmlerde, yani mesleksi organların eyleminde, bütün askerlik hizmeti ana sorunlarına ilişkin olup eylemde tüm ordu topluluğunu kapsayan toplantı, görüşme ve danışmalarda ifadesini bulur. Örneğin, birçok temel belge ve normların tasarıları, özellikle sosyalist orduda hareket tarzı prensiplerini belirleyen belge ve normlar geniş ölçüde danışma konusudur. Bu koşullarda sözkonusu prensiplerin ve normların gözetilmesi sadece hizmete değgin yükümler olmaktan çıkmakta, aynı zamanda genel moral yükümlüğün bileşken bir bölümü olmaktadır.

Demokratizm ve toplumsal aktiflik temeli üzerinde yenilikçilik ve buluşçuluk hareketi büyüyor. Halk tarafından yaratılan savunma araçlarını ussal ve ekonomik biçimde kullanma özeni de sosyalist ordu er ve subaylarının ayırdedici ortak çizgisidir. Fikir yapısı, yaratıcı düşünme, girişkenlik, toplumsal bakımdan olgun ve aktif yurttaş sıfatıyla, sosyalist devlet askerinin nitelik çizgileridir. Sosyalist yarışma bütün askeri birlikleri kapsayan bir gönüllü hareket olarak bu gibi koşullar altında gelişme gösteriyor.

Bütün bunlar, ulusal silâhlı güçlerde, özellikle bu güçlerin şimdiki yüksek gelişme safhasında büyük bir önem kazanan sosyalist kültürün belirtileridir. Bu kültür, daha somut olarak, sağlam bilgiden, aktif fikri eylemden, ahlâk normlarına ve birlikte yaşama normlarına saygıdan, zengin estetik izlenimlere gereksinmenin gelişkinliğinden oluşuyor. Kültürü anlamakta bu komple yansıma, sosyalist silâhlı güçlerin karakteri ve gelişmesi üzerinde etki yapan faktörlerden biri oluyor.

Ne var ki, kültür sorunu her şeyden önce sosyalist ordu için çok önemli olan insanlar arasında ilişkiler problemidir. Bu ilişkilerin yeni niteliği, bir yandan, karşılıklı saygı, dostluk ve iyiniyet, yoldaşlık ve dayanışma ruhunda, üst'lerin ast'lara gösterdikleri dikkat ve özende, onların gereksemeleri konusunda gayet duyarlı davranmalarında belirir. Öte yandan, bu ilişkiler yüksek bilinçli bir disiplin, sorum duygusu, iyiniyet, emirleri harfi harfine yerine getirme titizliği anlamına gelir. Bu gibi ilişkilerin yaratılması ve korunması sosyalist orduda komutan yöneticilerin yüksek bir ayrıcalığı ve insancıl borcudur. Tek komuta yönetimi sarsılmaz prensipine dayanan komutanlık işlevi, bizim ordumuzda, komutanın yüksek bir mesleksi ve moral otoriteye sahip olmasını, astlarına büyük bir güven beslemesini, astlarının da ona güvenmelerini gerektirir. Komutanın fikir yapısı ve yüksek mesleksi bilgi düzeyi, yükümlerini iyiniyetle yerine getirmesi ve emrindeki erlere özen göstermesi kendisine karşı bir toplumsal güven beslenmesinin koşuludur. Gerek meslek, gerekse parti hayatında kolektifin düşüncesini dikkate almak, kişisel yüksek kültürü ve insanlarla ilişkiler kültürünü kendine ve astlarına karşı ilkesel bir istem titizliği ile bağdaştırmak da aynı toplumsal güvenin bir başka koşuludur. Astların üstlere karşı saygıyla dolgun disiplinli davranış tarzı sosyalist orduda toplumsal hayatın temel sorunlarından biridir. Özcesi, burada parti atmosferi yaratılması, her iki tarafın dürüstlüğü ve içtenlikli olması söz konusudur. Ordu koşullarının gerektirdiği metotlarla çalışan parti örgütü bu gibi ilişkilerin moral esinleyici ve koruyucusudur.

Dünyada sosyalist ve diğer ilerici değişimlerin kalımlı oluşuna emperyalist güçler birtürlü katlanamıyorlar. Askersel-monopolist çevrelerin körükledikleri silâhlılaşma yarışının yanı sıra, iki sistem arasında cepheleşme, bugün, ideolojik alanda, insanların inanıp yadıkları idealler ve görüşler alanında en önemli olgudur. Şimdi gerçekçi düşünen burjuva politikacıları bile, perspektif stratejik plânlarında, yıpratılmış, zayıflatılmış bir sosyalizme, onu Marksist-Leninist özünden yoksun etmeye bel bağlıyorlar.

Emperyalist propagandanın saldırı hedeflerinden biri de sosyalist devletler silâhlı güçleridir; bunların enternasyonal birliği ve özellikle Sovyet Ordusu ile dostluk ve silâh arkadaşlığıdır. Biz bunu gözden kaçırmıyor, böyle saldırılara gerektiği gibi karşı koyuyoruz. Askerlerin politik bilinci, partinin Marksist-Leninist sınıfsal politikasına güvenç, yurtseverlik ve enternasyonalizm, sosyalist ordulara karşı ideolojik kışkırtı aksiyonlarını tuzla buz eden en etkin silâhtır.

Komünist ve işçi partileri sürekli barış ve güvenliğin kurulması için ardıcıl bir mücadele yürütüyorlar. Marksist-Leninist partilerin programları, barış dâvasını, halkların özgürlüğü için, ilerici gelişmeleri için mücadeleyle birleştiriyor.

SBKP XXIV. Kongresince kabul edilen Barış Programı tarihsel önemi

olan özel bir rol oynuyor. Bu program, Sovyetler Birliği tarafından, L. I. Brejnev yoldaşın büyük kişisel katkısıyla dinamik ve ardıcıl olarak geliştiriliyor. Ekonomide ve savunma araçları alanında sosyalizmin ulaşımları ve dünya güçler oranının bununla bağlanması sözkonusu programın uygulanmasına yardım eden bir etkidir. Bu sayede, gerginliği azaltma ve barışı sağlamlaştırma sürecinin derinleştirilmesi yolunda yeni olanaklar doğuyor. Polonya, diğer sosyalist devletlerle birlikte bu süreçte aktif bir katkıda bulunuyor. PBİP MK Birinci Sektreteri E. Gerek yoldaş, Polonya Seym'inin 9 Mayıs 1975 günü açılan törensel toplantı döneminde yaptığı konuşmada şunları söyledi: «Biz, Sovyet ülkesiyle, komşumuz kardeş Çekoslovakya ve Alman Demokratik Cumhuriyeti'yle beraber, sıkı bir eylembirliği halinde, diğer bağlaşıklarımız ve dostlarımızla birlikte, bundan böyle de gerginliği azaltma yolunda sebatla yürüyeceğiz . . . Amacımız, Avrupada artık otuz yıldır varolan barış dönemini bütün görünür gelecek boyunca uzatmaktır. Biz bu perspektifin gerçekleşmesi için elimizden geleni yapacağız.»⁽⁵⁾

Polonyanın, memleketin toplumsal-ekonomik savunma potansiyelinin etrafı ve dinamik sosyalist gelişmesi bu amacın gerçekleşmesine iyiden iyiye hizmet etmektedir ve edecektir. Bu gelişmenin gelecek beşyıllık çerçevesinde PBİP VII. Kongresince belirlenecek ödevlerinin yerine getirilmesinde, işçi sınıfı ve bütün halkla beraber, her zamanki gibi, Polonya Halk Ordusu birlikleri de aktif olarak görev alacak; halka, partiye, sosyalizme bağlılığını, aynı zamanda sosyalist ülkeler ordularındaki silâh arkadaşlarıyla, bütün dünya emekçi yığınları ve ilerici güçleriyle enternasyonal dayanışmasını kanıtlıyacaktır.

(5) «Tribuna Ludu», 10–11 maja 1975.

Demokratik birlik savaşında komünistler

Uluslararası bilimsel-teorik sempozyum

Komünist Enternasyonalî'nin VII. Kongresi'nin 40. yıldönümü münasebetiyle, 1975 Nisanında, Prag'da, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin örgütlediği «Demokratik ve anti-emperyalist güçlerin birliği savaşında komünistler» konulu bir uluslararası bilimsel-teorik sempozyum yapıldı. Sempozyumun çalışmalarına 49 sosyalist, gelişmiş kapitalist ve azgelişmiş ülkeden komünist ve işçi partileri temsilcileri ve bilim adamları katıldılar.

Sempozyum «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi başredaktörü K. I. Zarodov'un açış konuşmasıyla başladı. Zarodov, Komintern'in VII. Kongresinin çok büyük tarihsel olaylara rastladığını belirttiikten sonra şunları söyledi:

Bu kongre zamanla öneminden bir şey kaybetmedi. Yıllar geçti, sınıf savaşı alanında yeni kuşaklar belirdi, yeni toplumsal-politik sorunlar ön plâna çıktı, ama bu kongrenin belgeleri yüce bir Marksist-Leninist kitap olarak kaldı. Ve komünistler, bu kitabı gitgide derinleşerek okudukça, çalışmalarının metotlarını ve içeriğini; emperyalizme, gericiliğe ve harbe karşı, demokrasi ve sosyalizm için yürüttükleri işçi sınıfının kutsal davası uğrındaki savaşın metotlarını ve içeriğini nasıl yetkinleştireceklerini öğrenebildiler.

Şimdi faşizmin yenilgiye uğratılmasının otuzuncu yıldönümünün dünya ölçüsünde kutlanmakta olduğu günümüzde, bu başarının sosyalizmin utkusu, geniş demokratik güçler blokunun utkusu olduğunu belirtmek hakbilirlik olur. Bu utku komünistlerin devrimci davasına bir atılım kazandırdı ve dünya sosyalist sisteminin meydana gelmesine yol açtı. Yine bu utku, birçok kapitalist ülkenin emekçilerine önemli politik ve sosyal kazanımlar sağlama olanağı verdi.

Şimdi, mücadelenin yeni ve daha yüksek aşamasında, halkların baş düşmanı emperyalizme karşı eylembirliği politikası Komintern'in VII. Kongresinin fikirleriyle ve çıkardığı sanuçlarla hem tarihsel, hem de düşünsel bakımdan organik olarak bağlıdır. İşte, sempozyum, bugün birincil politik ve teorik önemi olan bu konuyu ele alacaktır.

Yedinci Kongrenin yapıldığı dönemde olduğu gibi, bugün de, harp tehlikesine karşı, barışın korunması için savaş problemleri, demokrasi ve ulusal kurtuluş savaşı ile sosyalizm savaşı arasındaki ilişkinin korunması problemleri devrimci stratejinin merkezinde yer alıyor.

Kongre zamanında olduğu gibi, bugün de, bu problemlerin çözüm yolu, işçi sınıfının birliğinden, ortak düşman emperyalizme karşı bütün demokratik güçlerin birlikte eylemlerinden geçiyor.

Kongre zamanında olduğu gibi, bugün de, barış, demokrasi, ulusal özgürlük ve sosyalizm için yığınları mücadeleye götürebilecek kesin politik güç komünist ve işçi partileridir, uluslararası komünist hareketidir .

Ancak unutmamak gerekir ki, 1970 yılları dünyası 1930 yılları dünyasından apayındır. Bugün dünyada güçlü bir sosyalist devletler topluluğu vardır, uluslararası işçi sınıfının gücü artmıştır, eski sömürge ve yarı-sömürge ülkeler halkları bağımsız bir tarihsel yaratım yoluna koyulmuşlardır. Anti-emperyalist güçlerin sıkı bir birlik meydana getirme objektif olanakları genişlemiş bulunuyor, savaş koşulları gitgide daha elverişli oluyor. Hasımlarımızın savlarının tersine, devrim dalgaları bugün o yana bu yana çalkalanmıyor, hep aynı doğrultuda ilerliyor ve bunların çekim gücü büyüdükçe büyüyor. Bugün artık gelişmelere sağır diyebileceğimiz sakın bir kesim yoktur; bütün dünya bir devrimci kaynama ve coşkunun içinde bulunmaktadır.

Bütün bunlar, komünistlerin, şimdi, demokratik birlik uğrunda savaş sorunlarını o kongre döneminde olduğundan daha kolay çözebileceklerini gösteriyor. Fakat sınıf savaşının diyalektiği gereği olarak, bugün bu yolda yeni problemler ve güçlükler de doğmuş bulunuyor. Bunun içindir ki, kongre döneminde olduğu gibi, şimdi de, Lenin'in birlik ve bağlaşımlar stratejisinin tek tek ülkelerde ve dünya arenasında çağdaş sınıf savaş koşullarına uygulanması ve daha öteye doğru yaratımla geliştirilmesi sözkonusudur.

Sempozyuma katılanlar, kardeş partilerin demokratik birlik için, bütün anti-emperyalist ve barışsever güçlerin yekpâre birliğini sağlamak için yürüttükleri savaşın teorik ve politik güncel sorunlarını görüşeceklerdir. Bizce, Marksist-Leninist birlik ve bağlaşımlar politikası problemlerinin kardeş partilerce edinilen deneyimle sınıksız bağlı olarak, aynı zamanda bugün bütün hareketin önünde, kendi ülkelerinin özel koşulları altında eylem göstermekte olan partilerin önündeki ödevlerle bağlı olarak ele alınması çok önemlidir. Barış içinde yanyana yaşama politikasının anti-emperyalist güçleri sınıksız birleştirmek için daha elverişli koşullar sağlamasına etkisi, bu etkinin karakteri gibi, gerek gelişmiş kapitalist ülkelerde, gerekse azgelişmiş ülkelerde sosyal ilerleme sorunlarının çözümünde birlik ve bağlaşma politikasının önemi gibi sorunların güncel bir önemi vardır. Sempozyumda, çeşitli ilerici, yurtsever, anti-emperyalist hareket ve örgütlerle komünist prensiplerin kapsadığı politik işbirliğinin, felsefi ve politik kanıları ayrı grupların işbirliği ile ideolojik savaş arasındaki bağının özel bir dikkatle açıklığa kavuşturulacağını sanıyoruz. Kuvvetle inanıyoruz ki, ulusal ve uluslararası çapta bir anti-emperyalist

ve demokratik birlik yaratma yollarının analizi, Komintern'in VII. Kongresi tarihsel kararlarının oynadığı rolün, ileri sürdüğü fikirlerin çağdaş anlam ve öneminin daha dolgun ve etraflı biçimde belirtilmesine olanak verecektir.

Amacımız: Birlik olmak

Haled Bağdaş

Suriye Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

Bu sempozyumun iki önemli ödevi var. Birincisi, dünya komünist hareketinin kalıtımını, özellikle bu hareketin tarihinde olağanüstü önemli yeri olan bir olayı belleğimizde canlandırmaktır. Bu bütün dünyada öncelikle yeni kuşak komünistler için çok faydalıdır. İkinci ödev de, kardeş partiler arasında, eylemde dayanışma ve karşılıklı işbirliği sağlamak üzere fikir ve deney değiş tokuşu sağlamaktır.

Ben Yedinci Kongre'ye katılabilmiş olan mutlulardan biriyim. «Ramzi» takma adıyla Arap bölgesi temsilcisi olarak Kongre Prezidyumu'na da seçildim. O zamandan beri kırk yıl geçmiş olsa da, böyle bir foruma katılmanın izlenim ve duyguları belleğimden silinmedi ve zerrece zayıflamadı.

Kongre çalışmalarının yarattığı güven havası, komünistlerin daha sonraki aşamalarda yürüttükleri eylem ve savaşta karşılaştıkları çok büyük güçlükleri yenmelerinde kesin bir rol oynadı.

Kongrenin önemli sonuçlarından biri, dünya komünist hareketinde birliğin güçlendirilmiş olmasıydı. Her memlekette durum ve koşulların kendi özellikleri vardı, her komünist partisi kendi politika ve taktiğini ulusal özelliklere göre belirliyordu. Ama bunlar, dünya komünist hareketinin stratejisi ve genel taktik doğrultuları üzerinde tam bir uyuma varmamıza engel olmadı.

Kongre, çok karmaşık koşullar içinde önemli bir problemi çözdü. Bugün de önümüzde duran bu problem, komünist hareketinin birliğini güçlendirmek amacıyla, iktidara gelmiş olan proletaryanın taktiğini henüz iktidara gelmemiş olan proletaryanın taktiği ile bağdaştırmaktı. Kongrenin oybirliğiyle kararlaştırdığı üzere, bu bağdaştırma işi, her komünist partisinin, sadece tüm olarak Sovyetler Birliğinin dış politikasını, bu politikanın genel doğrultularını değil, aynı zamanda Sovyetler Birliğinin politi-

kasının çeşitli alanlardaki (politik, askersel vb.) her somut aksiyonunu, her somut adımını desteklemesi, dört elle tutması gerektiği hükmünü de kapsıyordu.

Bu sonuçlama, bu yargı bugün zerrece eskimiş değildir. Bunun canlılığını, yaşamsallığını bugün her şeyden önce başında Sovyetler Birliğinin bulunduğu sosyalist sistemin varlığı, dünya devrim hareketiyle, dünya ulusal kurtuluş hareketiyle bağlaşma halinde eylem göstererek, tüm uluslararası durumun gelişmesinde, tüm insanlık toplumunun gelişmesinde sonuç belirleyici bir güce dönüşmekte olması doğruluyor. Biz, Suriye komünistleri, bunun ana sorun olduğu kanısındayız, sosyalizmin ilk ülkesinin genel menfaatleriyle, dünyanın hangi bucağında yaşadığına bakılmaksızın her halkın en önemli yüksek menfaatleri arasında hiç bir çelişki olmaz. V. İ. Lenin bu gerçeği Komünist Enternasyonalî'nin İkinci Kongresinde büyük bir güçle belirtmişti.

Biz, memleketimizde bütün ileri düşünceli yurttaşlarımıza, emperyalist, gerici ve şovinist dolaplardan sakınılması, özellikle Maoist propaganda-nın şiddetle reddedilmesi gerektiğini söylüyoruz.

Sovyetler Birliğinin kendine özgü bir dünya stratejisi vardır. Fakat bunun temeli ve özlüğü anti-kolonyalist ve anti-emperyalist siyaset hattıdır; ulusal kurtuluş hareketlerini destekleme, halkların saldırganlığa karşı, bağımsızlıklarını koruma ve güçlendirme amaçlı savaşını, bütün dünyada sosyalizmin üstün gelmesi savaşını destekleme hattıdır. Barış içinde yan yana yaşama ve uluslararası gerginliği azaltma politikası, Sovyetler Birliğinin uyguladığı politika, bu stratejinin bir bölümüdür. Böyle bir politika bu stratejiyle çelişmez, çelişemez ve bu stratejiden gerileme de değildir. Böyle bir politika bütün halkların menfaatleriyle, Arap halklarının ve bu arada Filistin Arap halkının menfaatleriyle de tam bir uyum halindedir.

Biz, yürüttüğümüz ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelemizin köklü ve devamlı menfaatlerinin Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin menfaatleriyle uyumlaştığını belirtirken, sürekli dostluğun ancak bu menfaat temeli üzerinde kurulabileceğini söylemiş oluyoruz. Şunu da belirtmeliyiz ki, işçi, köylü ve devrimci aydın yığınları bu gerçeği gitgide daha iyi kavırıyorlar. İlerici yurtseverler de bunun bilincine varmaya başlıyorlar.

On yıl önce, Yedinci Kongre'nin 30. yıldönümünü kutladığımız zaman, komünist partilerinin genç bağımsız ülkeler koşullarına uymadığını, zira bazı ilericî-milliyetçi çevrelerin devrimci demokrasiye doğru evrim gösterdiğini, feodalizm artıklarına ve büyük sermayeye karşı yönelen toprak reformu gibi, büyük kapitalist kumpanyaların mülklerinin millileştirilmesi vb. gibi önemli sosyal-ekonomik tedbirleri gerçekleştirmekte olduklarını, dolayısıyla işçi sınıfının yönetmenlik rolü olmadan, bu sınıfın Marksist-

Leninist öncüsünün varlığı gerekmeden de sosyalizmin utkusuna doğru düz ve pürüzsüz bir yol açıldığını söyleyenlerin çeşitli teranelerine cevap vermek zorunda kalmıştık.

Bu problemi hayatın kendisi çözdü. İlerici memleketler ile emperyalizm arasında savaşın şiddetlenmesi, bu memleketlerin iç gelişme yasallıkları, gerçekleştirilen sosyal-ekonomik kazanımları korumak için bütün halk güçlerini seferber etme gereksinimi vb. gibi bütün iç ve dış etkenler, komünistlerle devrimci demokratlar arasında işbirliğinin temeli oldu, bu işbirliğinin gelişmesi de ilerici ulusal cepheler meydana getirilmesine yol açtı. Bu durumda, gelişme halindeki ülkelerde varlığını sürdürmekte olan komünist partilerini güçlendirme çabasının kendi başına yeterli olamayacağını, bir yandan Marksist-Leninist partilerin bulunmadığı yerlerde böyle partiler kurulmasına yardım etmenin önemli bir gerekseme olduğunu deneyler gösterdi.

Suriye Komünist Partisi ile Arap Sosyalist Baas (Uyanış) Partisi arasında hükümet içinde olduğu gibi hükümet dışında da belirli biçimde işbirliği olanağı daha 1966 yılında ortaya çıktı. Dokuz yıldan beri bu işbirliği gerek hükümet içinde (kabinede partimizin iki bakanı var), gerekse Halk Konseyi'nde gelişme gösterdi. İşbirliğimiz, işçi sendikalarının eylem alanında, üniversite gençliğinin çalışmalarında, çeşitli toplumsal ve politik eylem alanlarında da gelişiyor. Memleketimizde, Komünist Partisi ile Baas Partisi'nden başka, diğer yurtsever ilerici güçler ve partilerden oluşan İlerici Ulusal Cephe bu işbirliğinin büyük başarısı oldu. Bu cephenin kuruluşu üzerinden üç yıl geçti. Bu süre içinde memlekette önemli işler başarıldı. İşbirliği ciddi güçlüklerle karşılaşarak gelişme gösterse de, partimiz, gayet sabırlı davranarak, pratik çalışmalarıyla bir güvenç ve karşılıklı anlayış havası yaratmaya çalışıyordu. Bu kolay olmadı ve olmuyor, fakat cephenin eyleminde gitgide daha derin ve geniş olumlu sonuçlara, memleketimizde bu cephenin etkinliğinin artmasına yol açtı ve açıyor.

Bizim ilerici güçler konusundaki politikamız partimizin 1969 yılında yapılan Üçüncü Kongresi'nde hazırlandı ve 1974 Eylülünde yapılan Dördüncü Kongre'de onaylandı. Bu politikanın temelleri şunlardır: Birincisi, hem hükümette, hem de hükümet dışında bütün yurtsever güçlerle işbirliği yapmak. İkincisi, ilkel sorunlarda ve en önemli politik problemlerde partinin bağımsızlığını belirtmek ve korumak. Üçüncüsü, emekçi yığınlarının istek ve menfaatlerini savunmak . . .

İlerici Ulusal Cephe, 1973 Ekim ayındaki anayurdu kurtarma savaşında önemli bir politik rol oynadı. Cephenin hazırlayıp ileri sürdüğü Kurtuluş Yasası'nın hükümleri her şeyden önce emperyalizme, feodalizme ve büyük sermayeye karşı yöneltilmişti. Yasa, ulusal ekonomide devlet kesiminin güçlendirilip genişletilmesine, sosyal ilerilik için savaşa çağırıyor, sosya-

lizmî bu savaşıñ amacı olarak gösteriyordu. Yasa aynı zamanda ilerici ve anti-emperyalist bir temel üzerinde Arap birliğinin yaratılması için savaşı çağırıyordu. Ulusal savaşıñ temel ve dolaysız hedefi Yasa'da işgal altındaki Arap topraklarının kurtarılması ve Filistin Arap halkının yasal ulusal haklarının garantilenmesi olarak belirlenmişti. Yasa'nın en önemli hükümlerinden biri, Sovyetler Birliği'yle dostluk ve işbirliği sorunuymdu ve buna stratejik prensip gözüyle bakılıyordu. Yasa, Cephe'ye geniş ve önemli yetkiler ve bu arada savaş ve barış sorununu çözme hakkı tanıyordu. Cephe büyük bir politik ve moral önem taşıyordu ve taşıyor.

Partimiz, Suriyeli bütün ilerilik savaşçıları adına, siyonist-emperyalist saldırıya karşı savaşta memleketimize gösterdikleri destek ve dayanışmadan ötürü bütün dünya kardeş komünist ve işçi partilerine en derin şükranlarını belirtmeyi borç sayar.

Memleketimizin ve benzeri ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmesinin karakterine de kısaca değinmek istiyorum.

Suriye Komünist Partisi IV. Kongresinin belirttiği üzere, ulusal-demokratik devrim V. İ. Lenin'in öngördüğü gibi devrimci demokrasi tarafından yönetilen ve komünist partisi tarafından desteklenen anti-kapitalist ve anti-emperyalist devrime yükseldiği zaman, bunun anti-kapitalist yönelimi henüz hiç de sosyalist devrime dönüştüğü anlamına gelmez. Gerçekte bu devrim sadece ulusal-demokratik devrimin sorunlarını çözer ve aynı zamanda sosyalist yönelimi olan bazı önemli ilerici tedbirleri gerçekleştirir.

Demek ki, yönetimin devrimci demokrasi elinde bulunduğu aşama, «geçiş aşaması» kavramını genellikle sosyalist devrimin artık üstün geldiği ülkeleri gözönünde tutarak kullandığımız anlamda sosyalizme geçiş aşaması değildir, çünkü devrimci demokratik rejim gerektiği kadar işçi sınıfına ve emekçi köylü yığınlarına dayanmaz, şehir orta tabakalarının ve giderek bazı ulusal burjuvazi çevrelerinin çıkarlarını temsil eder.

İlerici rejimlerle yönetilen bütün Arap ülkelerinde ilerici ulusal siyaset hattı genellikle gerçekleştirilmeye devam ediliyorsa da, gerek dış politika, gerekse iç politika alanında gelişme perspektifleri etrafında sınıf savaşının giderek keskinleştii göze çarpıyor. Fakat sözkonusu ülkelerde sağcı tehlikeye karşı koyabilecek, gericiğin kötücül plânlarını uygulama yolunu kesebilecek güçler ve olanaklar vardır. Bu amaçla, bir yandan her devlette ilerici güçler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi, öte yandan bütün Arap ülkeleri ile sosyalist topluluk arasındaki işbirliğinin artırılması gereklidir.

Yakın geçmişte Arap ülkeleri komünist partileri kendi aralarında bir toplantı yaptılar. Bu toplantı, bütün komünist ve işçi partilerinin yeni bir uluslararası danışma toplantısı yapmaları için hazırlığa başlanmasını

öneren bir çağrı kabul etti. Biz bu olayı sevinçle kaydediyoruz. Zira böyle bir danışma toplantısı için koşulların olgunlaşmakta olduğuna ve bunun bütün dünya komünist hareketi için çok yararlı olacağına inanıyoruz.

İşçi ve halk birliği için savaşta önemli aşama

Friedl Fűrberg

Avusturya Komünist Partisi MK Politbüro üyesi

İşçi sınıfının kendi durumunu ve ödevlerini kavrayabilmek üzere sınıfsal bilincinin geliştirilmesi için savaş daima bu sınıfın birliği için yürütülen savaşla bağlıdır ve bugün de bağlıdır. Bu, Almanya ve diğer ülkelerde Marksist işçi hareketinin belirmeye başladığı zamanlarda böyleydi. V. İ. Lenin'in reformistlerden ayrılma ve uzak durma çabalarını daima elden geldiğince geniş bir işçi sınıfı birliği sağlamaya yönelik çabalarla birleştirdiği Rusya'da da böyleydi.

Demek ki, işçi sınıfının birliği için savaş aynı zamanda her zaman bu sınıfın saflarında ve örgütlerinde burjuva ideolojik etkisine karşı savaş olmuştur. Tarih boyunca bu savaşta yükseliş ve düşüş dönemleri olmuştur da, genel sonuçlarının çıkış durumlarıyla kıyaslanmanın da ötesinde, çok büyük olduğunu söyleyebiliriz. Bugün uluslararası çapta yüz milyonlarca insanı birleştiren bir eylembirliği vardır. Artık epey zamandır birçok ülkede bütün emekçilerin birliğinin çekirdeği olarak sağlam bir işçi sınıfı birliği sağlanmış bulunuyor. İşçi sınıfının ve Marksist-Leninist partilerinin birliği uluslararası çapta da gitgide daha belirgin bir nitelik alıyor. Uluslararası savaşın karmaşık karakterinden ötürü ortaya çıkan güçlükler birbirini ardınca yeniliyor.

Komintern'in VII. Kongresi, işçi sınıfının birliği için, halkın bu sınıf etrafında yekpâre topluluğu için savaşta önemli bir aşamaydı. Kongrede, Komintern'in, daha V. İ. Lenin'in yönetimi altında olduğu zaman, bütün komünist partilerine işçi sınıfının tekcepheşi için savaş ödevini vermiş olduğuna işaret edildi. Komünistler için bu gerçek söz götürmezdi, fakat hasımlarımız, Komintern'in ve bu örgüte giren partilerin ancak işçi sınıfının bölünmesine hizmet ettiklerini söyleyip duruyorlardı. V. İ. Lenin, Komintern'in II. ve III. Kongrelerindeki söylevlerinde ve «Komünizmin çocukluk hastalığı: Solculuk» adlı ünlü eserinde tekcephe sorunlarına birincil bir önem verdi. Onun tekcepheyi yaratmak için mücadele sorunları üzerinde ne büyük bir dikkatle durduğunu göstermek üzere bir tek örnek vereceğim: 1922 yılında, tasarlanan bütün dünya işçi partileri konferan-

sına Komintern'in katılımı sorununa ilişkin karar tasarısını gördükten sonra, Lenin'in ilk sözü şu oldu: «Bunda (sözkonusu karartasarısında – F. F.) yapılmasını önermek istediğim en esaslı değişiklik. II. ve II^{1/2}. Enternasyonal önderlerinin dünya burjuvazisinin yardımcıları olarak anıldığı paragrafın çizilmesidir.» Lenin, daha sonra, bu yüzden, «bu olağanüstü önemli pratik dâvayı suya düşürmeye kalkmanın hiç de akıl kârı olmayacağı»nı yazdı. (1)

Gerilere, tekcepheyi yaratma, 1919'dan günümüze dek işçilerin sınıfsal birliğini sağlama savaşı tarihine bir göz atacak olursak, her şeyden önce bu savaşın düz ve doğru bir çizgi izlemediğini, savaş koşullarındaki şu veya bu değişimlere uygun yükseliş ve düşüş aşamalarından geçildiğini görürüz. Ve eğer olaylara yalnız genel plânda bakılırsa, birbirini izleyen başarı ve başarısızlıkları görerek, her şeyin tekrarlandığı gibi bir izlenim edinilebilir. Oysa zaman zaman dile getirilen böyle bir sonuç büsbütün yanlıştır. Son onyıllarda gelişme hep ileri yönde oldu ve büyük başarılarla ulaşıldı. Bunda, işçi sınıfı ile halkın birliği için savaş yürütmenin anlamını, içeriğini ve biçimlerini, işçi sınıfı ile halkın bu savaşta oynamaları gereken yönetmenlik rolünü komünist partilerinin gitgide daha derinine kavramaları kesin bir etki yaptı. İşçi sınıfının edindiği deneyin de çok büyük bir önemi vardı.

Proletaryanın devrimci öncüsü komünist partileri halinde örgütlendikten sonra, V. İ. Lenin, artık sınıfın çoğunluğunun, bu sınıfın yükümlü olduğu tarihsel misyonu, sosyalizme kavuşma ödevini yerine getirme dâvasından yana çekilmesi gerektiğini belirtti. Esasen işçi yığınlarıyla yakınlaşma, ilişki ve bir yere kadar da birleşme, işçi sınıfının küçük ve büyük menfaatleri için ortak mücadele, ödevi bu sınıfın bilinç düzeyini yükseltmek ve ona toplumdaki rolünü kavratmak olan ideolojik eylemle sınıksız bağlı mücadele ancak buna yol açabilirdi. Bu yolun kaçınılmaz zorunluluğuna genç komünist partilerini inandırmak kolay olmadı. O zamanlar, devrimci öncünün işçi sınıfı çoğunluğunu peşinen kendinden yana çekmeden de başarıya ulaşabileceğini savlayan aşırı-sol görüşler epeyce yaygındı. V. İ. Lenin'in ve Komintern'in gösterdikleri büyük yardım olmasaydı, komünist partilerinin sözde devrimcilik ve sekteleşme çıkmazından bu kadar çabuk kurtulmaları olanağı bulunamazdı. V. İ. Lenin ve Komintern, dünya çapındaki otoritelerini kullanarak, Rusya işçi sınıfının ve Büyük Ekimbr Sosyalist Devrimi'nin deneyine dayanarak komünist partilerine doğru yolu gösterdiler.

V. İ. Lenin şöyle diyordu: «Tekcephe taktiğinin hedefi ve anlamı, sermayeye karşı savaşa gitgide daha geniş işçi yığınlarını çekmekten, bu yolda II. ve II^{1/2}. Enternasyonal liderlerine karşı da böyle bir ortak savaştan geri durmamayı öneren çağrılarını tekrarlamaktan ibarettir.» (2)

(1) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 44, s. 404–405.

(2) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 45, s. 131.

İşçi sınıfı birlik konusunda daima büyük bir istekle hareket etti ve ediyor. Reformistler bundan kendi maksatları için yararlandılar ve yararlanıyorlar. İşte onyıllar var ki, komünistlerin tekcephe taktiğinin sadece manevra olduğunu savlayıp duruyorlar. Bunu yaparken ikide bir «taktik» sözcüğünü parmağa doladıkları oluyor, zira kendileri için taktik kavramı her zaman gerçek politik niyetleri gizleme amaçlı manevralarla bağlıdır. Taktik, biz komünistler için kapitalizme karşı stratejik amaç çerçevesi içinde yürütülen sınıf savaşının belirli biçim ve yöntemleri anlamına gelir. Tekcephe politikasının ödevi işçi sınıfını tekvücut birlik haline getirmektir. Bu politika hiç bir zaman şu veya bu biçimde işçi sınıfının menfaatlerini savunan işçi örgütlerine karşı yöneltilmiş değildir.

Deney, tekcephe politikası biçimlerinin bir defada kesinlikle belirlenemeyeceğini ve hep öyle sürdürülemeyeceğini gösterdi. Bu biçimler somut politik durum ve koşullarla sıkı sıkıya bağlıdır. Bunun içindir ki, birlik politikası çeşitli memleketlerde birbirinden ayrılmı olarak belirleniyor. Bu politikanın durmadan işlenmesi, yenilenmesi gerekir. Hiç bir hazır kalıp yeterli olamaz. Özcesi, V. İ. Lenin'in oluşturduğu prensiplerin somut durum ve koşulları dikkate alarak uygulanması sözkonusudur.

Yedinci Kongre'nin tarihsel hizmeti, bütün dünyanın anti-faşist halk yığınları önünde, komünistlerin, faşizme karşı, yaklaşan harp tehlikesine karşı, bütün demokratik güçlerle birlikte savaşa hazır bulunduklarını göstermek oldu. Kongre, Komintern'in dünya komünist hareketini geliştirme amaçlı eyleminde olağanüstü önemli bir aşamaydı. Şimdi, gerginliğin azaltılmasını dönüşsüz kılmanın, tekellerin iktidarı üzerinde baskı yapmanın, sosyalizm yönünde ilerleme yoluna girmenin söz konusu olduğu günümüzde, işçi sınıfının ve halkın birliğini yaratmaya elveren yeni olanaklar ortaya çıkıyor. Bu olanaklar memleketine göre değişiyor. Örneğin, Fransız Komünist Partisinin, bu uğurda savaşı, karşısında güçlü bir reformist sosyalist parti bulunan bizim partimize kıyasla başka biçimde yürütebileceği söz götürmez. Fakat V. İ. Lenin'in direktifleri ve Komintern'in deneyimi hepimiz için çok büyük bir önem taşımaktadır. Biz bunları bilmeli, daima dikkate almalı ve uygulamalıyız.

İşçi sınıfı ve bağlaşıkları

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi Yazı Kurulu, Marksistler arasında, devrimci savaşın şimdiki aşamasında işçi sınıfının bağlaşıkları problemi üstüne bir tartışma açıyor. Bu problem Marksist-Leninist strateji ve taktikte en önemli yerlerden birini tutuyor. Bu problem, sosyalist, gelişmiş kapitalist ve azgelişmiş ülkelerde her birinin bulunduğu politik ve sosyal-ekonomik gelişme aşamasının özelliklerine göre özel biçimler alarak, hangi koşullar altında çalıştıklarına bakılmaksızın bütün komünist partilerini ilgilendiriyor.

SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü tarafından hazırlanıp yayımlanan tezlerde, işçi sınıfının bağlaşıkları problemi, gelişmiş kapitalist memleketlerde sınıf savaşının anti-monopolist aşaması koşullarına göre ele alınıyor.

Yazı Kurulu, okuyucuları da, gerek tezlerde değinilen problemlerde, gerekse sosyalist ülkeler ve azgelişmiş ülkelerde işçi sınıfı ve bağlaşıklarının durumuna ve rolüne ilişkin sorunlarla ilgili olarak bu tartışmaya katılmaya çağırıyor.

V. İ. Lenin, Marksizm-Leninizm teorisinde işçi sınıfının bağlaşıkları probleminin yerini belirlerken, işçi sınıfının ancak yığınsal bağlaşıklık kazanmada her olanaktan, giderek en küçük olanaktan dikkatle, titizlikle ve ustalıkla yararlandığı takdirde evrensel-tarihsel ödevini yerine getirebileceğine işaret ediyordu. Ve «Bunu anlamayan, Marksizmden ve genellikle bilimsel, çağdaş sosyalizmden hiç bir şey anlamamış demektir» diyordu. (1)

İşçi sınıfının bağlaşıkları sorununun Marksist-Leninist konuş tarzı ve çözümü, bu problemin günümüz koşullarına göre ve daha öteye doğru analizinin teorik ve metodolojik çıkış temelidir. Bu temel, çeşitli ülkelerde ekonomik ve sosyal-politik yapılışın tipine ve düzeyine bağlı olarak, işçi sınıfının, proleter olmayan sınıfların ve sosyal zümrelerin objektif durum ve çıkarlarına, sınıf savaşının ve devrimin çeşitli gelişme aşamalarında proletaryanın önünde duran ödevlerin karakterine, aynı zamanda şu veya bu ülkede somut durumun özelliklerine bağlı olarak somutlandırılır. Demek oluyor ki, işçi sınıfının bağlaşıkları sorununun daima açıkça belirli bir somut tarihsel içeriği vardır, dolayısıyla ona göre somut tarihsel, sosyal bakımdan ayrılmı bir yaklaşım ister, devrimci savaş aşamasının karakteri ve devrim güçleri gözönüne alınarak hareket edilmesini gerektirir.

(1) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 41, s. 55.

1970 yıllarında kapitalizmin genel bunalımının şiddetlenmesi, sömürücü düzenin iflâs ettiğini apaçık ortaya koyuyor. İşçi sınıfı, toplumsal ilerlemenin ana gücü olarak, yalnız ekonomik, sosyal ve politik bunalımın giderilmesi yollarını göstermekle kalmayıp, bu sorunun emekçilerin yararına çözümünü de sağlama ödeviyle karşı karşıya bulunuyor.

İşte köklü toplumsal dönüşümler için savaşa aktif olarak katılma yetisine sahip sosyal ve politik güçleri bilime dayalı biçimde değerlendirmenin güncelliği bundan ileri geliyor. Bu savaşın en önemli bileşen bölümü, işçi sınıfının etrafında ve yönetimi altında oluşan ve oluşabilen sınıfsal ve politik bağlaşımları geliştirmek için gerekli objektif sosyal koşulların açıklığa kavuşturulmasıdır.

Bu problem, bilime dayalı incelemenin önemli bir metodolojik istemi olarak, bütün devrimci ve demokratik güçlerin tekvücut topluluğunun merkezini oluşturan işçi sınıfının kendi içindeki süreçlerle sıkı ilişkisi gözetilerek ele alınmalıdır.

Dünya gelişmesi, işçi sınıfının rolünün artmasına ilişkin Marksist-Leninst yargısı doğruladı. Proletarya, toplumsal yaşam üzerinde aktif bir etki yapıyor ve bir yandan kendisi de değişiyor. Onun gelişmesi sürecinde, emeğin karakterindeki, tek tek tabaka ve zümrelerinin mesleksi kalifikasyonundaki ayrımların değil, ücretli işçileri sosyal bir bütünde, bir sınıfta birleştiren nitelemelerin gitgide büyüyen bir önemi vardır. Bunları, tarihsel bakımdan belirli toplumsal üretim sisteminde tuttukları yer, üretim araçlarıyla olan ilişki, toplumsal emek örgütünün rolü ve dolayısıyla sahip oldukları toplumsal servetten pay alma tarzı ve bu payın ölçüsü olarak sıralıyabiliriz. ⁽²⁾

Bilimsel-teknik devrim koşullarında, işçi sınıfının yeni birliklerinin oluşması bakımından, ekonomik yapılışın yeniden ayarlanması gibi, üretim teknolojisinde değişimler, hizmetler alanının büyümesi gibi etkenler özel bir önem kazanıyor. Bunlar işçi sınıfı saflarının genişletilmesinde önemli bir rol oynuyor. Bu sınıfın çalışan nüfus içindeki göreceli payı büyümeye devam ediyor. ⁽³⁾ L. İ. Brejnev, Sovyet Sendikaları XV. Kongresi'nde yaptığı konuşmada şunları söyledi: «Zamanımızın en ileri devrimci sınıfı olan uluslararası işçi sınıfının safları ve bu sınıfın bütün dünyada esas üretici ve sosyal-politik güç olarak oynadığı rol gelecekte de büyüyecektir. Bilimsel-teknik devrimin işçi sınıfı sınırlarının daralmasına, giderek bu sınıfın

⁽²⁾ V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 39, s. 15.

⁽³⁾ Ücretli emeğin yapısına, ücretli işçiler genel sayısı ve bütün çalışan nüfus içinde işçi sınıfının göreceli payına ilişkin istatistik veriler için, SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün yayınları arasında örneğin bak: «İşçi sınıfı dünya devrimci sürecinin ana gücüdür». Redaktörler: V. V. Zagladin, A. A. Galkin ve T. T. Timofeev. Moskova 1973, s. 51-67.

ortadan kalkmasına sebep olduğu yolundaki moda anti-marksist teorilere karşın, reel kanıtlar, bunun tam karşıtının doğru olduğunu, yani bilimsel-teknik ilerlemenin her yerde bir yandan da çağdaş üretimden doğan yeni meslekler sayesinde işçi sınıfının büyümesine yol açtığını gösteriyor.» ⁽⁴⁾

Marksistler arasında, bilimsel-teknik devrim koşullarında işçi sınıfının sosyal sınırları üstüne tartışmalar devam ediyor. Bu tartışmalardan çıkarılabilecek en genel sonuç şudur: Lenin'in deyimiyle, «kapitalizmden sosyalizme geçişin» entelektüel ve moral motoru ve fiziksel yürütücüsü» ⁽⁵⁾ olan işçi sınıfının önemi çağdaş dünyada azalmıyor, artıyor. Işçi sınıfının meslek bilgisi ve genel öğrenim düzeyi yükseliyor, bu sınıfın menfaatlerini yansıtan ve dile getiren bilimsel Marksist-Leninist teori gitgide daha esaslı biçimde kavranıp benimseniyor. Proletarya artık geçişmektekiyle kıyaslanamayacak kadar daha yüksek bir örgütlüölük düzeyinde bulunuyor, yürüttüğü ekonomik, politik ve ideolojik savaşın biçimleri giderek yetkinleşiyor. Işçi sınıfının menfaatleri ve sosyal-politik hedefleri, bütün emekçilerin en derin, köklü menfaat ve hedefleriyle esas hatlarda uygun düşmektedir. Hiç bir toplumsal sınıf işçi sınıfı kadar örgütlü ve güçlü değildir.

Bütün bunlar elbette işçi sınıfını tekeller iktidarının başlıca hasmı olarak, anti-monopolist savaşın çeşitli kollarının emellerini uyumlaştıran, sosyal ilerleme genel hedeflerini dile getiren güç olarak ortaya çıkarıyor. Bu sınıf, daha iktidara gelmesinden önce, toplumsal ilerleme savaşında yönetmenlik rolünü gerçekteşirme, diğer sosyal zümre ve sınıfların haklı istek ve çıkarlarını görme, dikkate alma ve savunma, bağlaşıklarını sımsıkı birleştirme kabiliyetini geliştirip yetkinleştiriyor. Böylelikle, barış, demokrasi ve sosyal ilerilikten yana olan bütün güçleri proletaryanın etrafında etkinliklerle birleştirme objektif ve sübjektif ek koşulları yaratılmış oluyor.

Öte yandan, birkaç kapitalist ölkede işçi hareketi dağınık kalıyor. Işçi sınıfının bağlaşıkları sorununu ele alırken bu durumu da gözönünde bulundurmak gerekiyor.

Etraflıca görüşölmesi gereken bir başka problemler grubu da, gelişmiş kapitalist ölkelerde genel demokratik, anti-monopolist savaşın şimdiki aşamasında işçi sınıfının bağlaşıklar edindiği toplumsal çevrenin tahliiliyle, bunların objektif durumunun ve devrimci olanaklarının karakteristiği ile ilişkilidir. Tartışmada bu sorunlar üzerinde dikkatle durulmalıdır.

Bizce, bu toplumsal çevre, sınıfsal açıdan, her şeyden önce kapitalist toplumun iki ana sınıfı (işçiler ve kapitalistler) arasında bir ara yer almakta olan sınıf ve sosyal zümrelerin toplamıdır. «Orta tabakalar» deni-

⁽⁴⁾ L. İ. Brejnev. Lenin'in yolunda, c. 3, Moskova 1972, s. 485—486.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 26, s. 73.

len bu topluluk epeyce çeşitlidir. Kanımızca, bu topluluk, hem şehir ve köy küçük burjuvasinin, hem de kapitalizmde üretim alanında ve toplumsal-politik yönetim mekanizmasında orta yeri tutan bir bölüm ücretli işçileri kapsar.

Daha K. Marks'ın belirttiği gibi, kapitalist üretim ilişkilerinin ayırıcı vasfı olan orta tabakaları silme eğilimi, son onyıllarda geleneksel köylülük sayısının iyice azalmasında en belirgin biçimde kendini gösterdi. Kapitalist gelişme bakımından düşük ve orta düzeydeki ülkelerde köylülük bugün de en önemli sosyal zümrelerden biriyken sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde çalışan nüfus içinde köylülüğün payı ortalama % 1 (Büyük Britanya) ve aşağı yukarı % 19 (Japonya) arasında değişiyor.

Kapitalist ilişkilerin gelişmesi mülk sahibi köylülerin küçük işletmelerinin, çoğu hallerde de orta işletmelerin silinip gitmesine yol açıyor. Bir yandan, tekellerin egemenliği koşullarında, köy ekonomisinde çiftçiler (fermer'ler) ve köylüler eski özel durum ve bağımsızlıklarını yitiriyorlar. Giderek şiddetlenen rekabete dayanabilmek için, küçük ve orta işletme sahipleri, emeği yeğînleştirme ve maddi nimetlerden yoksunluk pahasına ürünlerin maliyetini düşürmek zorunda kalıyorlar.

Bunun yanı sıra köy ekonomisi üretiminde sanayileşme köylülerin sınıfsal ayrılmışmasını bir yere kadar çabuklaştırdı. Bunlar daha feodal ilişkilerin egemen olduğu zamanlarda edindikleri birleşik sosyal zümre çizgilerini yitirmeye devam ediyorlar. Bu süreç, gelişmiş kapitalist ülkelerde köy ekonomisinde çalışan aktif nüfusun düşmesine yol açıyor. Bu aktif nüfus, büyük çiftlikçi-sermayeciler, üretimdeki yerleri, eylem türü ve yaşam düzeyleri bakımından endüstri ve hizmetler alanında eylem gösteren küçük sermayecilerden ayrımı gitgide azalan küçük ve orta bağımsız mülk sahipleri ve nihayet, emeklerinde, tarımsal üretim güçlerinin gelişmesine paralel olarak sanayi emeğine yaklaşma eğiliminin belirdiği köy ekonomisi işçileri gibi üç bölümden oluşuyor. Köylülerin bu yönde ayrılmışması kapitalizmin orta düzeyde gelişme gösterdiği birçok ülkede de görülüyor. Kanımızca, köyde bağlaşıklar sorunu, her şeyden önce, köy ekonomisinde orta tabakaları oluşturan küçük ve orta çiftçilerle işbirliği çerçevesinde kalıyor.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde köylülerin sayıca ve göreceli pay bakımından hissedilir derecede azalmasıyla ilgili olarak, bir de işçi sınıfının bağlaşığı sıfatıyla bu memleketlerde köylülerin öneminin azalıp azalmadığı sorunu ortaya çıkıyor.

Sanıyoruz ki, bu soruya, ancak köylülerin objektif durumunu belirleyen nitel ve nicel etkenler arasındaki karmaşık karşılıklı ilişki gözönüne alınmak suretiyle doğru cevap verilebilir. Marks ve Lenin, şu veya bu memlekette bir sınıfın yada sosyal zümrenin devrimci potansiyelini sadece on-

ların sayı durumuna dayanarak değerlendirmenin hata olacağını en inandırıcı biçimde kanıtladılar. Bu potansiyel, öncelikle onların toplumsal üretim sistemi içindeki yerleriyle, memleket ekonomisinde oynadıkları rolle, örgütlülük ve bilinçlilik derecesiyle, diğer emekçi birliklerinin sempa-tilerini kazanma hüneriyle vb. koşullandır. Eğer devlet-tekel kapitalizmi sistemi içinde köylülerin durumu bu açıdan ele alınırsa, şu birkaç hususun ayırımına varılabilir: Birincisi, köylüler sayıca epey büyük ve yakın gelecekte daha da büyüyecek olan bir emekçiler topluluğudur. İkincisi, işçi sınıfının yanısıra onlar da toplumun maddi zenginliğinin yaratıcılarıdır ve bu sayede burjuva toplumunun ekonomisinde yaşamsal önemi olan bir rol oynamaya devam etmektedirler. Üçüncüsü, bilinç düzeyleri yükselmekte, sıkı bir topluluk meydana getirmek üzere birbirlerine bağlılıkları ve savaşkanlıkları artmaktadır; köy yoksullarının, küçük ve orta mülk sahibi köylülerin tekeli sermayece uygulanan ezgiye karşı sürekli savaşları birçok kapitalist memleketin iç politik hayatında önemli bir etken haline gelmektedir. İşte bunun içindir ki, kanımızca, tekellerin egemenliğine karşı savaşın başarısı için gerekli koşullardan biri olarak işçilerle köylüler arasında bağlaşmanın sağlamlaştırılmasına ilişkin Leninci tez bugün de güncelliğini korumaktadır.

Tekellerin, milyonlarca köylüyü topraklarından çıkarma, yıkıma sürük-leme ve aynı zamanda artık zamanını yaşamış bazı tarım biçimlerini ya-pay olarak koruma tutumunun tersine, işçi sınıfı, köylülerin kendilerine toprak verilmesi («Toprak, onu işliyenindir!») ve köklü bir toprak reformu yapılması isteklerini destekliyor, gelir dağılımı, sosyal güvenlik, emeklilik ve genel yaşam koşulları alanında köylülerin uğradıkları açık haksızlık-lara karşı girişilen aksiyonları dört elle tutuyor.

Kapitalizmin genel eğilimlerinin gözönüne alınması, yalnız köylülerin şimdiki ekonomik durumunun gereksemelerini saptamayı değil, aynı za-manda üretim ilişkileri sisteminde temelli değişmelere elverecek olanak-ların ortaya çıkarılmasını kolaylaştırıyor. Bu yönde, köy ekonomisi üreti-minin yeniden ayarlanma ve modernleştirilmesini öngören, istikrarını ve ilerlemesini, aynı zamanda küçük mal üreticilerinin gelecek sosyalizm kuruculuğuna eşit haklı olarak katılacak emekçiler haline getirilmesini *güven altına alan eylemde demokratik* ve anti-monopolist bir alternatifin belirlenmesi büyük bir önem kazanıyor.

Şehir orta tabakaları nicelik bakımından köylülerden daha büyük bir istikrar gösterir. Devlet-tekel kapitalizmi, şehirlerden yüzbinlerce küçük mülk sahibini varlıklarının dayandığı eski temellerinden yoksun ediyor. Bundan başka, onların yaşama tarzını büsbütün değiştiriyor, kendilerini büyük maddi zararlara uğrattırıyor ve çoğunu meslek değiştirmek zorunda bırakıyor. Başlıbaşına çalışma olanaklarını koruyabilen mülk sahipleri de çok büyük güçlüklerle boğuşmak zorunda kalıyorlar. Büyük konserler ile

küçük kuruluşlar arasında çokyanlı sözleşmeler sistemi, hizmetler alanında özellikle yaygın olan bu sistem, küçük kuruluşları çoğun dev firmaların eklenmiş kısımları haline getiriyor. Perakende ticarete de benzeri bir durum göze çarpıyor. Şu var ki, toplumda sınıfsal kutuplaşmanın çok daha ileri gittiği memleketlerde bile, bu zümrelerin göreceli payının azalmasına yönelik genel eğilim içinde mutlak sayısının son yıllarda oransallıkla değişmez kaldığı (bazı ülkelerde giderek büyüdüğü) görülüyor. Bunun da, bir yere kadar, sanayi alanında ve perakende ticarete küçük sermayecilik eylemi azalmasının küçük kuruluşlar payının oransallıkla daha büyük olduğu hizmetler alanındaki hızlı genişlemeyle karşılama olayı açıklığa kavuşturabilir.

Daha önemli diğer sebep, şehir orta tabakalarının sosyal yapısındaki yeni değişmelerle ilişkilidir. Son yıllarda, bu tabakalar özel hizmetlerle, devlet memurları ve aydınlarla kabardı. Bir yandan çeşitli memur grupları arasındaki sosyal mesafe büyüdü. Bunların eliti egemen sınıfla bütünleşti. Aşağı tabakası, en yığınsal bölümü, birçok sosyal göstergede gitgide daha çok sanayi işçilerine yaklaşılmaya başladı. Ara bölümü ise, yeni orta tabakaların kendine özgü bir grubunu oluşturdu. Orta dereceden memurlar arasında birçok mesleğin yığınsal bir karakter kazanması, bunların eski sosyal itibarlarını yitirmeleri olayını doğruluyor. İdare cihazındaki karmaşılaşmaya koşut olarak, kararların alınmasına orta dereceden memurların katılımı azalıyor ve bunların emeği gitgide daha büyük ölçüde bir alışkanlık karakteri kazanıyor, işsizlik tehlikesi de büyüyor.

Memurların ayrımlaşması, daha genel bir sürecin, yani emek eylemindeki özelliğin birleştirdiği bir sosyal topluluk olarak aydınların sınıfsal niteliğine göre tabakalaşmaları sürecinin bir bölümüdür. Tekelci kapitalizmin ilk aşamasında, aydınlar, hizmet ettikleri ve en çok ilişkili oldukları yönetici sınıfla sınıksız bağlı sayıca küçük bir zümreydi. Fakat o koşullarda bile, aydınlar sınıfsal bakımdan türdeş değildi. ⁽⁶⁾ Aydınların kapitalist toplumda en yığınsal sosyal zümrelerden biri haline gelmesiyle, bu nitelik, bu sınıfsal türdeşlik yoksunluğu gitgide daha da belirginleşiyor.

Bu süreç «serbest meslek» sahibi bir grubun sosyal evriminde iyice görülüyor. Manevi üretimde ve hizmetler alanında kapitalistleşme, aydınların asıl yığınının daha önce «serbest meslekler»de (hukukçu, doktor, öğretmen, gazeteci olarak) çalışmış olanlar, eski sosyal durumlarını yitirmeleri ve bir bölümü yeni orta tabakalara katılan, bir bölümü de işçi sınıfıyla sınırdış bir grup oluşturan ücretli işçilere dönüşmeleri sonucunu doğuruyor. Özel iş sahipleri, sağlık ve eğitim alanında çalışanlar, aynı zamanda manevi üretim ve hizmetler alanındaki küçük mülkiyetçiler de yeni orta tabakalara giriyorlar.

(6) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 7, s. 343.

Aydınların çoğu, entelektüel mesleklerin sosyal anlam ve önem devâsıyonundan ve bununla ilişkili olarak bir yere kadar maddi ve manevi üstünlük kaybından orta dereceli memurlara oranla daha çok acı çekiyorlar. Devlet-tekel egemenliği idare cihazının keyfilik, bürokratism belirtileri ve yeteneksiz müdahaleleri gitgide sıklaşarak aydın temsilcilerini bıkırıyor ve bunlar çalışmalarında sermaye kodamanlarına bağımlılık gibi utanç verici bir duruma düşüyorlar.

Aydınlar burjuvaziden korkuyorlar, onunla ilişkisi kesiyorlar. Gitgide sıklaşan bu olay artık etik gerçeklerinden yada tarihsel sürecin yasalarını kavramaktan ileri gelen kişisel bir protesto olmaktan çıkıyor. Bu kopuşma, kafa emeğiyle hayatlarını kazananların önemli birliklerini kapıyor, onların kendi temel çıkarlarını gitgide daha iyi kavramalarından, devlet-tekel oligarşisinin gereksinmeleriyle çelişen sosyal işverenlerin bilincine varmalarından doğuyor. Sonuçta, aydınların büyük bir bölümü işçi sınıfının bağlaştığı oluyor.

Demek ki, şehir ve köy orta tabakalarının önemi yapısal değişmelerle azalmıyor. Orta tabakalar, bütünüyle, kapitalist toplumda yığınsal bir sosyal zümreydiler ve bugün de öyledirler. Bununla birlikte, orta tabakalara giren aydın gruplarının sayıca, göreceli pay ve oynadıkları rol bakımından artışı, işçi sınıfının kendileriyle işbirliği konusunda göstereceği özel dikkati belirliyor.

Devlet-tekel sistemi orta tabakaların görüş ve tutumu üzerinde çelişkili bir etki yapıyor. Orta tabakaların çıkarları ile tekelci sermayenin politikası ve tüm devlet-tekel sistemi arasında açık bir uygunsuzluk vardır. Gitgide gözle görülür bir hal alan bu uygunsuzluk, kapitalist düzene ve bu düzenin kurumlarına karşı olumsuz ilişkiyi belirliyor ve artırıyor. Öte yandan, devlet-tekel eliyle «düzenleme»nin olanaklarına, küçük sermayeci eylemine açık «nurlu ufuklar»a ilişkin hayaller hâlâ canlıdır. Bu hayaller, küçük burjuvazinin bir bölümünde, işçi sınıfına ve devrimci işçi hareketine karşı kendine özgü güvensiz (bazan da açıktan açığa düşmanca) tutumuyla bağdaşarak, onda, kendisini işçilerin baskısından «koruyacak» bir «güçlü iktidar» isteği uyandırıyor. Birçok ülkede, nüfuslu aydın grupları hâlâ tutucu bir tavır takınıyorlar. Bu tutuculuk, temelde, egemen sınıfla devam eden sosyal ve sosyal-psikolojik ilişkilere, sözkonusu grupların nispeten yalıtık durumuna, sahip oldukları daha elverişli maddi olanaklara dayanıyor. Devlet-tekel kapitalizmine karşı düşmanlık bireycilikle kaynaşınca tek tek aydın gruplarını ve üniversite gençlerini anarşizme ve aşırı-devrimciliğe doğru itiyor.

Belirli koşullarda, proleter olmıyan, yani orta tabakalar bileşimine girmeyen ve çıkarları tekelci burjuvazinin çıkarlarıyla çelişen gruplar da (orta burjuvazi vb.) proletaryanın bağlaştığı olabilirler. Bu takdirde, işçi

sınıfının onlarla ortak aksiyonları çoğu kez epeyce daha dar bir objektif temele dayanır.

Sosyal-sınıfsal çıkarların yanısıra, politik sistemin demokratikleşmesiyle ilgilenme, ırksal ve ulusal hak eşitliği, kırıyıcı faşist-militarist rejimlerin varlığına son verilmesi, harbin önlenmesi ve sürekli barışın sağlanması gibi genel demokratik karakterli çıkarlar ve amaçlar da geniş halk tabakalarının işçi sınıfı etrafında birleştirilmesine temel olabilir.

Çeşitli politik ve sosyal güçleri, çıkarlarında belirli bir ortaklık temeli üzerinde birleştiren ve emperyalizme karşı, onun ezgi belirtilerine karşı yöneltilmiş olan demokratik hareketler, işçi sınıfının diğer toplumsal tabakalarla birlikte savaşının pratik biçimidir. Proletarya böyle hareketlere (genel demokratik, anti-faşist, anti-emperyalist savaş) bir sınıf olarak ya doğrudan doğruya katılır, yada gruplarının biri (gençlik ve kadın hareketi) tarafından bu hareketler içinde temsil edilir, yada bunları destekler. Örneğin, V. İ. Lenin, ezgiye, keyfiliğe karşı dinsel gruplar tarafından gösterilen direnişi gözönünde bulundurarak şunları yazmıştır: «Biz sosyalistler bu hareketi desteklemeli, din çevreleri arasındaki dürüst ve içtenlikli kimselerin isteklerini sonuçlandırmalıyız ...» (?) Bu cümleden olarak, bütün ülkelerde, işçi sınıfı, gençliği, kadınları, dindar emekçileri vb. birleştirebilecek, bütün toplumsal tabakaların anti-monopolist savaşa aktif olarak katılmaları için geniş bir yol açabilecek yapıcı öneriler ileri sürmektedir.

Biz, toplumdaki sosyal-politik değişmelerin çeşitli asker zümrelerinin görüş ve davranışlarına nasıl yansıdığı sorununu da ele alıp incelemeyi yararlı buluyoruz. Ordu, egemen sınıfın elinde sosyal baskı organıdır. Bundan başka, silâhlı kuvvetler, özellikle ücretli ordu değil, mesleksel ordu sözkonusu olduğu hallerde, özel örgütlü bir sosyal kategoriyi oluşturur. Bu sosyal kategori, büsbütün aynı biçimde olmasa bile, her memleketin hem toplumsal yapılışını, hem de politik doğrultu yapılışını yansıtır. Bu dediğimiz, ordunun yalnız değişen kesimini, yani askerlik hizmetini yapıp gidecek olanlar değil, subay bileşiminin en yığınsal bölümleri de içinde olmak üzere daimi kadrolarını da kapsar. Subaylık yükümlerinin yığınsal bir nitelik aldığı hallerde, bu sosyal-mesleksel kategori öncelikle eliter eski karakterini yitirir ve daha çok orta tabakalar temsilcileriyle doldurulur. Dolayısıyla, bu sınıflar için tipik olan görüş ve tutumlar subay kesiminin görüş ve davranışlarına gitgide büyüyen damgasını vurur. Orta tabakalarla bağlaşmanın güçlenmesi, bu bağlaşıklığın silâhlı güçlerin önemli bir bölümünü kapsıyacak kadar yayılması için ek olanaklar yaratır. Öte yandan, silâhlı güçlerin bu bölümüyle işbirliği, işçi sınıfı ile orta tabakalar arasındaki bağlaşıklık ilişkilerinin genişlemesine yardım edebilir.

(?) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 12, s. 144.

İşçi sınıfının bağlaşıklarının bileşim ve durumunu bilime dayalı olarak çözümlerken, yalnızca savaşın tüm genel demokratik ve anti-monopolist aşamasına özgü ortak karakter çizgileri değil, aynı zamanda ekonomik ve iç politik durumun olduğu kadar uluslararası durumunun somut özellikleri de dikkate alınmalıdır. Hele uluslararası gerginliğin azalmasının ve kapitalist ülkelerdeki bunalım olgularında şimdiki şiddetlenmenin orta tabakaların politik tutumları üzerinde ne gibi etkiler yaptığı konusunda fikir değiş tokuşu da gayet yararlı olabilir.

Genel olarak, gerginliğin azalması anti-monopolist savaşın sosyal tabanının genişlemesine ve harekette canlılığın artmasına yardım eder. Küçük burjuvazi, uzun zaman, militarist-şövinist propagandanın etkisini en çok hisseden bir zümreydi. Bu etkilenme, bir yandan da, «soğuk harp»in alıp yürüdüğü dönemde emperyalizmin sosyalist ülkelerle cepheleşme askersel-politik stratejisinin dayandığı yığınsal tabanda küçük burjuvazinin önemli bir parçayı oluşturması sonucuna vardırdı. Öyle ki, küçük burjuvazi, anti-sovyetik önyargıların yayılması için besleyici bir ortam hizmeti görüyor ve bu durum işçi sınıfının bu sosyal zümreyle işbirliğini engelliyordu.

SBKP XXIV. Kongresi tarafından ilân edilen Barış Programı'nın gerçekleştirilmesindeki başarılar, bu işbirliğinin yolunu kesen bazı engelleri giderdi. Yığın psikolojisini değiştirmek elbette karmaşık ve devamlı bir süreçtir. Başlıca kapitalist ülkelerde küçük burjuvazinin kafalarına yerleşen milliyetçilik ideolojisi ve büyük devlet şövinizmi hiç de silinip gitmiş değildir. Uluslararası gerginliğin azalması, gerek sosyal düzenleri ayrı devletlerin askersel-politik cepheleşmesinde azıtmasının olası sonuçlarını, gerekse barış içinde yanyana yaşamının olumlu perspektiflerini daha açık kestirebilen tabakalar üzerinde daha güçlü bir etki yapıyor.

Anti-monopolist çıkışların aktifleşmesinde kapitalist dünyayı kıvrandıran bunalımın da katkısı vardır. Emekçilerin çoğu bölümünün maddi durumunun topyekûn kötüleşmesine sebep olan bunalım, orta tabakalar için de yeni güçlükler doğurdu. Hazır mallar sürümünün ve aynı zamanda siparişlerin azalması (ki bundan nice büyük firmalar bile zarar gördüler), birçok küçük kuruluşun iflâsına yol açtı. Küçük vurgun payının oransallıkla hâlâ büyükçe olduğu hizmetler, taşıt işleri, otel ve restoranlar alanında küçük sermayeciler ciddi güçlüklerle karşı karşıya geldiler. Bunalıma karşı alınan olağanüstü tedbirler, çoğu hallerde, devlet ve belediye memurları arasında işten çıkarılanlar (hem yalnız küçük memurlar değil, orta memurlar da) sayısının artırılmasıyla birlikte yürütülüyor. Yığınsal işsizlik, harpten sonra ilk defa olarak, endüstriyel üretim alanında nice uzman ve yönetici kategorilerini de ciddi surette tehdit ediyor. Sosyal ve kültürel gereksinimler için verilen devlet kredilerinin kısıtlanması, üretmeyen alanda nice entelektüel emeği meslekleri temsilcileri için ek güçlükler yaratıyor.

Bütün bu sarsıntıların dolaysız sonucu olarak, yönetici çevrelerin politikasından orta tabakaların hoşnutsuzluğu arttıkça arttı. Bu hoşnutsuzluk nereye götürüyor? Burjuva reformist hükümetlerin işbaşında olduğu yerlerde, ekonomik düzensizlikler, orta tabakaların bir bölümünü sağ yönde bir evrime, bazı hallerdeyse giderek aşırı-sağ kuvvetlere doğrudan doğruya destek olmaya götürebilir. Ama genellikle, halkın orta tabakalarının politik psikolojisindeki değişmelerin karakteri, daha çok demokratik ilerici güçlerin elde ettikleri mevzilerin sağlamlığına bağlıdır. Bu etki yeteri kadar güçlü olursa, orta tabakaların sağ yönde evrimi durdurulmakla kalmaz, onların anti-monopolist savaşa katılımı da canlandırılabilir.

İşçi sınıfı bağlaşıklarının devrimci potansiyelini değerlendirmede, buraya kadar gözden geçirdiğimiz sosyal-ekonomik ve politik objektif etkenlerin yanı sıra sübjektif etkenlerin de çok büyük bir yeri ve önemi vardır. Gerçek işçi sınıfının kendisinin, gerekse bağlaşıklarının bilinçlilik, örgütlülük ve savaşkanlık düzeyi de etraflica incelemeye değer bir sorunlar grubu olmuştur.

Birçok olay ve kanıt, nice orta tabakalar kategorilerinde politik olgunluğun arttığını gösteriyor. Birçok memur grupları çoğu kez proletaryanın savaş metotlarına yöneliyor ve işçilere özgü istekler ileri sürüyorlar: Emek ücretlerinde «hareketli târife» uygulanması ve asgari ücretin garantilenmesi; ücretin oluşmasında, bunun daimi bölümünün yükseltilmesi ve emeği yeğînleştirme amaçlı elemanların çıkarılması suretiyle, yapılışın değiştirilmesi; politik bakımdan aktif emekçilere uygulanan ayrımlara son verilmesi vb. gibi ... Bu isteklerin gerçekleştirilmesi savaşı, buna katılanları artık yalnız objektif olarak değil, sübjektif olarak da işçilere yaklaştırıyor.

Sanayi proletaryasından sonra, memurların da örgütlenme, mesleksel birlikler kurma, çalıştıkları yerde mesleksel ve politik eylemde bulunma, çalışma koşulları üzerinde kontrol uygulama haklarını elde etmek için, gitgide aktifleşen bir çaba harcadıkları görülüyor. Sanayi kuruluşlarında denenmiş olan savaş metot ve biçimlerini memurlar da benimsiyor, çeşitli grevler, pikeler, boykotlar ve çeşitli gösteriler vb. yapıyorlar. Giderek, beyanname dağıtma, hoparlörle propaganda, kamuoyu ile ilişki kurmak, halkın elden geldiğince daha geniş tabakalarının destek ve dayanışmasını kazanmak üzere «açık toplantılar» düzenleme gibi eylem biçimlerini de başarıyla uyguladıkları görülüyor. Bütün bunlar, örgütlü işçi hareketiyle işbirliği kurulmasına yardım ediyor.

İşçi sınıfı, yeni orta tabakaların proletaryanın savaş biçimlerine yöneltilmesini aktif olarak destekliyor, onların hem özel gereksinmelerini, hem de öteki emekçi gruplarının ileri sürdüklerine benzer isteklerini (işsizlik tehlikesine, vergi adaletsizliğine karşı, reel yaşam düzeyinin düşmesine karşı aksiyonlar) hararetle savunuyor.

İşçi sınıfının bağlaşıkları probleminin somut içeriğini, yukarıda belirttiğimiz gibi, yürüttüğü savaşın çeşitli aşamalarında proletaryanın karşı karşıya bulunduğu sorunların karakteri, işçi sınıfının ve proleter olmiyan sosyal grupların objektif olarak koşullanan menfaatleri belirliyor. Doğal olarak, genel demokratik, anti-monopolist savaş safhasından sosyalist dönüşümler aşamasına geçiş, sınıf güçlerinin yerallımında esaslı değişiklikler yapacak, işçi sınıfının bağlaşıklar problemini de birçok bakımdan yeni biçimde ortaya koyacaktır. Proletaryanın sınıf savaşı deneyi, sosyalist dönüşümler aşamasında orta tabakaların desteğini koruma problemlerinin büyük bir önem kazandığını gösteriyor. Lenin, savaşta bir aşamadan ötekine geçişle ilgili olarak, sınıf güçlerinin yeniden gruplaşma ana doğrultularını kestirme hünerinin, geçici bağlaşıkları daimi bağlaşıklardan, sağlam bağlaşıkları ikircimli ve uzlaşıcı tabakalardan ayırdedebilme beceriğinin önemine işaret ediyordu.

Anti-monopolist savaşın içeriği ancak sosyalist perspektif gözetildiği takdirde doğru biçimde belirlenebilir. Bu stratejik yönelim, ilerici demokratik güçlerin yekpâre birlik ve topluluğunun daha da güçlenmesini, proleter olmiyan yığınlarla ilişkilerin genişletilip derinleştirilmesini, toplum kuruluşunu sosyal, politik ve ekonomik bakımlarından yenilemeyi geliştirme ve derinleştirme koşul olarak bu güçlerin ve yığınların savaş potansiyelinin artırılmasını garanti ediyor.

İşte, çağdaş genel demokratik, anti-monopolist savaş aşamasında işçi sınıfının bağlaşıkları probleminin görüşülmesiyle ilgili olarak işaret etmek istediğimiz bazı sorunlar bunlardır.

*SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı
Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü*

Toplumsal ilerleme kriteriyumu olarak kadınların durumu

Elena Lagadinova

*BKP Merkez Komitesi üyesi
ve Bulgaristan Kadınlar Komitesi Başkanı*

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün 1975'i Uluslararası Kadınlar Yılı ilân eden kararı, toplumun ilerlemesinde kadının oynadığı rolün en geniş ölçüde şükranla karşılanması anlamındadır. Bu karar, yeryüzünde ilerici güçlerin, hayatı yaratan ve gelecek kuşakları yetiştirenlerin hakları için savaşta daha güçlü bir birlik meydana getirmelerini amaçlıyor.

Hükümetler, politikacı ve toplumcular, uluslararası örgütler, neden ötürü kadınların sosyal-ekonomik ve politik-hukusal durumuyla ilgili sorunları görüşmek ve bunların çözümü için pratik tedbirler belirlemek zorunda kalmışlardır? Bunun nedeni her şeyden önce son yıllarda tek tek ülkelerin ve bütün dünyanın hayatında kadınların toplumsal aktifliğinin hızla artmış olmasında aranmalıdır. İnsanlık, karşı karşıya bulunduğu karmaşık ekonomik ve sosyal problemleri, bugün yeryüzünde maddi ve mânevi değerleri yaratanların üçte birini oluşturan kadınların katılımı olmadan çözebilecek durumda değildir. Barışın korunmasında ve sağlamlaştırılmasında kadınların rolü önemlidir. Kadın-ana, barışa susamıştır ve barış için, kendi yavrusuna ve bütün dünya çocuklarına sevgi beslemesi kadar doğallıkla, mücadele etmektedir.

Bu gerçeklerin genellikle itirafı ve kabulü, ne yazık ki, birçok ülkede kadının reel durumuyla uyumlu değildir. Kadına ayrımcılı işlemi reddeden çeşitli hukusal belgeler kabul edilmiş olmasına karşın, kadınlarla erkekler arasında gerçek eşitsizlik kapitalizmin onmaz illetlerinden biri olarak kalmaktadır. K. Marks şöyle diyor: «Toplumsal ilerleme lâtif cinsin toplumsal durumuna bakılarak tam bir isabetle ölçülebilir.» ⁽¹⁾ Eşit işe eşit siz ücret, işe alınmada ayrımcılı işlem ve dolayısıyla erkekler arasındakinden daha yüksek oranda işsizlik, yüksek vasıflar gerektirmiyen düşük ücretli işlerin kadınlara gördürülmesi, aile içinde eşitsiz durum, kapitalist ülkelerde kadınları hak eşitliği ve gerçek özgürlük için sebatla savaşa zorlayan nedenlerin hepsi değilse bile en önemlileridir. Sosyalizmde hertürlü ayırım ve eşitsizlikten uzak olan kadının durumu bu savaşa ışık tutan bir deniz feneri yerini tutmaktadır.

Sosyalist ülkeler Uluslararası Kadınlar Yılı fikrini haklı olarak selâm-

(1) K. Marks ve F. Engels. Eserler, c. 32, s. 486.

lıyor, sevinçle karşıyorlar. Bu ülkeler bütün sosyal politika ve uygulamalarıyla Marksizm-Leninizmin «kadın sorunu»na ilişkin görüşlerinin doğruluğunu ortaya koyuyor, kadının sosyal kurtuluşu için, etraflı ve uyumlu gelişmesi için biricik reel tarihsel perspektifin sosyalizm olduğunu kanıtlıyorlar.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Uluslararası Kadınlar Yılı'na, boyutları yalnız yüksek ekonomik gelişme tempolarıyla, toplum hayatında, bilimde ve kültürdeki başarılarla değil, aynı zamanda kadının nitel bakımdan yeni durumuyla ölçülen otuz yıllık sosyalist gelişmenin sonuçlarını genel-
liyerek girmiş bulunuyor.

Bulgaristan Komünist Partisi, her zaman, kadın-işçi kurtuluş savaşının dışında kalacak olursa, işçi sınıfının yükümlü olduğu tarihsel ödevi (kendini ve kendisiyle birlikte insanlığı kapitalizmin boyunduruğundan kurtarma ödevini), yerine getiremeyeceğine ilişkin Marksist tezi çıkış noktası yapmıştır. Bulgar kadınları, gerek kurtuluş hareketine kişisel olarak katılmak, gerekse bir devrim savaşçıları kuşağı yetiştirmekle, sosyalist devrimin üstün gelmesi için büyük hizmetlerde bulunmuşlardır.

Bunun içindir ki, halk iktidarının ilk devrimci hukuksal eylemlerinden biri, hürriyetin elde edilmesinden sadece 37 gün sonra, 16 Ekim 1944'te «Her iki cinsten kişilerin eşit haklarına dair kanun»u kabul etmek oldu. Bu kanunun biricik maddesi, her iki cinsten kişilerin ekonomik, devletsel, kültürel ve toplumsal-politik hayatın bütün alanlarında birbirinin aynı haklardan yararlanacaklarını öngörüyordu. Anlamı sözünden daha geniş olan bu belge Bulgaristan kadınları için çok önemliydi. Zira bu kanun, Bulgar kadınlarına sosyalizm kuruluşuna aktif olarak katılma olanağı veriyordu. Daha sonra 1945'de çıkarılan Nikâh Kanunu, 1947'de kabul edilen Dimitrov Anayasası, 1971'de kabul edilen Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Anayasası gibi yasama belgeleriyle memleketimizde kadınların hukuksal eşitliği kesinleşmiş oldu.

Ne var ki, hukuksal eşitlikle eylemsel eşitlik arasında uzun ve çetin bir yol vardı. Sosyalist toplumumuzun genel gelişme süreci boyunca bu yolun aşılması gerekiyordu. Eylemsel eşitliğin gerçekleştirilmesi her şeyden önce toplumsal üretime kadının geniş ölçüde çekilmesine elverişli belirli ekonomik koşulları gerektiriyordu. Lenin şöyle demişti: «Kadının tam kurtuluşu ve erkeklerle eylemsel eşitliği için toplumsal çalışmanın varlığı ve kadının genel üretim çalışmasına katılması gereklidir.»⁽²⁾

Ve eğer, 9 Eylül 1944 Bulgar kadınının yeni yolunu belirliyen gün, kendisine hak eşitliği ve toplumda yaraşık bir yer sağlayan gün olduysa, BKP MK'nin 1956 Nisan Plenumu'nun da kadınların gerçek eylemsel eşitliğe ulaşmasında dönüm noktası olduğu da güvenle söylenebilir.

(2) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 39, s. 201.

Nisan Plenumu'nda alınan kararlar, sosyal ilerlemeye, halkın yaratıcı girişiminin alabildiğine genişlemesine, toplumsal üretim güçlerinde kadınların yığına maddi ve mânevi üretime çekilmesi olanağını yaratan coşkun gelişmeye büyük bir hız verdi. 1956'dan 1972'ye kadar işçi ve memur kadınların sayısı 3,5 misli artarak 382 binden 1 milyon 337 bine çıktı. 1973'te kadınlar bütün işçi ve memurların % 45'ini, köy ekonomisinde çalışanların % 46,9'unu oluştuyordu. Çalışabilir yaştaki her 100 kadının 68'i topluma yararlı bir çalışmada bulunmakta, % 14'ü öğrenim yapmaktadır. Memleketimizde mühendislerin % 27,1'i; doktorların % 41,8, iktisatçıların % 58'i vb. kadındır. Şunu da kaydedelim ki, Birleşik Amerika'da kadınlar mühendislerin ancak % 1,6'sını, doktorların % 6,7'sini oluşturmaktadır.

Memleketimizde kadın, sağlığına ve analık işlevlerine zararlı olan işler bir yana, her işde çalışabilir. Genç kızların meslek seçmelerinde bilime dayalı kılavuzlardan, yani her türden işin koşullarını ve istemlerini tam olarak belirleyip açıklayan, tıbbi, sosyal, psikolojik ve sosyolojik bakımlardan kadınlar için elverişli meslekleri düzenliyen programlardan yararlanılıyor. Üretim çevresinin, işyerinin, yaşama koşullarının durmaksızın iyileştirilmesi, çalışmaya elverişli ve kadının isteklerine uygun emek rejimleri (örneğin, mevsim işi, yarım günlük çalışma vb.) uygulanması toplumsal emeğe her yaştan gitgide daha büyük sayıda kadının katılmasına olanak veriyor.

Şu var ki, toplumumuz, kadının toplumsal üretime katılımının yalnız nicel bakımdan değil, nitel bakımdan da artmasını ve onun emeğinde etkinliğin artmasına yardım eden sosyal koşulların iyileştirilmesini istemektedir. Örneğin, BKP, işçi kadınların kalifikasyonunun yükseltilmesine çok büyük bir önem veriyor. Son yıllarda, maddi olmıyan üretim alanında ve aynı zamanda makine yapımı, elektronik, kimyasal üretim gibi teknik ilerlemeyle sıkı bağı olan dallarda kadınların sayısı hızla büyüyor. Makineleştirme ve otomasyonun yüksek derecede olduğu üretim kollarında kadın emeği gitgide daha geniş ölçüde kullanılıyor. Bu durum işçi kadının mesleksel vasıflarını yükseltiyor ve iş ücretinin de o oranda artmasına yol açıyor. 1973 yılında artık orta özel öğrenimli uzmanların % 55,3'ü ve yüksek öğrenimli uzmanların % 38,8'i kadındı. Toplumsal çalışma, emek kolektifinin etkisi, kadınların görüş çevrenini genişletiyor, ev ve aile kaygıları çerçevesini bir hayli aşan ilgi ve menfaatlerinin karşılanmasına yardım ediyor, onlara ekonomik bağımsızlık veriyor.

Bütün bunlar, bir arada alınırsa, mesleksel, entelektüel ve moral yetkinleşme bakımından, kişisel özgürlüğün genişlemesi bakımından elverişli koşullar yaratıyor. Bunun içindir ki, Bulgar kadınına toplumsal üretime katılmaya yönelten etmen artık sadece alacağı ücret sorunu değil, aynı zamanda bütün kalbiyle duyduğu yeni toplumun aktif kurucusu olma

gereksinimidir. 1969 yılında «İktisadi, toplumsal, kültürel hayatta ve ailede kadın» konulu bir sosyolojik inceleme yapılmıştı. Toplumsal emek alanında çalışmakta olan evli kadınlara yöneltilen «Sizin ve ailenizin maddi bakımdan bütün ihtiyaçlarınızı sağlamış olsaydı, yine çalışır mıydınız?» sorusuna şu cevaplar alındı:

- Gücüm ve olanaklarım yettikçe çalışırdım (% 56,7).
- Emeklilik yaşıma dolduruncaya kadar çalışırım (% 22,9).
- Tam işgünü ve tam gündelik olmamak koşuluyla bir süre çalışırım (% 1,9).
- Çocuklarım yeterince büyüdükten sonra çalışırdım (% 1,6).
- Zaman zaman çalışırım (% 1,5).
- Çocuğum oluncaya kadar çalışırım (% 0,2).
- Çalışmam (% 15,2).

1973 yılında «Kocanızın aylığı iki katına çıkarılrsa, işinizi bırakır mısınız?» sorusuyla yapılan bir başka sosyolojik incelemenin sonuçlarına göre, bu soruya kadınların % 96'sı «Hayır!» cevabı verdiler. Bu Bulgar kadınının sosyal değerler sistemine olan ilişkisinin büsbütün değiştiği anlamına geliyor. Emek onun için varlığının anlamı ve nedeni olmuştur, artık başka bir hayat düşünmemektedir.

Kadının azatlığının, önemli bir etkeni, sosyalist öğrenime, ulusal kültürün ve dünya kültürünün değerlerine onun da erişebilmesidir. Hatırlardadır, yurdumuzda sosyalist devrimin üstün gelmesinden sonra, önümüzde çözüm bekliyen sorunlar arasında, kadınların, özellikle köylü kadınların okuma yazma bilmezliğini giderme sorunu da vardı. Ve işte otuz yıl geçtikten sonra, 1973–1974 ders yılında yüksek okullarda bütün öğrencilerin % 51,8'ini genç kızlar oluştuyordu. Kaldı ki, bu kanıt, kadının kültürle kaynaşmasının yalnız bir yanıdır. Bulgar kadını derin ve etraflı bilgileri edindikten sonra, artık kendisi de bilim, edebiyat ve sanatımızı geliştirmenin eşdeğerde bir etkeni haline gelmektedir.

V. İ. Lenin'in kanısınca, kadınların tam sosyal eşitliği, sosyal yönetime erkeklerle eşit katılımı olmadıkça, gerçekleştirilemezdi. ⁽³⁾ Bugün BKP üyelerinin % 26,8'i, Dimitrov Komsomolu üyelerinin % 50,6'sı kadındır. Yersel halk iktidarı temsil organlarımızda % 37 oranında, Halk Meclisi'nde ise % 18,7 oranında kadın vardır (Fransız parlamentosunda kadının milletvekilleri % 1,7, Belçika'da % 2,8, Büyük Britanya'da % 2,9 oranındadır). Bizim koşullarımızda ilginç bir veri de şudur: Her altı kuruluş direktörü veya yardımcısından biri kadındır.

Sosyalizm kuruluş yıllarında aile üyeleri arasındaki ilişkiler kökten değişti. Kadının erkeğinden daha yüksek öğrenimli olduğu ailelerin (yaklaşık olarak % 12), erkeğine eşit veya daha yüksek gelirli olduğu aile-

(³) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 40, s. 157–158.

lerin (% 35,4) sayısı arttı. Şu da var ki, bu gibi ailelerde kadınların önemli bir bölümü, artık evlendikten sonra, hem de erkeğin aktif yar-dımı, maddi ve mânevi desteğiyle öğrenimlerini ve mesleksel vasıflarını yükseltmişlerdir. Bu durum, geleneksel eşitsiz ilişkilerin giderilmesinde, tam hak eşitliğine ve evli çiftler arasında karşılıklı saygıya dayanan ni-tel bakımdan yeni aile ilişkilerinin oluşturulup güçlendirilmesinde büyük başarılar elde edildiğini gösteriyor.

BKP X. Kongresi şu gereği tespit etti: «Sosyalist toplumda kadının yeri ve rolü hakkında bilime dayalı bir tümel görüş temeli üzerinde, kadının analık gibi soylu işlevlerini yerine getirebilmesi ve bununla birlikte emek sürecine katılması, mesleksel ve mânevi bakımdan yükselmesi, toplumun yönetiminde yerini ve rolünü perçinlemesi için en iyi koşulları yaratacak geniş bir tedbirler programının uygulanmasına başlanmalıdır.» (4)

Bu parti ödevinin yerine getirilmesi için, bilim adamlarından, uzman-lardan, toplumculardan ve politikacılar-dan oluşan bir kolektif meydana getirildi. BKP MK'nin yönetimi altında, bu kolektif, kadının ana, emekçi ve toplumcu olma temel sosyal rollerinin uyumla bağdaştırılması için gerekli koşulları belirleyen bir görüş hazırladı. Bu görüşe ilişkin hüküm-lerin bir bölümü BKP'nin Aralık Programı'nda (1972), yani halkın yaşama düzeyini yükseltme programında yer aldı. Daha sonra da, BKP MK Polit-bürosunun, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunda kadının rolünü yükselt-meyi öngören 6 Mart 1973 günlü kararında bütün ilgili hükümler en dol-gun ifadesini buldu.

Bu belgelerin içeriği, sosyalist toplumun kadınların hukuksal durumuna olan yansımasında önemli bir ayırdedici özelliği gösteriyor. Bu özellik şu yargıya dayanıyor: Kadınların haklarının erkeklerin haklarıyla salt eşit-lenmesi yeterli değildir. Toplum, kadınların analık durumuyla ilgili özel rolünden hareket ederek, onlara, çocukların her bakımdan gelişkin kişiler olarak eğitilmesine ilişkin ciddi ödevler yüklemekte ve bundan ötürü kendilerine sözkonusu ödevleri yerine getirebilmeleri için erkeklere kı-yasla bazı ek haklar vermektedir.

Bulgaristan'da bu hakların hacmi giderek artıyor. Örneğin, çalışan anaya (birinci, ikinci, yada üçüncü çocuğunu doğurmuş olmasına göre) aylığının bütününü ödenerek verilen dört, beş veya altı aylık izin, 1 Kasım 1973'ten itibaren, çocuğuna bakabilmesi için sırasıyla altı, yedi veya sekiz aya kadar uzatıldı. Bu ek izin süresince, ana, en az ücret düzeyinde, yani 80 leva aylık alıyor. Bundan başka, ana kadına, çocuğu üç yaşını dol-duruncaya kadar parasız izin de veriliyor ve bu izin kıdem süresi sayılıyor. Bütün bu haklar köy ekonomisinde çalışan kadınları da kapsıyor. Üni-versite öğrencisi analara 80 leva ölçüsünde burs veriliyor ve diğer para

(4) Bulgaristan Komünist Partisinin Onuncu Kongresi. Partizdat 1971, s. 96.

yardımları yapılıyor. Eğer genç ana mesleğinde çalışmasını uzun süre kesmek istemez ve ek ücretli izninin bitmesinden önce işine dönmeyi yeğlerse, ona kendi emek ücretinden başka en az aylığın yarısı ölçüsünde para yardımı yapılıyor.

Ana olmaya hazırlanan kadınların emek hakları konusunda özel bir koruyucu işlem yapılıyor. Eğer bu kadınlar sağlığa zararlı üretimde çalışıyorlarsa, gebeliğin dördüncü ayından sonra ve bazı hallerde gebeliğin tespit edildiği andan itibaren, başka işe geçiriliyor. Sağlığa zararlı işlerin listesi düzenli olarak gözden geçiriliyor ve tamamlanıyor. Kadın, gebeliğin dördüncü ayından sonra çocuğu sekiz aylık olmadan önce işten çıkarılamaz. Paralı ve parasız izin döneminde, ana, keza işten çıkarılamaz, iş sözleşmesi koşullarında değişiklik yapılamaz. İş Kanunumuzda yer alan ve kadınla gebeliğinden ötürü iş sözleşmesi yapmaktan vazgeçilmesini yasaklayan hüküm, bizim iş kanunlarımızın önemli bir başarısıdır.

Kadınlar yaşlanmadan ötürü erkeklere kıyasla daha elverişli koşullarda emekliye ayrılıyor. İşinin ağırlığına göre, çalışan kadınların 45,50 veya 55 yaşından sonra ve sırasıyla 15 veya 20 çalışma yılını doldurarak emekliye ayrılma hakkı vardır. Bu alanda, beş veya daha fazla çocuk doğurmuş ve sekiz yaşına kadar yetiştirmiş olan analara daha önemli ayrıcalıklar tanınıyor.

Kadının sağlığını korumak için, çeşitli branşlarda çalışan parasız sağlık kuruluşları hizmettedir. Süt çocuklarının sağlığı için şehirlerde 228 ve köylerde 2.066 konsültasyon merkezi çalışıyor. Çocuk bahçelerinin sayısı durmadan artıyor ve buralarda bakımın iyileştirilmesi için daha büyük bir özen gösteriliyor.

Bulgaristan'da genç ve çok çocuklu ailelerin konut probleminin çözümü, ucuz çocuk giysileri ve besin maddeleri üretiminin genişletilmesi, yer yer kamu hizmet kombinaları kurulması vb. gibi büyük sosyal tedbirlerin gerçekleştirilmesi kadına ve aileye çok büyük bir yardım oluyor. Fakat, kanımızca, toplum tarafından gösterilen bu özen ne kadar etkin olursa olsun, kadının erkekle sosyal eşitliği, önce ilk sosyal ünite olan ailede gerçekleştirilmezse, ailede gereken ahlâki hava yaratılmazsa ve aile üyeleri arasında hakbilir bir işbölümü sağlanmazsa, tamamiyle gerçekleştirilmiş sayılamaz. Burada asıl yeni tipten, sosyalist tipten ailenin oluşması sözkonusudur. Ana-babalann toplumsal ideallerinin ne olduğu sorunu, sosyalist toplumun üyeleri sıfatıyla hangi bilinç düzeyinde bulundukları, bilimsel ve kültürel ilgileri sorunu birincil bir önem kazanıyor. Bütün bunlar genç kuşağın eğitimi bakımından kesin bir önem taşıyor.

Bunların hepsi, son amacı yetiştirme halindeki kuşağın gereksindiği asıl özeni artık yavaş yavaş toplumun yükümlenmesini sağlamak olan politikanın bileşen bölümleridir. Böylelikle, ailenin maddi durumunun ne ol-

duğuna bakılmaksızın, çocukların en iyi fiziksel ve moral gelişmeleri sağlanmış olacak, ana-babaların yükümü daha çok mânevi eğitimleri üzerinde yoğunlaşacaktır. Bu aynı zamanda ana-babaların ve özellikle annelerin etraflı gelişme olanaklarını artıracaktır.

Partice hazırlanmış olan program sayısız karmaşık ödevleri yerine getirmenin garantisidir. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi bu programı devletin sosyal politikasının temeli olarak onayladı. Bu yıl içinde, memleketin olanaklarına göre, sözkonusu programı gerçekleştirme yönünde yeni adımlar atılacak. Partimiz ve hükümetimiz, böylece, yakın geçmişe kadar geri bırakılmış küçük bir memleketin, sosyalizm yolundan yürüyecek olursa, kısa bir tarihsel süre içinde kadının etraflı gelişmesi için en zengin kapitalist memleketlerin bütün tarihleri boyunca yapamadıkları kadar büyük işler başarabileceğini bir kez daha göstermiş oluyorlar. BKP MK Birinci Sekreteri ve BHC Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkov yoldaşın, Uluslararası Kadınlar Yılı münasebetiyle, 1974 Aralık ayında BMT Genel Sekreterine sunulan bildirinin daha 35 devletin yöneticileri tarafından imzalanması sırasında yaptığı konuşma işte bu ruhla dolgundu. T. Jivkov yoldaş şöyle demişti: «Benim görüşlerim ve memleketimin izlediği politika, bu bildiride yer alan fikirleriniz ruhundadır. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi ve Hükümeti, kadını erkekle eylemde eşitleme, kadının uyumlu gelişmesini sağlama, politik hayatta, memleketin ekonomik ve sosyal ilerlemesinde ve halkın maddi ve kültürel gönenci yaratmadaki rolünü yükseltme programını sistemli olarak gerçekleştiriyorlar.»⁽³⁾

Doğaldır ki, eğer Bulgaristan sosyalist ülkeler topluluğunun bir bölümü olmasaydı, eğer öteki sosyalist devletlerin yardımına ve onlarla işbirliğine, özellikle büyük Sovyetler Birliğinin ve SBKP'nin karşılık gözetmeyen çokyanlı yardımlarına dayanmasaydı, memleketimizde, Bulgar kadınının sosyal eşitliği ve gelişmesi sorunlarının süratle ve komple biçimde çözümünü sağlayan sosyalist ilerleme bu ölçülerde ve bu kadar kısa bir dönem içinde gerçekleştirilemezdi.

Bulgar kadınları, emekçi, ana ve toplumcu kadına saygının hüküm sürdüğü bir topluma mensup olmakla kıvanç duyuyorlar.

Kadınlarımız, bütün dünyada hak eşitliği, barış ve sosyal ilerleme için savaşmakta olan kadınlarla dayanışmalarını dile getirebilmek üzere Uluslararası Kadınlar Yılı uygulamalarından yararlanmaya çalışacaklardır. Biz o kanıdayız ki, insanlık, biriktirilen deney ve maddi kaynaklardan yararlanarak, aynı zamanda yüce hümanistlerin ideallerine dayanarak, daha bugünden, tarihsel önemi büyük olan ve kadının kurtuluşu ve gelişmesini de kapsayan sosyal problemleri baştanbaşa çözmeye girişebilecek durumdadır.

(3) «Rabotniçesko delo» gazetesi, 12 Aralık 1974.

Burjuva hürriyetlerinin beşiği olmaktan devlet-tekel kapitalizmine doğru

*Kuzey Amerika'da burjuva-demokratik
devrimin 200. yıldönümü münasebetiyle*

İkiyüz yıl önce Büyük Britanya'nın Kuzey Amerika sömürgelerinde, bağımsız bir devletin, Amerika Birleşik Devletleri'nin doğmasıyla sonuçlanan olaylar meydana geldi. Fakat, W. Z. Foster'in yazdığı gibi, 19 Nisan 1775'te Leksington'da duyulan silâh sesleri bütün dünyada yankılandı. ⁽¹⁾ Başlıyan Amerikan devrim savaşı ⁽²⁾ Amerika kıtası sınırlarını aşan bir önemi ve sonuçları vardı.

Bu devrimci savaşın ilerici önemi neydi? ABD komünistleri ve onlarla birlikte diğer memleketlerden nice Marksistler, bu 200. jübile'yle ilgili problemler hakkındaki görüşlerini belirtmeye niçin önem veriyorlar?

K. Marks, Amerikan Devrimi'nin uluslararası önemini belirtirken şöyle der: «Büyük Britanya'nın Amerika sömürgelerinde ilk defa olarak ... ilk insan hakları beyannamesinin ilân edildiği ve XVIII. yüzyıl Avrupa devrimine ilk atılımın kazandığı birleşik yüce demokratik cumhuriyet fikri doğdu.» ⁽³⁾

K. Marks, bir yandan, «burjuvazinin egemenliğinde yeni bir devir açan» ⁽⁴⁾ bu devrimin sınırlılığını, liderleri tarafından ileri sürülen demokratik prensipleri ardıcıl olarak gerçekleştirme, daha somut olarak köleliğe son verme yeteneğinden yoksunluğunu da belirtti. Marks ve Engels, devrimin geleneklerinin ve burjuva demokrasisinin vaatlerinin, kapitalist gelişme boyunca yozlaştırılıp çiğneneceğini öngördüler, bunun nasıl ve neden böyle olacağını da açıkladılar.

V. İ. Lenin, bu Marksist yargıları geliştirdi ve somutlandırdı. Vardığı sonuç şuydu: «Dünyanın en ileri memleketleri arasında, burjuva-demokratik devrimi sorunlarının burjuva-demokratik doğrultuda sonuna kadar çözömlenmiş olduğu bir tek memleket gösterilemez.» Sosyalist devrimin

⁽¹⁾ Sömürge ahalisi ve partizanlardan oluşan yerli gönüllülerle iki İngiliz alayı arasında ilk silâhlı çarpışma Leksington (Konkord yakınlarında bir kasaba) dolayında oldu ve İngilizlerin yenilgisiyle sonuçlandı. Not. red.

⁽²⁾ Savaş 1775'ten 1783'e kadar sürdü. Sonunda Büyük Britanya ABD'nin bağımsızlığını tanıyan bir antlaşma imzalamak zorunda kaldı. Bu bir kurtuluş savaşıydı ve Amerikan burjuva-demokratik devriminin utkusıyla sonuçlandı. Not. red.

⁽³⁾ K. Marks ve F. Engels. Eserler, c. 16, s. 17.

⁽⁴⁾ Yine orada, s. 18.

«burjuva-demokratik devriminden Çin Setti'yle ayrılmış olmadığı»nı söylerken, Lenin, burjuva-demokratik kazanımların pekiştirilmesine, bunların proletarya tarafından sosyalist ilişkileri başarıyla kurabilmek için çıkış noktası olarak kullanılmasına büyük bir önem veriyordu. Lenin, devrim Rusya'sının deneyine dayanarak, burjuva-demokratik devrimi ile sosyalist devrim arasındaki bağıntıda şu yasallığı saptadı: «Birincisi ikincisine dönüşür. İkinci, gelişme sırasında birincinin sorunlarını da çözer. İkinci birincinin dâvasını pekiştirir. İkincinin birinciyi ne kadar aşabildiğini sağlar, yalnız savaş ortaya koyar.»⁽⁵⁾

Tarih bu yasallığı tamamiyle doğruladı. Netekim, burjuva demokrasisinin «kaleler»inde burjuva-monopolist keyfilik ve zorbalığı pekişir ve anti-demokratik eğilimler güçlenirken, bugün sosyalist ülkelerde geçmişin büyük burjuva devrimlerinin idealleri tamamiyle gerçekleştirilmiş ve öteye de geçilmiş bulunuyor. Örneğin, ABD'nin Bağımsızlık Beyannamesi ve Anayasasına 200 yıl önce yazılmış olan birçok demokratik hak ve hürriyetler için savaşın sorunları Amerikan halkının karşısında bugün de boylu boyunca dikiliyor.

Bu savaşın en ön saflarında Amerikan işçi sınıfı ve bu sınıfın Marksist-Leninist öncüsü yürüyorlar. Diğer ülkelerin komünist partileri ve bütün ilerici insanlık onlara dayanışma gösteriyorlar. Amerikan komünistleri için Bağımsızlık Beyannamesi sırf Amerikaya özgü bir olgu değil, evrensel-tarihi önemi olan bir belgedir. İngiliz devriminin ve Fransız ansiklopedistlerinin ilerici fikirlerini içeren bu belge «halkın doğuştan devrim hakkı»nı⁽⁶⁾ cesaretle ilân etmiştir. Bunun içindir ki, bugün, Amerikan devriminin 200. yıldönümü, bütün işçilerin, ilerici güçlerin genel demokratik hedeflere ulaşmak için yürüttükleri mücadelenin güncel problemleriyle yasal olarak birleşmektedir.

Şimdi Birleşik Amerikada devletin 200. kuruluş yıldönümü geniş ölçüde kutlanıyor. Resmi törenler 1 Mart 1975'te başladı, ve 31 Aralık 1976'ya kadar devam edecek. Bu törenler için hazırlanan çok çeşitli zengin program, devrim savaşından bazı olayların sahnelenmesini öngörüyor. Törenlerin en yüksek noktası, Filâdelfiya'da, 4 Temmuz 1976'da, Bağımsızlık Beyannamesi'nin imzalanmasının 200. yıldönümünün kutlanması olacak.

ABD Kongre'si tarafından daha 1973 Aralık ayında kurulan Amerikan Devrimi'nin 200. yıldönümünü kutlama komisyonunda, henüz işin başlangıcında, jübile programının içeriği konusunda bazı anlaşmazlıklar belirdi. Üstün gelen ve federal hükümetin, eyalet ve şehir idarelerinin siyaset hattını yansıtan görüş, bu olayın sırf resmi ve biçimsel açıdan, yurtseverlik söylevleri, askerî resmiğeçitler, fener alayları, donanma gece-

(5) V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 44, s. 145–147.

(6) W. Z. Foster. Amerikanın politik tarihi. Moskova, 1953, s. 170.

leri, sergiler vesaireyle kultanmasını yeğliyordu. Ne var ki, zamanla, bu jübilenin halkın Bağımsızlık Beyannamesi prensip ve hedeflerine sadakatini desteklemesi ve güçlendirmesi gerektiğini savunan görüşün yandaşları gitgide çoğaldılar.

Bugün bu iki görüş arasındaki ayrım çetin bir çatışma halini aldı. Jübileyi Amerikan gerçekliğinin güncel problemleriyle ilişkisi açısından düşünen demokratik kamuoyu, ikinci yaklaşım tarzını giderek daha aktif biçimde savunuyor. Özcesi, Amerikan Devrimi'nin 200. yıldönümü kutlamaları, ABD'nin iç ve dış politika sorunlarına ilişkin önemli bir savaş alanına dönüşüyor.

Bu oluşma, jübile kutlamaları birinci aşamasının sona erdiği 20 Nisan 1975 töreninde daha somut olarak kendini gösterdi. O günkü tören, bağımsızlık savaşının ilk çarpışmasına, yani Masaçusets eyaletinin Konkord kenti dolayında İngiliz silâhlı birlikleriyle sömürgeler müfrezeleri arasında yer alan çarpışmanın 200. yıldönümüne hasredilmişti. Törene katılan 100 bin kişiden, 30 bini, «200. yıldönümünde halka dönüş!» sloganı altında birleşerek bir protesto gösterisi örgütlediler. Kutlamaları örgütleyen resmi yetkililerin «soğuk harp» ruhundaki söylevlerine, bu gösteriyi yapanlar, ABD tekellerini, harp harcamalarını artıran resmi politikayı şiddetle yererek karşı koydular.

Ne var ki, Birleşik Amerika yönetici çevreleri, kendi siyaset hatlarında, kendi bildiklerini okumakta devam ediyorlar. Onlar, bu jübile törenlerine, nice kumpanya ve firmalara iyi «kazanma» ve ekonomik bunalımdan gördükleri zararları giderme fırsatı verme olanağı gözüyle bakıyorlar. Federal hükümet, şehir ve eyalet idareleri, çeşitli örgütler, çok değişik tedbirleri içeren bir programı uygulamak için milyonlarca dolar harcıyorlar. Örneğin, yalnız Filâdelfiya kenti özel tedbirler ve toplumsal işler için 372,4 milyon dolar harcamayı öngörüyor.

Yine aynı çevreler, bağımsızlık savaşı önderlerinin devrimci-demokratik söylevlerini ve konuşmalarını, ABD'nin iki partili seçim sisteminden, hele son zamanlarda Watergate olayları dolayısıyla büsbütün gözden düşen bu sistemden ötürü halkın giderek büyüyen hoşnutsuzluk ve hayal kırıklığını önleyecek ve yatıştırarak biçimde yorumlamaya çalışıyorlar.

Egemen sınıf, bu 200. yıldönümünü, ABD devlet-tekeli kapitalizminin tümel hedef ve plânlarından yana halkın desteğini kazanabilmek için kullanmaya can atıyor. İflâs etmiş «kuvvet politikası»na hâlâ dört elle sarılan askersel-sanayi ve finans-politik kompleksi aşırı tutucu çevreleri, dünyada yeni güçler dengesini önemsemeden, Amerikan emperyalizminin Çin-Hindî'deki yenilgisini, Vaşington'un izlediği politikanın dünyanın diğer kesimlerinde uğradığı başarısızlıkları görmezlikten gelerek, uluslararası politik yumuşamayı askersel yumuşamayla bütünleme yönün-

deki tedbirleri suya düşürmeye yelteniyorlar. Ama bu tutum ABD halkının giderek artan direnişiyile karşılanıyor. Yönetici çevreler, yığınların direnişini kırabilmek için, Amerikan devriminin 200. yıldönümünü de kötüye kullanmaktan çekinmiyor, her araca başvurarak (çoğun her şeyi sırf askersel açıdan göstererek) bu devrimin sınıfsal özlüğünü gölgelemeye, Bağımsızlık Beyannamesi'nde yer alan ve hele günümüzde böylesine güncel bir uyumla yankılanan nice ilerici genel demokratik hükümleri gözlerden saklamaya çalışıyorlar.

Amerikan Devrimi'nin hem ulusal, hem de uluslararası bir anlam ve önemi olduğu için, ABD Komünist Partisi, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi okuyucularına bu kayda değer olayı ve bunun etrafında gelişen mücadeleyi bütün problemleriyle tanıtmayı yararlı buluyor. Böylece, tanınmış Amerikan Marksistleri dergiye yazılar yazacak, 1975'in gelecek aylarında yayımlanacak ve bir araya getirildiğinde Amerikan Devrimi'nin 200. yıldönümü üstüne, bu devrimin Amerikan halkı ve bütün dünya ilerici insanları bakımından önemi üstüne derli-toplu bir Marksist-Leninist yorum meydana getirecek olan dizi mektuplarla Birleşik Amerikanın bu 200 yıllık tarihini değerlendireceklerdir.

Bu dizi mektuplarda, demokratik devrim sonucunda doğan devletin nasıl olup da dünyada karşı-devrimin ana gücü haline getirildiğinden, ilân edilen burjuva demokrasisi ideallerinin gelişmiş kapitalizmin bu en ileri memleketinde nasıl yozlaşarak burjuva demokrasisi bunalımına dönüştüğünden söz edilecektir. Bu mektuplar dizisi, ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Güs Hol yoldaşın memleketin geleceği üstüne Komünist Partisinin görüşünü ortaya koyacak olan mektubuyla sona erecektir.

John Pittman

ABD Komünist Partisi MK Politbüro üyesi

Çağımızın gerçeklikleri ve emperyalizmin politikası

Son aylarda, birçok ülkede ve dünyanın çeşitli kesimlerinde politik durumu kesinlikle değişti, göz açıp kapayıya oluşan heyecan verici olaylar birbirini izledi.

Güney Viyetnam'da ulusal demokratik hareket büyük başarılar elde etti. Gerici Saygon rejimi Halk Silâhlı Güçleri ile ayaklanan sivil halkın birleşik baskısı karşısında daha fazla tutunamadı. Yıllardan beri emperyalizme hizmet etmekte olan içinden çözülmüş diktatörlük çöktürüldü. Askerel-bürokratik kukla yöneticiler zümresine, Paris Anlaşması'nı sabote etmek, Güney Viyetnam halkının ulusal problemleri barışçı ve demokratik bir çözüme kavuşturma isteklerini hiçe saymak çok pahalıya mal oldu. Her zamankinden daha büyük bir açıklıkla anlaşıldı ki, Güney Viyetnam'ın geleceğinin anahtarları Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ve Geçici Devrimci Hükümetin elindedir. Bu cephenin ve hükümetin eylem programının hükümleri, sosyal ve politik pratiği, halk yığınlarının temel menfaatlerine uygundur ve yığınlar tarafından haharetle desteklenmektedir.

Kamboçya'da yurtsever güçlerin beş yıldan beri sürdürdükleri kurtuluş savaşı utkuyla sonuçlandı. Emperyalizm yanlısı bir kukla rejim daha devrildi. Yasal hükümet tekrar kuruldu. Bununla beraber, hür Kamboçya yöneticilerinin bildirilerinde belirtildiği gibi, bugün artık olağan bir geçmişe dönüş değil, 1970 askersel darbesine kadarki toplumdaki çok ayrımlı bir toplumun örgütlenmesi söz konusudur.

Portekiz devrimini yayma ve derinleştirme karmaşık süreci içinde yeni olumlu gelişmeler oldu. Mart ayındaki gerici darbe denemesinin suya düşürülmesi, yüksek iktidar organlarında ardıcıl anti-faşistlerin durumlarının güçlenmesi, memleket için yaşamsal önemi olan birçok kuruluşun millileştirilmesi ve toprak reformunun kararlaştırılmış olması, Portekiz'in bundan sonra yürüyeceği demokratik gelişme yolunu belirleyen başlıca kilometre taşlarıdır. Memlekette faşizmin devrilmesinin birinci yıldönümünde Kurucu Meclis seçimleri yapıldı. Alınan sonuçlar, devrimin en önemli demokratik kazanımlarını politik bakımdan sağlamlaştırdı, hükümet ortaklığını oluşturan partilerin otorite ve etkisini pekiştirdi, geçici hükümetin ve Silâhlı Güçler Hareketi yönetim kurulunun izledikleri politikanın halkça desteklendiğini gösterdi.

Bu üç ülkede somut durum ve koşullar kendisine özgü olsa da, yaşadığımız olayların bazı benzer çizgileri, âdeta ortak bir paydası da vardır. Bunu, ancak yirminci yüzyılın ikinci yarısındaki dünya gelişmesinin temelli yasallıklarını bilimsel bir kesinlikle tespit eden Marksist-Leninist teori sayesinde bulup meydana çıkarabiliriz. İşin özü odur ki, devrimsel değişmelerin (bunlar ister Güney Doğu Asyada, ister Avrupa'da olsun)

ortak ve esas yanı, insanlığın bütün sınıfsal ve ulusal ezgi biçimlerinden kurtuluş objektif sürecidir, bu sürecin giderek hızlanmakta oluşudur. Bu sürecin kaçınılmazlığı, çağımızın kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının tarihsel gelişme genel doğrultusuna uygun olmasıyla, milyonlarca insanın hürriyet emeline, emperyalizmin zincirlerinden kurtulma emeline uygun düşmesiyle açıklanabilir. İşte bunun içindir ki, gericiğin bütün yeltenişleri, halkların ümitlerine karşı yürüme çıkışları başarısızlığa uğramaktadır. Emperyalizm, silâh gücüyle yada kurnazca manevralarla, tarihin kabaaran, kükreyen dalgasını bazan şurda burda göğüsleyebilmekte olsa da, bunu durdurması olanaksızdır.

Şu var ki, burjuva ideologları, son zamanların devrimsel olaylarını ve emperyalist politikanın başarısızlığı nedenlerini çözümlemeye çalışırken, çoğu kez, dünyadaki değişimlerin yasal ve objektif karakterini inkâr etmeyi çıkış noktası yapıyorlar. Burjuva ideologları, tüm ülkelerin ve halkların politik yazgısındaki dönümleri, onların ulusal gelişmesinin iç yayları ve kaldıraçlarının eyleminden çok, «uluslararası komünizmin kıyıcılığı»yla, bu değişimlere yol vermek istemiyen uluslararası çevrelerin hatalarıyla, her şeyden önce de Birleşik Amerikanın politikasındaki hatalarla açıklamaya çalışıyorlar.

Birleşik Amerikanın dış politika hataları ve güçlükleri konusu son aylarda burjuva gazete ve dergilerinin sayfalarından eksik olmuyor. Bununla birlikte, hiç bir gazeteci, hiç bir politik gözlemci çözümlenecek materyal yetersizliği çekmiyor. Başkan Ford'un ABD tarihi için «kapatılmış sayfa» saydığı Çin-Hindi olayları, Güney-Doğu Asyada tarihsel ilerlemeyi engelleme amaçlı politikanın iflâsının en belirgin ifadesidir. Kaldı ki, bu politika, kapitalist dünyanın geniş kesimlerinin diğer birçok bölgelerinde bir dizi başarısızlık ve yenilgiye uğramış bulunmaktadır.

Yakın Doğuda Birleşik Amerikanın bir yandan barış elçisi, aracısı, havaris olarak itibar kazanma, öte yandan da İsrail saldırısının politik sonuçlarını pekiştirme denemelerinin sökmediği ve sökmiyeceği çabuk anlaşıldı. Birleşik Amerikanın güney komşuları ile, Lâtin Amerika ülkeleri ile ilişkilerinde yeni yeni çatlaklar beliriyor. Petrol İhracatçısı Ülkeler Örgütünü bölüp parçalamaya, aralarına ve «üçüncü dünya» ülkeleri ile ilişkilerine kama sokma çabaları sonuç vermedi. Uzun zamandır oturmuşluk örneği sayılan «Atlantik bölgesi» ABD dış politika yöneticileri için başağrısı olmaya başladı. Amerikan «Newsweek» dergisi bu bölgenin durumu için şu tipik karakteristiği veriyor: «Portekiz'in hızla sola kayması karşısında, Batı strateji uzmanları, Lizbon'a artık gelecekte bağlaşıklık olarak ne kadar güvenilebileceğini düşünür olmuşlardır. Kıbrıs anlaşmazlığı Yunanistan'ın NATO askersel örgütünden çıkmasına, Türkiye'nin de NATO'yla ilişkilerini gözden geçirmeye yönelmesine yol açmış bulunuyor. Politik istikrarsızlık İtalya'nın NATO'da askersel bir partnör olarak kalması ola-

nağını bir hayli zayıflatıyor. Bazı NATO üyeleri, enflasyona karşı savaş açabilmek üzere askersel bütçelerini kısıtlıyorlar. İngiltere de, Akdenizde NATO çerçevesinde askeri deniz güçleriyle yükümlendiği ödevlerden sıyrılma niyetini açıklamış bulunuyor.» ⁽¹⁾

Bütün bunlar, ABD dış politikasının geçirmekte olduğu derin bunalım olgularının sonucu halinde bir araya getirilecek olursa, artık tartışmanın gereği kalmaz. Bunalım gerçekten vardır. Ama bunun hangi nedenlerden doğduğu ve özlüğünün ne olduğu açıkça belirlenmelidir.

Bu bunalımın değişik görünüşleri üzerinde bugün kafa yormakta olan burjuva gözlemcileri adeta iki gruba ayrılabilir. Bir grup gözlemciler, başarısızlıkların nedenini, Vaşington'un uluslararası alandaki hedeflerini gerçekleştirmede yeterince esneklik gösterememişinde buluyorlar. Bunların ileri sürdükleri kanıtlar şu birkaç basit formüle toplanmaktadır: «Eğer ABD Salazar ve Kaetano diktatörlüğünü desteklememiş olsaydı, devrimci değişimler dalgası Portekiz'i böylesine kaplamazdı»; «eğer ABD Tiyö'yi böylesine desteklemeseydi, Güney Viyetnam Batı'nın kontrolü altında tutulmaya devam edilebilirdi»; eğer ABD, İsrail'in eylem ortağı olarak hareket etmekle Yakın Doğu anlaşmazlığında Arapları doğrudan doğruya karşısına almasaydı, Batı öylesine gereksindiği petrolü bugün de onlardan yok pahasına alabilirdi» vb. vb.

Diğer grup gözlemcilere gelince, onların da yine böyle eğer'le başlayan koşula bağlı kanıtları vardı. Bu gruptakiler, işin esneklik yetersizliğinde değil, tersine katılık, sertlik yetersizliğinde olduğu kanısındadırlar. Onlara göre, Birleşik Amerika dünya jandarmalığı rolünü daha ardıcıl biçimde oynasaydı, yenilgiye uğramıyabilirdi. Örneğin, gerici görüşleriyle tanınmış olan senatör C. Bucheey, Portekiz'i kendi etkisi altında tutabilmek üzere askersel müdahale olanağını düşünmesi isteğiyle Vaşington hükümetine başvurdu. Gazetecilik alanında boy gösteren oğlu W. Bucheey ise, alenen, ABD'nin ne diye Hanoy ve Hayfong'u bombardımanlarla «yerle bir» etmediğine üzüldüğünü bildirdi. Batı basınında aynı ruhta bir kampanya yürütülerek, ABD, Kamboçya ve Viyetnam'da «askersel pasiflik» gösterdiğinden ötürü yeriliyor, Vaşington hükümeti «bağlaşıklarına ihanet»le (yani Saygon ve Pnom Pen kukla yöneticilerine ihanetle) suçlanıyor. Bundan da, Birleşik Amerikanın her yerde ancak açıktan açığa kuvvete başvurarak, devrimci hareketlerin gerici sağcı rejimlerin varlığını tehlikeye düşürecek kadar geliştiği her yerde kuvvet pozisyonundan hareket ederek itibarını yeniden kazanabileceği sonucu çıkarılıyor.

Şu var ki, ABD'nin dış politika hattını eleştiren burjuva ideologların (gerek «liberal» esneklik ve kıvraklığa çağıranlar, gerekse kaba kuvvete başvurulmasını salık verenler), emperyalizmin ilkesel bakımdan dünya

⁽¹⁾ «Newsweek», March 31, 1975.

devrimci gelişmesini durdurabilecek güçte olduğuna, buna gerekli «hatasız dış politika» uygulanması zorunluluğuna genel bir inanışın birleştiği ve özdeşleştirdiği dikkati çekiyor. Gerçekte, bunlar, başka memleketlerin ulusal zenginliklerine emperyalizmin buyruk olma, onların sosyal geleceğini belirleme hak ve yeteneğini kabul etmek gibi yanlış bir koşuldan hareket ediyorlar. İşte emperyalist devletlerin dış politikası ile çağdaş dünya gerçeklikleri arasındaki anlaşmazlığın nedeni de burada gizleniyor.

Dünya alanında emperyalizmin hedefleri ile olanakları arasındaki tutarsızlık ergeç suyüzüne çıkıyor, birbiri ardınca hayal kınıklığına ve hatalara sürüklüyor. Gerçekten de, sömürge imparatorluklarının çöküp dağılması çağında Çin Hindî'nde emperyalizmin egemenliğini canlandırmaya kalkışanlar tam bir yenilgiden başka ne bekleyebilirlerdi? Yunanistan'da demokratik hareketlerin gelişme ve güçlenmesi koşullarında «kara albaylar»la elele vermekten çekinmeyen, Portekiz'de faşist diktatörlüğü ayakta tutabilmek ve bu diktatörlüğün Afrika'daki sömürge harbini sürdürebilmesi için maddi yardımları da, politik kaynakları da esirgemeyen bir politika başkaca ne gibi meyvalar toplıyabilirdi? Demek oluyor ki, ABD dış politikasının şimdiki başarısızlıkları, her şeyden önce, yirminci yüzyılın ikinci yarısının birçok gerçekliğini (sosyalizm fikirlerinin ve pratiğinin dünya gelişmesini her bakımdan kuvvetle etkilemesi gibi, ulusal kurtuluş devriminin günden güne gelişip derinleşmesi gibi, demokrasi ve sosyal ilerilik güçlerinin alabildiğine büyümesi gibi gerçeklikleri) dikkate almak istemeyişinin ceremesidir. Fakat bununla ilgili olarak, yalnız ABD dış politika prensiplerinin iflâsından söz etmek olayların gerçek boyutlarını isteye isteye azaltmak olur, çünkü iflâs bugün bir bütün olarak emperyalizmin dış politik mevzilerinin tarihsel zayıflama sürecinin en göze görünür işaretidir.

Bugün burjuvazinin ideologları ve politikacıları, Batı'nın uluslararası stratejisini belirleyen değerleri yeniden değerlendirme gereğinden söz ederken, genellikle dış politikanın dünya durumunu daha gerçekçi bir anlayıştan hareket etmesinde ısrar ediyorlar. Fakat makul görünen bu çıkış tezi, çoğu kez, gerçekçilik isteminin tam karşıtı bir anlam kazanarak geliştiriliyor. Örneğin, Birleşik Amerikada sendika hareketi lideri J. Mini'nin yaptığı gayet tipik deklârasyonları ele alalım. Mini diyor ki: «Bize artık mit'ler gerekli değildir. Bizim gerçekliğe artık basiretle bakmamız gerekiyor!» (2) Ne var ki, Mini'nin ve kafadarlarının yorumuna göre, bu «mit'ler»den yüz çevirme pratikte karşıt sistemli devletler arasındaki ilişkilerde iyileşmeden vazgeçme anlamına geliyor, çünkü bunlara göre, Çin Hindî'nde, Yakın Doğu'da ve Portekiz'de «komünistlerin başarıları» ve «ABD'nin politik başarısızlıkları» uluslararası ilişkilerde «yumuşamanın acı meyvaları»ndan başka bir şey değildir.

(2) International Herald Tribune», April 10, 1975, p. 3.

Sormak gerek: Politik «şahinler»in bu tutumu gerçekliğe basiretle bakmaya uygun mudur? Uluslararası gerginliğin yumuşaması ile devrimci değişimler süreci arasında elbette bir karşılıklı ilişki vardır. Bu ilişki de her şeyden önce şudur: Uluslararası ilişkiler sisteminin iyileştirilmesi dünya politikasında halkların iç işlerine karışmama prensibinin yerleşip pekişmesinden ayrılmaz. Halklar bu sayede kendi ulusal yazgılarını bağımsız olarak belirlemek için daha elverişli koşullar bulurlar. Gelgelelim, yumuşamaya karşı olanların düşüncelerinde bu reel karşılıklı ilişkiye bambaşka bir anlam veriliyor. Onların mantığına göre, dünya gerginliğine, «soğuk harp» politikasına dönüldüğü takdirde, kapitalist dünyada ve ulusal kurtuluş savaşları kesiminde bütün devrimci değişimler önlenebilir. İşte, böyle doktrinlere dayalı politikanın tutarsızlığı sanki artık defalarca ispatlanmamış gibi, bu mantığa bir de gerçekçilik demeye kalkıyorlar! Sanki Birleşik Amerika'nın Viyetnam'daki saldırgan müdahalesi, 150 milyar dolara ve 355 bin ölü ve yaralıya malolan bu barbarlık, tam da öncelikle «soğuk harp» koşullarında yapılmamış mıydı? Ve sanki ABD'nin yumuşama politikasına boyun eğişi, tek başına bu olay, enisonu, hiç bir yeni şey öğrenmedikleri anlaşılan Vaşington «şahinler»inin şimdi tekrar dönülmesini istedikleri politik hattın iflâsını kabul etmek değil de neydi?

Politikaya olanak sanatı denilmesi boşuna değildir. Yakın geçmişte, dünya burjuvazisinin nüfuzlu politik çevreleri, belirli koşullarda, bu özdeyişin içerdiği bilgeliği dikkate alarak hareket etmeyi becerebildiklerini gösterdiler. Bu çevreler, karşıt toplumsal-ekonomik sistemler arasında değişen güçler dengesini olağandan daha büyük dozda bir basiretle değerlendirebildiler. Ve kapitalist ve sosyalist devletler arasındaki ilişkilerin ancak barış içinde yanyana yaşama temelleri üzerinde kurulabileceğini kabul ettiler.

Burjuva basınında son olaylarla ilgili olarak alıp yürüyen şimdiki tartışmalarda da bir hayli sağlam görüşler dile getiriliyor. Örneğin tanınmış Amerikan gözlemcisi J. Reston, Çin-Hindi olaylarının Birleşik Amerika'nın elindeki «para ve makinelerin her problemi çözebileceği» ⁽³⁾ hayallerinden silkinmesine yardım etmesi gerektiği fikrindedir. Batı Alman «Die Zeit» gazetesi başyazarı Theo Sommer, Vaşington'un artık «bütün dünyayı tek başına yönetemeyeceği» ⁽⁴⁾ anlayışına yaklaşmakta olduğu ümidindedir.

Ne var ki, emperyalizmin şimdiki dış politika bunalımından ille de yalnız devrimci, ilerici, demokratik değişimlerin kaçınılmazlığına boyun eğerek çıkış yolu arayacağını düşünmek safça bir aldaniş olur. Emperyalizm halkların kurtuluş hareketini durdurma denemelerinden vazgeçecek değil-

⁽³⁾ «International Herald Tribune», April 14, 1975, p. 6.

⁽⁴⁾ «Newsweek», April 21, 1975, p. 27.

dir. Ve uluslararası politik hattını yeniden belirlerken, bu hareketle mücadelede herhalde yeni biçim ve metotlara başvurmaya çalışacaktır.

Bu durum, bütün dünyada anti-emperyalist güçlerin son derece uyanık olmalarını gerektiriyor. Bu güçler, sosyalizmin gitgide artan uluslararası otoritesine dayanarak, dünya olaylarının gidişi üzerinde daha büyük bir etki yapmaya yöneliyorlar. Ve bugün her zamankinden daha sağlam mevzilerde bulunuyorlar. Fakat dünya politikasında gerçekçiliğin kesinlikle üstün gelebilmesi için, uluslararası ilişkiler tümel sisteminin iyileştirilmesi sürecine dönüşsüz bir karakter kazandırabilmek için dünya anti-emperyalist cephesinin durmadan güçlenmesi gereklidir, Yakın geçmişin deneyi, barış, ulusal özgürlük ve sosyal ilerilik düşmanlarının sahip oldukları olanakların sınırlılığı konusunda daha ayık ve basiretli bir anlayışa varabilecekleri ve tehlikeli serüvenlerden kaçınmayı öğrenebilecekleri durum ve koşulların ancak böylelikle yaratıldığını inandırıcı biçimde göstermektedir.

Yan *Prajski*

Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler

Türkiye Komünist Partisi (TKP)

Türkiye'de ve yurt dışında ilk komünist örgütler 1918–1919 yıllarında kurulmuştur. 1920'de yapılan Birinci Kongre yurtiçi ve yurt dışındaki komünist örgütleri birleştirdi. Kongrede Partinin Programı ve Tüzüğü kabul edildi ve yönetici organları seçildi.

Partinin temel örgütleri bölgelere ve işyerlerine göre kurulur. Bunların çalışmaları il komiteleri tarafından yönetilir.

Komünistler, Türk halkının 1918–1922 yıllarındaki Ulusal Kurtuluş Hareketine aktif olarak katılmışlar, emekçilerin hayati menfaatlerini savunmuşlardır. TKP'nin halk arasındaki otoritesinin sürekli olarak artmasından korkan gerici çevreler, komünistlere karşı saldırıya geçtiler. 1921 yılının Ocak ayında Partinin Genel Başkanı Mustafa Suphi ve Genel Sekreteri Ethem Nejat da dahil olmak üzere, Merkez Komitesinin 15 üyesi Karadenizde canavarca öldürüldüler. Gerici iktidar çevreleri, 1923 yılında Komünist Partisinin legal çalışmalarını yasakladılar. TKP, 1923'ten bu yana illegal çalışmak zorundadır.

Komünistlere karşı baskı ve terör sürdürülmüş, 1925, 1929, 1932, 1944 ve 1951 yıllarında da TKP'nin birçok yöneticisi ve aktif üyesi tutuklanmış ve hapse atılmıştır.

Bütün bu baskı ve teröre, illegal çalışmanın ağır koşullarına karşın TKP emekçilerin istekleri uğrunda savaşı sürdürmüştür. Türk komünistleri İkinci Dünya Savaşı yıllarında gerici çevrelerin Alman faşistleriyle işbirliği yapmalarına karşı çıkmış, Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında iyi komşuluk ilişkilerinin kurulması için çetin bir savaş vermiştir.

Gerici çevrelere karşı eşit olmanın savaşta TKP büyük kayıplara uğramış, kurbanlar vermiştir. Fakat terör ve kovuşturmalar Türk komünistlerinin savaş azmini kıramamıştır. TKP ulusal bağımsızlık, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda ve Türkiye'nin emperyalist askeri bloklarından çıkması, ülke topraklarındaki yabancı askeri üslerin kaldırılması için savaşmaktadır. TKP çağımızın en önemli sorunlarında uluslararası komünist ve işçi hareketiyle dayanışma halindedir.

Parti kurulduğundan bu yana birçok gazete ve dergi çıkarmıştır. Günümüzde, illegal olarak, MK aylık organı «Atılım» gazetesiyle ayda iki defa olmak üzere enformasyon bülteni «Durum»u çıkarmaktadır. Partinin yine illegal çalışan «TKP'nin Sesi» adlı bir radyo istasyonu da vardır.

Senegal Afrika Bağımsızlık Partisi (SABP)

Parti 1957 Eylülünde kuruldu. Afrika'da eski Fransız sömürgelerinde, hepsinin bağımsızlığı için savaşa girişen ilk ülkelerarası politik partiydi. Kuruluş Manifesti'nde, uluslararası komünist hareketi politik hayatını benimsiyen bir Marksist-Leninist parti olarak kendini tanıttı.

SABP federatif temel üzerinde kurulmuştu ve hem Sengela'de, hem de Fransız egemenliği altındaki diğer topraklarda mücadeleyi yönetiyordu. 1962 yılında, Parti Birinci Kongresi'nde, Fransanın, sömürge federasyonuna giren ülkelere özerklik tanınması ve bazılarına bağımsızlık vermek zorunda kalması olayından gereken sonuçlar çıkarılarak, politik eylemi artık Senegal çerçevesi içinde yürütme kararı alındı. SABP 1960 yıllarından beri gizlilik koşulları altında çalışmaktadır.

Birinci Kongre şu ödevleri ortaya koydu: Yurtsever ve demokratik güçler arasında bağlaşma yaratmak, Senegal'de anti-emperyalist bir rejim kurmak için, çağdaş ekonomi kollarında yabancı tekellerin egemenliğine son vermek ve güçlü bir devlet sektörü yaratmak için, demokratik özgürlükleri elde etmek, Fransız askersel üslerinin kaldırılmasını sağlamak vb. için savaşmak ... Kapitalist olmayan gelişme yolunu tutmak, partinin son hedefine, sosyalizmi kurma amacına uygundur.

SABP yığınları bağımsızlık savaşı için seferber etmede önemli bir rol oynadı. Sömürgeciler SABP'ye diğer her partiye karşı olduğundan çok daha büyük bir kıyıcılıkla terör ve baskılar yaptılar.

Egemenliği elinde bulunduranların sürekli baskı ve hertürlü baltalama eylemlerine karşı (partiye karşı aşırı devrimci ve gerici zümrelerin harekete geçirilmesi de dahil), SABP, savaşına yılmadan ve sapmaksızın devam ediyor. Partinin 1972 yılında İkinci Kongresini yapabilmiş olması, iktidardaki sömürgecilerin komünistleri eylemlerinden alakoyma çırpınılarının boşa çıktığını gösteriyor. İkinci Kongre, partinin Marksist-Leninist platformunu onayladı ve Senegal'de işçilerin ve köylülerin egemenliğini kurmak için ardıcıl bir savaş yürütülmesi gerektiğini belirtti. Senegal Afrika Bağımsızlık Partisi, başlıca çabaları, bir yurtsever ve demokratik güçler cephesinin yaratılması, emperyalizmin iradesini yansıtan şimdiki rejime son verilmesi, tam ulusal bağımsızlığın sağlanması, ulusun menfaatlerine uygun gerçek demokratik bir politika izlenmesi davalarının çözümüne yöneliyor. Bu yönelim geniş yankılar uyandırıyor ve emekçi yığınlar tarafından hararetle destekleniyor. Bunu dikkate almak zorunda kalan Senegal yönetici çevreleri, giderek SABP'ne legal çalışma hakkı tanımaya ve kendisiyle işbirliği yapmaya bile hazır olduklarını bildiriyor, fakat bunun için kendi aşınmış tezlerine göre «yabancı ajanı» saydıkları

elemanların partiden uzaklaştırılması koşulunu ileri sürüyorlar. Hükümetin bu deklârasyonları eylemdeki politikasına taban tabana zıt düşüyor. Zira memlekette demokratik örgütler, sendikalar, gençlik ve yüksek öğrenim birlikleri, bunlara SABP'nin etki yaptığı ve her birinden yararlandığı bahanesiyle, kapatılmış bulunuyor. Bu durumda SABP'nin açık ve kesin tutumu, yurtsever ve demokratik harekete köstek vuran bütün yasakların kaldırılması için, anayasa hükümleri gereğince bütün örgütlere serbestçe çalışma hakkı tanınması için dirençli bir savaş yürütmektedir.

SABP'nin yönetim organları Merkez Komitesi, Politbüro ve Politbüro Sekreterliği'dir.

Partinin merkez organları «La Lutte» («Savaş») aylık dergisi ve haftalık «Momsarev» («Bağımsızlık») gazetesidir (Partinin kuruluşundan 1964 yılına kadar düzenli olarak çıktı; yayımlanması 1974 yılında yenilendi). Parti, Senegal iç hayatının en önemli problemleriyle ilgili bildirilerini özel basınlar halinde yayımlamaktadır.

Dominik Komünist Partisi (DKP)

Parti 1944 yılında gizli olarak kuruldu (1944–1946 yıllarında Dominik Devrimci-Demokratik Partisi, 1946 yılından 1965 Ağustosuna kadar da Dominik Halk Partisi adını taşıyordu). Öncelikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında anti-emperyalist hareketin ve ulusal kurtuluş hareketinin yükselişi koşullarında güçlenen Marksist temeli üzerinde doğdu.

1947 yılında DKP'ye karşı ağır baskılar uygulandı, bütün ilericiler yöneticileri tutuklandı ve daha sonra memleketten sürüldüler.

1955 yılında yapılan ve kongre niteliği taşıyan DKP Konferansı, Parti Tüzüğü'nü kabul etti, bir program hazırlanmasını kararlaştırdı ve yönetim organını, yani Merkez Komitesi Sekreterliği'ni seçti. 1959 Haziranında diktatör Truhiliyo'ya karşı silâhlı harekete komünistler de katıldılar. Çarpışmalarda DKP Merkez Komitesi'nin 6 üyesi şehit düştü. Truhiliyo diktatörlüğünün devrilmesinden sonra (Mayıs 1961) eylemlerini artıran ve yığınlar arasında itibarı yükselen Dominik Komünist Partisi, gericiliğin memleketi tekrar diktatörlük rejimi koşullarına döndürme yeltenişlerine karşı mücadeleye geçti. «Politik durum, devrim yolları ve partinin ödevleri» başlıklı belgede (Eylül 1962) DKP MK şunları belirtiyordu: «Şimdiki tarihsel aşamada halkımızın stratejik hedefi anti-emperyalist, anti-feodal ulusal kurtuluş devrimidir. Bu devrimin ödevleri de, köklü bir toprak

reformuyla lâtifundizmin varlığına son vermek, ekonominin bağımsız gelişmesini hızlandırmak, yurdu Amerikan emperyalizminin bopyunduruğundan kurtarmak, halkı gerçek özgürlüklere kavuşturmak ve yaşama düzeyini önemli ölçüde yükseltmektir.»

1963 Şubatından itibaren partinin yarı-legal çalışma dönemi başladı. DKP memleketin bağımsız gelişmesi için aktif bir savaş yürütüyor, yığınlar arasında etkisini artırıyor, yönetimine birçok komünistin de katıldığı demokratik sendika örgütlerinin yaratılması çalışmalarına katılıyordu. Bu dönem, 25 Eylül 1963'te yapılan hükümet darbesiyle ve silâhlı güçlerin iktidara gelmesiyle kesildi. Aynı yılın Ekim ayında DKP kanun-dışı ilân edildi ve tekrar derin gizlilik koşullarına geçmek zorunda kaldı. Bundan böyle, memlekette anayasa düzeninin canlandırılması ve demokratik yöntemlerin egemen olması isteği DKP'nin ana şıarı oldu. Bütün ülkede 1963 Anayasasının tekrar yürürlüğe konulması için, askersel cuntaya karşı emekçi yığınlarının hareketi gelişip yaygınlaştı. Bu hareket 1965 Nisanında gerici askersel güçlere karşı yurtsever güçlerin yığinsal devrimci savaşı halini aldı. Komünistler, yersel gericilikle ve açık silâhlı müdahaleye giren ABD ordu birlikleriyle savaşa aktif olarak katıldılar.

Balager'in başkanlığındaki hükümetin işbaşına gelmesinden sonra, DKP, artık karşı-devrimcilerin plânlarını gerçekleştirmelerine engel olmak, ulusal çıkarları savunma maskesi altında kendi emperyalizm yanlısı özlüğünü gizlemeye çalışan Balager rejiminin içyüzünü açığa vurma amacıyla bütün ulusal demokratik güçlerin yeniden örgütlenmeleri ödevini ileri sürdü.

DKP demokratik santralizm prensiplerine göre örgütlenen bir partidir. Partinin en yüksek organı kongredir. Kongreler arasında bütün parti işleri Merkez Komitesi ve seçtiği Sekreterlik tarafından yürütülür.

Parti, «El Popular» («Halkçı») gazetesini yayımlamaktadır.

Sudan Komünist Partisi (SKP)

18 Ağustos 1946'da Hartum'da Marksist dernekler üyeleri bir gizli toplantı yaptılar. Bu toplantıda bir «Sudan Ulusal Kurtuluş Hareketi Örgütü» kurulması kararlaştırıldı. Bu Sudan komünistlerinin örgütüydü. 1956'da yapılan Üçüncü Kongre'de adı değiştirildi ve Sudan Komünist Partisi (SKP) oldu.

Daha varlığının ilk yıllarından itibaren, Sudan Komünist Partisi işçi hareketiyle sıkı bağlar kurmuş bulunuyor ve memleketin bağımsızlığı uğrunda aktif olarak çalışıyordu. Komünistler, Sudan'da yığınsal demokratik örgütler (sendikalar, gençlik ve kadın örgütleri ve diğer birlikler) kurulması çabalarına canla-başla katılıyorlardı.

Partinin taban örgütleri oturma ve çalışma yerlerine göre kurulmakta ve semt örgütlerinde, bölge örgütlerinde birleştirilmektedir.

Partinin en yüksek organı kongredir. Şimdiye dek, 1950, 1951, 1956 ve 1967 yıllarında olmak üzere dört kongre yapıldı. Bundan başka iki kez olağanüstü konferans örgütlendi. Birincisi 1949 yılında yapıldı ve konferansta, anti-emperyalist savaşın yükseliş koşullarında SKP'nin politik ve örgütsel bağımsızlığını zayıflatmaya çalışanların oportünist akımı yenilgeye uğratıldı. 1970 Ağustosundaki ikinci olağanüstü konferansta, Sudan'da 25 Mayıs 1969 devriminden sonra oluşan ilerici anti-emperyalist rejimin varlığı koşullarında SKP'nin eylemi gözden geçirildi.

SKP'nin ilk programı 1956 yılında yapılan Üçüncü Kongre'de kabul edildi. Program, SKP'nin genel politik hattını belirliyerek, memlekette ulusal-demokratik devrimin gerçekleştirilmesi ödevini ortaya koyuyordu, kapitalist gelişme yolunun bırakılmasını öngörüyor, yurtsever demokratik bir hükümetin işbaşına getirilmesi için, sosyalizme doğru yavaş yavaş gelişmenin sağlanması için bir demokratik ulusal mücadele cephesinin yaratılması gereğini ileri sürüyordu. SKP'nin Dördüncü Kongresinde (Ekim 1967) parti programı yenilendi. Yeni programda, birinci programdaki fikirler, uluslararası alanda ve memlekette oluşan değişimlere göre geliştiriliyordu.

SKP Sudan'da askersel dikta rejimine karşı savaşta (1958–1964) önemli bir rol oynadı.

Askersel dikta rejiminin 1964 yılı Ekiminde devrilmesinden sonra ve aynı zamanda 25 Mayıs 1969 – 19 Temmuz 1971 döneminde hükümet kadrosuna komünistler de giriyorlardı. 1971 Temmuzunda, Sudan iktidar çevreleri, SKP'ni, general Nimeyri hükümetini bir darbeyle devirmeyi tasarlayan sol eğilimli subaylarla işbirliği yapmakla suçladı. Bu bahaneyle SKP'ne karşı baskı ve teröre geçildi; partinin birkaç yöneticisi ve bu arada MK Genel Sekreteri A. H. Mahcub öldürüldü. SKP o zamandan beri gizli çalışıyor.

1950 yılında Komünist Partisinin «Al-Livar al-Ahmar» («Kızıl Bayrak») adlı gazetesi gizli olarak yayımlanmaya başladı. 1951 yılı sonundan itibaren 10 ay boyunca bu gazete açık olarak yayımlandı. 1954–1958 yılları döneminde, Komünist Partisi, anti-emperyalist cephe adına «Al-Maydan» («Forum») gazetesini yayımladı. 1958 Kasımında askersel diktatörlüğün

kurulmasından sonra bu gazete kapatıldı. Aynı gazete, SKP'nin organı olarak, 1964 yılı Ekiminden itibaren her gün çıkmaya başladı ve 1965 Aralık ayında partinin eyleminin yasaklanmasına kadar devam etti. 1966'dan 1970'e kadar, parti, açık olarak «Ahbar Alisbua» («Haftalık Haberler») gazetesini çıkardı. SKP halen gizli olarak «Al-Maydan» gazetesini sürdürüyor. Bundan başka, düzenli olmasa da, Güney Sudan halkı için, İngilizce olarak «Advance» («Akın») gazetesi çıkarılıyor.

SKP MK 1947 yılında «Al Shiue» («Komünist») adlı bir teorik dergi çıkarmaya başladı. Bu dergi artık 138. sayısına varmış bulunuyor. Partinin bölge örgütlerinin de kendi basın organları vardır.

Nikaragua Sosyalist Partisi (NSP)

Parti 1939 yılında Nikaragua komünistleri tarafından kuruldu. Kuruluşundan beri gizlilik koşulları altında çalışıyor.

NSP'nin belgelerinde, Nikaragua'nın şimdiki bağımsızlığının tamamiyle biçimsel olduğu belirtiliyor ve «bu bağımsızlık, maddeten ve mânen emperyalizme bağlı yarı-sömürge ve feodal rejimin, ardında gizlenmeye çalıştığı maskeden başka bir şey değildir» deniliyor. Partinin X. Kongresi (Ekim 1973) tarafından kabul edilen NSP Programı'nda, memleketin şimdiki sosyal-ekonomik ve politik durumu etraflı biçimde çözümleniyor; Nikaragua'nın Birleşik Amerika ve yerli oligarşinin egemenliğinden kurtarılması ve gerçekten bağımsız bir devlet haline getirilmesi sorunu en yakın hedef olarak belirleniyor. Partiye göre, bu ulaşılabilir bir hedeftir. Ve buna ulaşma yolu da tarımsal-demokratik, halkçı, anti-emperyalist bir devrimden geçer. Bu devrim temel demokratik ve anti-feodal dönüşümleri gerçekleştirecek ve sosyalizme doğru geçiş yolunu açacak halkçı ve yurtsever bir hükümetin kurulmasına yönelik olmalıdır. NSP Programı'nda barışçıl olan ve olmıyan savaş biçimlerinin bağdaştırılması gereğine de işaret ediliyor.

Nikaragua Sosyalist Partisi, memlekette bugünkü diktatörlük rejiminin varlığına son vermenin, ulusal kurtuluşu sağlayarak demokratik bir düzen kurmanın silâhlı mücadelesiz olamayacağı kanısındadır. Ama, partiye göre, memlekette henüz silâhlı mücadele durum ve koşulları da yaratılmış değildir. Şimdi partinin öne aldığı sorun, yığınlarla ilişkilerin her bakımdan genişletilmesi, partinin ilerici ve demokratik çevrelerdeki etkisinin artırılması ve memleketin bütün yurtsever güçlerini bir demokratik

muhalefet cephesinde birleştirme çalışmalarına hız vermesidir. NSP memlekette demokratik bir toprak reformu yapılmasında ısrar etmektedir.

NSP son yıllarda yığınlar arasında, özellikle işçi ve öğrenci gençlik arasında ve sendika birliklerinde etki alanını genişletti. Çoğu sendika örgütlerini çatısı altında toplayan Genel Emek Konfederasyonu (bağımsız) komünistlerin yönetimi altında çalışıyor. 1967 yılında NSP'nin girişiyle bir Nikaragua Tarım İşçileri Konfederasyonu kuruldu.

Nikaragua Sosyalist Partisi, memleketin bütün muhalefet güçlerini, bugünkü açık askersel dikta rejimine karşı tekcephe halinde eylem göstermeye çağırıyor. NSP demokratik, anti-emperyalist ve anti-feodal harekete daha geniş bir karakter kazandırmaya, bu hareketi diktatörlüğe karşı şu veya bu biçimde eylem gösteren geniş politik ve sosyal gruplar için erişilebilir bir asgari programla donatmaya çalışıyor.

NSP Marksist görüşlerde ardıcıl ve sebatlıdır; uluslararası komünist hareket saflarında birliğin güçlendirilmesi için çalışmaktadır.

NSP'nin çeşitli basın organları vardır.

Haiti Birleşik Komünist Partisi (HBKP)

Parti, 1968 Kasımında, Haiti Halk Birliği Partisi (kuruluşu 1959) ile Halkçı Ulusal Kurtuluş Partisi'nin (kuruluşu 1954) birleşmeleri sonucunda kuruldu. O zamandan beri derin gizlilik koşulları altında çalışıyor. İşçi sınıfının, köylülerin ve ilerici aydınların menfaatlerini temsil ediyor. İki partinin örgütsel birleşmesini yansıtan bildiride şöyle deniliyor: «HBKP, işçi sınıfının, Marksist-Leninist ideolojik bayrağı altında savaş yürüten bilinçli ve örgütlü öncüsüdür. Bu parti, Leninci örgüt ilkelerini kılavuz edinerek, Haiti'de proletarya sınıfının devrimi gerçekleştirme, iktidarı ele geçirme ve sosyalizmi kurma savaşını yönetecektir.»

Haiti Birleşik Komünist Partisi, bütün komünist partileriyle kardeşçe ilişkiler kuracağını ve bunları gerçekleştireceğini, her partinin bağımsızlığına saygı, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmine sadakat prensipine dayalı bir dünya komünist hareketi birliği için mücadele edeceğini açıkladı.

1969 yılı Mayıs-Haziran aylarında Haiti hükümeti HBKP'ne karşı kırıyıcı bir baskı ve teröre geçti. Yüzlerce komünist hapislere atıldı ve kimleri

öldürüldü. Haiti hükümetinin bu halk düşmanı politikası, diktatör J. K. Duvalie'ye geniş ölçüde yardımda bulunan ABD gerici çevreleri tarafından destekleniyordu.

HBKP demokratik santralizm prensipine dayanılarak kurulmuştur. Partinin en yüksek organı kongredir. Kongreler arasında parti işlerini başında Politbüro'nun bulunduğu Merkez Komitesi yönetiyor.

HBKP'nin merkez organı «Boucan» («Ateş») gazetesi memlekette gizli olarak basılıp yayılmaktadır. Partinin, Kanada, Meksika ve Fransa'da da çeşitli basın organları vardır.

TÜSTAV

BİLDİRİ

Helsinki'de Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı tepe toplantısı var. Bu, Avrupa'nın politik yaşamında tarihsel bir olaydır. Bu olumlu gelişmeyi Sovyetler Birliği, sosyalist ülkeler topluluğu, yeryüzünün ilerici, demokratik güçleri sağladı. Toplantıya Türkiye de katılıyor. Bugün dünyamızda böylesi bir gelişme vardır.

Türkiye'de ne oluyor? Topraklarımızdaki bazı Amerikan üslerine bayrakımız çekildi. Bu üslerin «kontrol altına alındığı», 1969 anlaşmasının «yürürlükten çıkarıldığı» açıklandı. Bununla birlikte hükümet Incirlik gibi büyük Amerikan saldırı üslerine, özellikle NATO üslerine dokunulmayacağını bildirdi.

Gerici, faşist karması hükümet bir yandan Amerikan üslerine bayrak çekerken, öte yandan «Amerika'yla ilişkilerin değişmesinin söz konusu olmadığını» belirtiyor. Bu çelişki nereden geliyor? Birincisi: halkımızın ta baştan beri, Truman «doktrinlerine», Amerikan saldırı plânlarına, ikili kölelik anlaşmalarına, üslere, NATO'ya, ordumuzun bu saldırganlık örgütünün komutasına verilmiş olmasına karşı sürekli bir savaş yürütmesidir. Grevlerde, mitinglerde ve gösteri yürüyüşlerinde: «Barış, özgürlük!», «NATO'ya paydos!», «Amerika'lı defol!» sloganları yığınlara mal oldu. «Halktan yana bir hükümet!» haykırıları ortalığı inletiyor. Üslere Türk bayrağının çekilmesi halkımızın bu sürekli direnişinin bir sonucudur. İkincisi: NATO içindeki çelişkilerin, özellikle Güney-Doğu kanadındaki sürtüşmelerin sertleşmesidir. Hükümet, bu çelişkileri çözecek durumda ve nitelikte değildir. İşbirlikçi hükümet, bu haykırıları elindeki bütün olanaklarla boğmak çabasıındadır.

Amerika NATO'nun baş patronudur. Türkiye'de emperyalist çevrelere saldırganlık bloklarına, NATO'lara dayananlar topraklarımızı yabancı üslerden temizlemek istemiyorlar. Faşizme tırmanan, erki elinde tutan büyük burjuvazi, şimdi bayrak çekmek girişimiyle memlekette hem halk yığınlarının anti-emperyalist direnişini gemlemek, hem militarizmi ve şövenizmi körüklemek yolundan yürüyor. Halkımıza yeni NATO harcamaları yüklüyor.

Halkımız yarı yolda kalmak istemiyor. Emperyalistlerle yurdumuzun

bağımsızlığı üzerinde pazarlık yapanlarla hiçbir zaman uzlaşmamıştır, hiçbir zaman savaştan geri durmamıştır, durmayacaktır. Halkımızın uğrunda savaştığı istekleri Türkiye Komünist Partisi güncel, somut savaşlarıyla dile getirmektedir:

– Topraklarımızdaki bütün NATO ve Amerikan saldırı üsleri kaldırılmalıdır.

– İkili kölelik anlaşmaları yırtılmalıdır.

– Ordumuz NATO komutasından alınmalıdır, NATO'dan çıkılmalıdır.

– Bağımsız, tarafsız bir dış politika izlenmelidir. Komşularımızla, özellikle dünya barışı ve güvenliğinin yıkılmaz kalesi Sovyetler Birliği ile saldırmazlık anlaşmaları bağlanmalıdır.

– Bölgemizde, Avrupa'da ve dünyada barış ve güvenliği sağlayacak, Helsinki kararlarını uygulayacak, memlekette demokratik bir düzeni oluşturacak ilerici, halktan yana bir hükümet işbaşına getirilmelidir.

Gerici, faşist karması hükümet memleketin başından atılmadan halkımızın bu istekleri gerçekleşemez.

Bağımsız, ileri, demokratik bir Türkiye devletinin bayrağı ülkemizde dalgalanmalıdır.

31 Temmuz 1975

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

Yeni gelişmeler, yeni kazanımlar

A. Saydan

Ulusal ve uluslararası toplum yaşamında uzun yılların birikimlerinin olumlu sonuçlarının ortaya çıkması son zamanlarda hızlandı. Bu süreçte dünya barışı çok önemli kazanımlar sağladı. Bu kazanımlar Helsinki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansında düğümlendi.

Helsinki Avrupa Barış ve İşbirliği Konferansı için üç yıl hazırlık gerekti. Birleşik Amerika ve öteki NATO üyesi kapitalist ülkeler Konferansın toplanmasını engellemek için akla gelmedik zorluklar çıkarıyorlardı. Dünya kamuoyunu aldatmak için, Türkiye de dahil, kapitalist ülke temsilcileri, «fikirlere ve insanların serbestçe dolaşması» gibi önerileri ileri sürüyorlardı. Fikirlerin ve insanların serbestçe dolaşmasını isteyenler, örneğin Birleşik Amerika, Amerikan Komünist Partisi'nin kongresine birçok ülkelerden katılacak delegelere viza vermiyordu. Türkiye'de ise fikirlerin, insanların serbestçe dolaşması şöyle dursun, faşist 141. ve 142. maddeler gibi hükümler, yasaklar, sıkıyönetimler, Devlet Güvenlik Mahkemeleri «fikirlere ve insanlara karşı» kanlı bir terör uyguluyorlardı. Hâlâ da uyguluyorlar. Türkeş'in, Demirel'in, Erbakan'ın faşist, şeriatçı çeteleri, komandoları kendileri gibi düşünmeyenleri, özellikle emperyalizme, faşizme karşı ulusal bağımsızlıktan, demokrasiden, sosyalizmden yana olanları öldürüyor, yaralıyor ve cezasız kalıyorlardı. Hâlâ da kalmaktadırlar. Bu politikacılar yüzleri hiç kızarmadan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının hazırlık toplantılarında «fikirlere, insanların serbestçe dolaşmasından» söz etmek cesaretini kendilerine buluyorlardı. Sorun daha da genişti. İspanya'da faşist bir iktidar vardı. Franko hükümetinin bütün demokratik akımları kan içinde boğduğu biliniyordu. Emperyalist devletler Franko hükümetini bir yana bırakıyor, sosyalist ülkelere saldırıyorlardı.

Avrupa, dünyanın en can alıcı düğüm noktasıdır. Sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeleri ayıran sınır Avrupanın ortasından geçiyor. Daha doğrusu kapitalist ülkeler NATO'yu kurmuş ve sosyalist ülkelere karşı sipere girmişlerdir. Bu gibi tutum karşısında Avrupa sosyalist ülkeleri kendilerini savunmak için Varşova Antlaşmasını meydana getirmişlerdir. Kapitalist ülkelerin önemli bir kısmı, örneğin Ortak Pazar, Avrupa'da bulunuyor. NATO, Ortak Pazar ülkeleri Avrupa'dan hareket ederek birçok az gelişmiş ülkelere sömürücü sermayelerini, gerici hükümetleri, baskı ve saldırı yöntemlerini ihraç ediyorlar. Birleşik Amerika'yı, NATO'nun öteki ülkelerini, Ortak Pazar'ı Helsinki'de Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansına getirmek ve konferans belgelerini imzalatmak Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin sürekli barış politikalarının başarısı ve kazanımı olmuştur. Bu kazanımın elde edilmesinde kapitalist ülkelerdeki

komünist ve işçi partilerinin, yani Marksizm-Leninizm ilkelerine bağlı olan akımların da payı büyüktür. Demek oluyor ki, Helsinki Konferansında elde edilenler başta sosyalist ülkeler olmak üzere bütün ilerici insanlığın başarısıdır.

Sosyalist ülkeler, «insanların ve fikirlerin serbestçe dolaşmasından» yanadırlar. Helsinki Konferansında belgeleri imzalamakla bunu dünya kamuoyuna bir daha göstermişlerdir. Ne var ki, sosyalist ülkelerin yasalarına göre, harpçi, ırkçı, halkları aşağılayıcı, sömürüyü haklı gösterecek yalan propagandaların yapılması yasaktır. Bu yasak tam bir demokratik tutumdur. Soğuk, sıcak harbin, silâhlanma yarışının, ırk ayırımının, sömürünün gerilemesine, ortadan kaldırılmasına, halkların daha geniş ölçüde demokratik haklarına kavuşmasına yardım eder.

Helsinki Konferansının yapılması ve konferans belgelerinin imzalanması şüphe yok ki, büyük bir başarıdır. Ama Konferansın toplanması, belgelerin imzalanması ile Avrupa'da barış ve güvenlik işleri bitmiş değil, yeni bir aşamaya ulaşmıştır demektir. Avrupa ve dünya barış ve güvenliğini daha da ileri götürmek, silâhlanma yarışına son vermek, askersel grupları dağıtmak, insanlığı bir atom harbinin tehlikesinden tamamen kurtarmak için yapılacak çok iş vardır. Bu büyük amaçlara ulaşmanın başta gelen garantisi, yeryüzünde güçlü bir sosyalist devletler topluluğunun, kuvvetli bir Sovyetler Birliğinin bulunmasıdır.

Bu amaçlara ulaşmak kolay olmayacaktır. Kapitalist ülkelerin en gerici çevreleri Helsinki Konferansında elde edilen sonuçların önemini azaltmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Amerika Cumhurbaşkanı Ford «Newsweek» dergisine verdiği demeçte, Helsinki Konferansı belgelerinin bağlayıcı hiç bir yönü olmadığını, Birleşik Amerika silâhlı kuvvetlerinin hiç bir zaman azaltılmayacağını söyledi. Başbakan Demirel de Helsinki'den dönüşünde İstanbul'da tertiplendiği basın toplantısında Ford'un sözlerini tekrarladı.

Batı Almanya'da ise Hristiyan Demokrat ve Hristiyan Sosyal yöneticiler, en başta Ştraus olmak üzere Helsinki kararlarına karşı ateş püskürdüler. Ancak dünya halkları, dünya devrimci güçleri sosyalist ülkelerle elele emperyalistleri, tekeli kapitalizmi zorladıkları takdirdedir ki, dünya barış ve güvenliğini daha sağlam temellere oturtmak ve dünya barışını daha da güçlendirmek olanakları yaratılacaktır. Helsinki'den daha ileri bir aşamaya ulaşılacaktır.

Emperyalistlerin ve onlara yardımcı olanların amaçlarından geri durmadıklarının başta gelen belirtirlerinden biri de Portekiz olaylarıdır. Helsinki'den hemen sonra Portekiz'de en gerici, faşist güçlerin anti-komünist gösterileri başladı. Bilindiği gibi Portekiz elli yıl kadar bir zaman faşist bir rejimde yaşadı. Ordunun faşist rejimi devirmesinden sonra bu faşist

elemanlar tam olarak susturulmadan, tehlikesiz hale getirilmeden, temelli, demokratik reformlar yapılmadan, büyük sermayenin, toprak beylerinin egemenliği kırılmadan seçimlere gidildi. Mevcut şartlardan yararlanan emperyalistler, faşistler, en gerici ve sömürücü zümreler Soares'in sosyalist partisinde yuvalandılar. Onu desteklemeye koyuldular. Batı Almanya Sosyal-Demokrat Partisinin başkanı Brant, Fransız Sosyalist Partisi yöneticileri, «İkinci Enternasyonal»ın tarih önünde mahkum olmuş, kapitalizmin, emperyalizmin hizmetine girmiş bütün yöneticileri Portekiz Sosyalist Partisi yöneticilerinin eliyle Portekiz'de ters devrimi tezgâhlamaya ve bunu da kanlı bir anti-komünizm biçiminde uyulamaya koyuldular. Portekiz Komünist Partisine karşı faşistlerin yaptığı gibi yalan ve iftira kampanyası açtılar. Oysa Portekiz Komünist Partisi halkın, işçi sınıfının demokratik haklarını savunuyor, sömürünün geriletilmesini, demokratik, barışçı bir düzenin yaratılmasını ve bu hedeflere ulaşmak için de bütün anti-emperyalist, demokratik, barışçı güçlerin elele vermesini istiyor.

Emperyalizm ajanları, faşistler, sağcı sosyal demokrat yöneticiler Mao'cularla elele Portekiz'deki anti-faşist devrimi yıkmak istiyorlar. Sağcı sosyal demokratlar, Mao'cular, NATO'cuların, emperyalizmin amaçlarına ulaşmasına yardımcı oluyorlar. Emperyalizmin körüklediği anti-komünizmin yaygınlaşmasına yardımcı oluyorlar. Bunlar, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansını sabote etmeye kalkıştıkları gibi, Portekiz devrimini de torpillemek için emperyalistlerle yakın işbirliğine girmişlerdir.

Mao'cular ve onların paralelindeki sapık akımlara bağlı olanlar TKP'ye karşı MIT ve CİA ajanlarıyla işbirliği halindedirler. Türkiye Komünist Partisi'ni likide etmek, parçalamak, ona karşı yalan ve iftira kampanyası yürütmek burjuvazinin süregen politikasıdır. TKP'nin 55 yıllık varlığı süresinde burjuvazinin bu provokasyonları durmamıştır. Partiyi içerden ve dışardan vurmak, parçalamak, likide etmek politikası, partinin 55 yıllık varlığı boyunca yeni yeni biçimlerle uygulanmıştır. Ama son zamanlarda MIT'in, CİA'nın provokasyonları daha da yoğunlaştı. Bunun başlıca nedeni, Türkiye Komünist Partisi'nin, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi yığınlarıyla daha geniş ölçüde kaynaşması, onun, Marksçı-Leninci politika ve programının gelişen olaylarla doğrulanmasıdır. Topraklarımızdaki Amerikan ve NATO üslerinin kaldırılması, NATO'dan çıkılması sorunu en son örneklerinden biridir. TKP, üslerin kaldırılması, NATO'dan çıkılması için Türkiye'nin NATO'ya girmesinden bu yana vargüçüyle savaşmaktadır. Bu sorunları örgüt olarak, parti olarak Türkiye'de ilk defa ortaya atan ve bu savaşı programlaştıran TKP'dir. 30 yıl kadar önce ortaya atılan bu ilkeler bugün memleket kamuyu tarafından benimsenmiştir, ulusal savaş şiarları haline gelmiştir.

Bir yandan büyük burjuvazi, Demirel-Türkeş-Feyzioğlu-Erbakan grupları, bir yandan da Amerikan emperyalizmi TKP'nin işçi sınıfı arasında

ve genellikle kamuoyu arasında kazandığı otoriteyi ve sempatiyi kırmak için MİT'in ve CIA'nın uzmanlarını harekete geçirdiler. Memlekette «TKP-R» diye sahte bir hareket yaratmaya kalkıştılar. Batı Berlin'de ve Batı Almanya'da ajanlarına bir takım bildiriler yayınlattılar. TKP adına yayınladıkları bu bildirileri de «Hürriyet» gibi MİT'in, CIA'nın organı durumunda olan yüksek tirajlı gazetelerde bastılar.

Bu bildirilerden sonuncusu Batı Berlin'de hazırlandı, Batı Almanya'nın Stuttgart ve bazı kentlerinde dağıtıldı. Amaçları da TKP'yi memleketi bölmek istemekle suçlamak, kamuoyu önünde onu lekelemektir.

TKP'nin, provokatörler tarafından yayınlanan bu bildirilerle hiçbir ilgisi olmadığını söylemeye lüzum bile yoktur.

TKP, ülkenin birliği için savaştan hiçbir zaman geri kalmamıştır. TKP'nin amacı, ülkenin birliğini sağlamak, anayasal ve demokratik haklardan tüm yurttaşları faydalandırmak, halkçı reformları uygulamak, emperyalizmin egemenliğine son vermek, büyük toprak beylerinin, sömürü gruplarının halk yığınlarını talan etmelerini engellemektir. Ülkenin birliğini parçalayanlar, Kürt halkını ezenlerdir. Ona karşı kanlı bir baskı ve terör politikası uygulayan, kökü dışarıya, emperyalizme, NATO'ya bağlı burjuvazidir, hükümetlerdir. Yurt topraklarını parselleyip askeri üs diye Amerikan emperyalizmine, NATO'ya kiralayan Demirel gibi politikacılar, Sancar gibi paşalar, militarist kilitir.

Memleketi Amerikan, Batı Alman ve öteki NATO ülkeleri tekellerinin sömürüsüne açanlar, Türkiye'yi bir açık pazar haline getirenler, bir milyondan fazla yurttaş yabancı ülkelere ekmek parası için gitmeye zorlayanlardır, bir avuç büyük sermayeciye, yabancı firmalara sınırsız talan olanakları açan, emekçileri gittikçe artan sefalet uçurumuna sürükleyen burjuva politikacılarıdır.

TKP, bu amaca ulaşmak için yarım yüzyılı aşan bir zamandan beri savaş yürütmektedir. Parti bu savaşında ağır kayıplara uğramış, çok kurban vermiştir. Ama parti bu savaşında emperyalizm ajanlarının işçi sınıfını şaşırtmak, partiyi likide etmek çabalarını da boşa çıkarmıştır. Bugün artık TKP'nin politikasını, programını yığınlara ulaştıracak güçlü yayın araçları vardır. Ve yığınlar TKP'den gelen bu seslere kulak vermekte, gerçeği seçmek, yalancıyı bellemek olanaklarını geniş ölçüde bulmaktadırlar.

Burjuvazinin sınıf savaşında amanı yoktur. Morali ise hiç yoktur. Sınıf savaşında üstün gelmek, emekçi yığınlarını sömürü düzeninde tutmak için burjuvazi her araca başvuruyor. Terör, sıkıyönetimler, zindanlar, sehpalar, işkence odaları, faşist yöntemler, satılmış basın, radyo, televizyon, din sömürücülüğü yollarıyla işçi sınıfına ve onun öncü partisine saldırılar, burjuvazinin ahlâksızlık deposunun silâhlarıdır.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Sayın okurlar,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Biz bu istekleri elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okurlarımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Adreslerini değiştirenler, yeni adreslerini bize derhal bildirmelidirler.

Dergiye abone olmak ve diğer yayınlarımızı edinmek isteyenler adresimize bir mektupla bildirebilirler. Sonra Avrupadaki okurlarımız aşağıdaki adrese başvurabilirler:

1 Berlin 10

Postfach 100 229

West Berlin

Ödemeler şu konto numarasına yapılır:

Buchhandlung

Postscheckkonto 342 441

West Berlin

1. L. I. Brejnev, «LENİN'İN 100. YILDÖNÜMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI»
2. NAZIM HIKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
4. LENİN (Biografisi),
5. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA
6. S. Üstünel, «SAVAŞ YOLU» (3. baskı)
7. S. Üstünel, «GÜNÜMÜZDE TKP»
8. S. Üstünel, «GÜNEŞLİ DÜNYA»
9. A. Saydan, «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ»
10. A. Saydan, «YEDİ SOSYALİST ÜLKEDE DÜN-BUGÜN-YARIN»
11. A. Saydan, «SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÜN»

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

Sınıf savaşı amansızdır. Bütün komünistlerin, TKP'nin bütün örgütlerinin, TKP'ye sempati duyanların, bütün devrimcilerin emperyalizme, faşizme karşı olan bütün yurtseverlerin bunu iyi bilmeleri, işçi sınıfını daha geniş ölçüde örgütlemeleri, TKP'yi daha da güçlendirmeleri, köy ve şehir emekçileri arasında daha sıkı bağlar kurmaları, sınıf savaşını kazanmanın, burjuvaziyi ve emperyalizmi yenmenin başta gelen koşullarıdır.

Anti-emperyalist savaş Türkiye'de Amerikan ve NATO üslerinin kaldırılması, NATO'dan çıkılması, İkili Anlaşmaların yırtılması düzeyine ulaşmıştır. Amerikan emperyalizmiyle Türkiye halkı arasındaki tarihsel çelişki, işçi sınıfının öncü güçlerinin bu tarihsel çelişkinin potansiyelini politik bir etken haline getirme amacıyla yürüttükleri ardıcıl savaş bu sonucu doğurmuştur. Ve işbirlikçi hükümet orduyu bazı üslere sokmak, Amerikan bayraklarını indirmek zorunda bırakmıştır. Demirel hükümeti bunu yaparken halk yığınlarına giren anti-emperyalist baskıyı hafifletmek ve halk yığınlarını kendi sınıfsal politik amaçları için sömürmek taktiğini de yürütmüştür. Ordunun üslere girdiğini açıklayan gürültülü bir propaganda yürütülürken, yabancı kaynaklardan yalnız 6 üsse girildiği, oralarda bile Amerikan uzmanlarının casusluk ve sabotaj faaliyetlerine devam ettiği anlaşılmıştır. İncirliğe ve Amerika'nın öteki üslerine hiç dokunulmamıştır. Ayrıca Demirel, Amerikan üslerinin NATO paravanası ardında çalışmalarını da önermiştir. NATO'ya egemen olan Amerika olduğuna göre, üslerin NATO adıyla faaliyete devam etmeleri hiçbir şeyi değiştirmeyecektir. Bütün devrimci güçlerle birlikte ordu içindeki devrimciler de bu durumu görüyor. Hükümetin silâhlı kuvvetlerden korkması ve devrimci yurtsever subaylara karşı olanları emekliye ayırmak, kör hatlara çekmek taktiğinin uygulanması da bunu doğrulamaktadır. Bu durum bile silâhlı kuvvetlerin emperyalizmin ajanlarından, militarist klikten, faşist elemanlardan arınması, anti-emperyalist demokratik düzenin bir dayanağı haline gelmesi gereğini bir zorunluk olarak ortaya koyuyor.

**«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Viyetnam halkının utkusu ve bunun uluslararası önemi	565
<i>Dinmohamed Kunayev</i>	
Yüzyıllarca geri kalmışlıktan gelişmiş sosyalizme doğru	572
<i>Voytseh Yaruselski</i>	
Sosyalist toplumda ordunun rolü	588
xx: Demokratik birlik savaşında komünistler	599
xx: İşçi sınıfı ve bağlaşıkları	608
<i>Elena Lagadinova</i>	
Toplumsal ilerleme kriteriyumu olarak kadınların durumu	619
<i>John Pittman</i>	
Burjuva hürriyetlerinin beşiği olmaktan devlet-tekel kapitalizmine doğru	626
<i>Yan Prajski</i>	
Çağımızın gerçeklikleri ve emperyalizmin politikası	630
xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler	636

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	644
<i>A. Saydan</i>	
Yeni gelişmeler, yeni kazanımlar	646

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 27 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira